

RODNA GRUDA

SLOVENIJA

REVILJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

FEBRUAR

1977

LETNIK 24

2

DEVETNAJSTI DECEMBER 1976 BO OSTAL POMEMBEN MEJNIK V ZGODOVINI SLOVENSKEGA, IZSELJENSTVA V AVSTRALIJI. TA DAN SO NAMREČ SLOVESNO ODKRILI SPOMENIK SLOVENSKEMU PISATELJU IVANU CANKARJU IN TAKO NAJLEPŠE POČASTILI NJEGOV SPOMIN OB 100-LETNICI ROJSTVA.

PRIHODNJE LETO BO MINILO 200 LET, OD KAR JE BIL PRVIKRAT OSVOJEN NAJVIŠJI VRH JUGOSLAVIJE — TRIGLAV. NAJVIŠJA SLOVENSKA GORA JE POSTALA VSEM NAŠIM LJUDEM PO SVETU ŽE PRAVI SIMBOL NJIHOVIH TRDNIH VEZI Z DOMOVINO, ZATO BOSTE PRAV GOTOVO Z ZANIMANJEM PREBRALI NAŠ SESTAVEK O TRIGLAVU IN TRIGLAVSKEM NARODNEM PARKU

REVIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENS ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS
EN EL MUNDO
FEBRUAR 1977
LETNIK 24
ŠTEVILKA 2

IZDAJA — PUBLISHED BY:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA
TEL.: 061/20-657
NASLOV — ADDRESS:
61001 LJUBLJANA
CANKARJEVA 1/II, P. P. 196
SLOVENIJA-JUGOSLAVIJA
Tel.: 061/23-102 — UREDNIŠTVO
061/21-234 — UPRAVA

GLAVNI UREDNIK:
DRAGO SELIGER
ODGOVORNI UREDNIK:
JOŽE PREŠEREN
UREDNIKA:
INA SLOKAN
UREDNIŠKI ODBOR:
JANEZ KAJZER, JOŽE OLAJ, ERNEST
PETRIN, JOŽE PREŠEREN, INA
SLOKAN, MILA ŠENK, JUŠ TURK
UREDNIŠKI SVET:
ANTON INGOLIČ (PRESEDNIK),
MATJAŽ JANČAR, FRANCE POZNIČ,
FRANCI STARE, ANDREJ ŠKERLAVAJ,
MARTIN ZAKONJŠEK

OBLIKOVALKA:
LILIJANA LESAR
PREVAJALCA:
MILENA MILOJEVIČ-SHEPPARD/
ANGLEŠČINA
ALBERTO GREGORIČ/ŠPANŠČINA
LETNA NAROČNINA:
JUGOSLAVIJA 100,00 din, USA 6,00 US\$
KANADA 6,00 c\$, AVSTRALIJA 6,00 au.\$
ANGLIJA 2,80 Lstg, AVSTRIJA
115,00 Sch, BELGIJA 220,00 Bff
DANSKA 35,00 Dkr, FINSKA 23,00 FM,
FRANCIJA 25,00 FF, HOLANDIJA
16,00 Hfl, ITALIJA 4.000,00 Lit,
NEMČIJA 16,00 DM, NORVEŠKA 33,00 Nkr,
ŠVEDSKA 25,00 Skr, ŠVICA 19,00 Sfr.

PLAČILA NAROČNINE:
DINARSKI TEKOČI RAČUN:
50100-678-45356
DEVIZNI RAČUN:
50100-620-010-32002-575
PRI LJUBLJANSKI BANKI
PLAČILO JE MOŽNO TUDI PO
MEDNARODNI POŠTNI NAKAZNICI
ALI S ČEKOM, NASLOVLJENIM NA
»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«
V PRIPOROČENEM PISMU
PAYMENT FROM ABROAD:
ASSIGNMENT TO OUR ACCOUNT NO.
50100-620-010-32002-575
AT LJUBLJANSKA BANKA,
OR BY INTERNATIONAL MONEY
ORDER, OR BY CHECK —
ADDRESSED TO
»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«
— IN REGISTERED LETTER
REVIJA IZHAJA VSAK MESEC —
7. IN 8. ŠTEVILKA IZIDETA SKUPNO
OPROŠČENO PROMETNEGA DAVKA
PO PRISTOJNEM SKLEPU ŠT. 421-1/73
Z DNE 24. 7. 1973
TISK — PRINTED BY:
ČGP DELO, LJUBLJANA

V VRSTI SLOVENSKE KULTURNIH USTANOV, KI VAM JIH PREDSTAVLJAMO V LETOŠNJEM LETNIKU NAŠE REVIJE, VAM TOKRAT PREDSTAVLJAMO NARODNO GALERIJO V LJUBLJANI, KI SHRANJUJE PRAVO ZAKLADNICO STAREJŠE LIKOVNE UMETNOSTI NA SLOVENSKEM. MORDA VAM BO NAŠ SESTAVEK DAL SPODBUDO, DA SE BOSTE OB OBIŠKU LJUBLJANE ŠE SAMI NAPOTILI V TA UMETNOSTNI HRAM.

LADJA JADRAN, KI JE ŠE PRED NEDAVNIM PONOSNO REZALA VALOVE JADRANSKEGA MORJA, JE DANES PONOS NJENEGA NOVEGA LASTNIKA IN TUDI PONOS VSEH NAŠIH LJUDI V TORONTU IN OKOLICI. PRED SLABIMA DVEMA LETOMA JE LADJO ODKUPIL NAŠ ROJAK IN JO PREUREDIL V ELITNO RESTAVRACIJO. SEZNANJAMO VAS Z NJENIM LASTNIKOM IVANOM LETNIKOM.

Nikoli nisem imel nobene prave slovenske šole, pa sem kljub temu zbral korajžo, da vam napišem nekaj vrstic iz Belgije. Rodil sem se v tujini, moji starši pa so bili doma iz Zagorja ob Savi in so nas otroke učili govoriti slovensko. Četudi imamo zdaj vsi belgijsko državljanstvo, se počutimo še vedno kot zavedni Slovenci in nas vse zelo zanima, kako je kaj v Jugoslaviji.

Rodna gruda redno prihaja in vsak mesec jo komaj pričakujem.

RUDOLF FLERE,
MAASMECHELEN,
BELGIJA

DA NE POZABIMO

Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo, kar ostane, pa naj bo za tiskovni sklad. Moram reči, da sem popolnoma zadovoljen z revijo in se strinjam z vso njeno vsebino. Ne strinjam se s tistimi, ki pravijo, da je revija preveč politična in enostranska. Rad bi, da bi tudi v prihodnje tako pisali in urejali revijo, kot ste jo do zdaj. Pisal bi vam več, a mi gre slovenščina že težko, ker se tukaj nimam s kom pogovarjati. Rodna gruda je za nas na tujem zelo važna, da ne pozabimo slovenščine.

JOHN VALENČIČ,
MINNEAPOLIS, MINN.,
ZDA

TUJINA SLAB DOM

Prilagam vam naročnino za Rodno grudo in nekaj za tiskovni sklad. Želela bi tudi, da bi objavili tele besede, ki jih je napisal moj mož: Tujina je slab dom za človeka, ki je zapustil svojo domovino. Vedno je tujec v drugi državi. Tako je z menoj in z mnogimi drugimi. Vsa čast domovini in besedi lastnega naroda. Najlepše je biti ponosen na materin jezik, na tisto, kar si v resnici. Pravi Slovenec, v mislih in srcu v domovini, telesno pa v tujini, to sem jaz.

MARTA RECEK,
CHICAGO, ILL. ZDA

ISČEM TALENTE

Že več let berem Rodno grudo in najraje prebiram prispevke naših rojakov, ki živijo vsepovsod po svetu. Vem, da vsakdo vidi svoje lepote, da ima vsakdo svoja doživljanja, zato sem se odločil, da se na bralce Rodne grude obrnem, da bi mi pomagali iskati ali sestavljati besedila za slovenske pesmi, ki bi jih po-

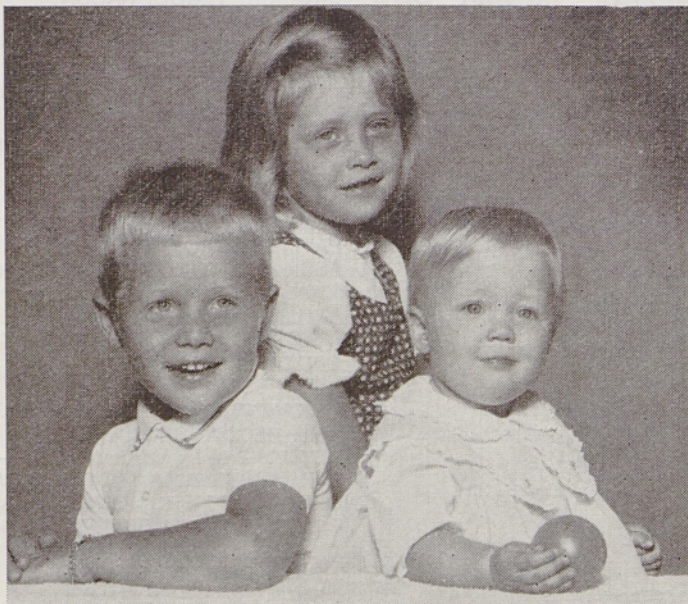
tem jaz uglasbil. Bratje Cafuta imamo v Kanadi znan ansambel »Potepuhi«. Eden od bratov je odšel za stalno v domovino, a upam, da bomo lahko nadaljevali tudi v prihodnosti. Priporočam se za lepa slovenska besedila.

RUDOLF CAHUTA,
204 OAKCREST Av.
TORONTO, ONT. M4C 1C2,
CANADA

Jože in Ančka Hribar živita v Ameriki že 65 let

Driesovi otroci iz Cudahy, Wis., ZDA. Nancy bo letos stara devet let, Tony šest, najmlajša Mary Ann pa tri leta. Mamica Anica je prišla v Ameriko iz Oplotnice pod Pohorjem, očka pa je Anglež. Vsi se po malem učijo tudi po slovensko.

Po daljšem času se vam spet javljam iz Južne Afrike. Življenje v tem času se ni veliko spremenilo. Slovenci, ki živimo tukaj, se doslej še nismo tesneje povezali med seboj. Nekateri naši rojaki so se tudi že vrnili domov, novi pa ne prihajajo več. V preteklem letu je bila tudi moja žena na obisku v Jugoslaviji. Vrnila se je z lepimi in slabimi vtisi. Posebno je bila razočarana nad vljudnostjo domačih uradnih delavcev in gostincev. Tudi mnogi drugi imajo take pripombe. Vsekakor menim, da bi morali imeti jugoslovanski gostinci malo več spoštovanja do domačih izseljencev.

Imam veliko željo, da bi navezal pismene stike s Slovenci v Venezueli, Kanadi, ZDA in drugod, kjer živijo naši ljudje. Veseli bomo vsake pošte in bomo vsem odgovorili z veseljem.

BRANKO, POTOČNIK,
MIRAMAR 101,
OLIVIA ROD
2001 JOHANNESBURG,
SOUTH AFRICA

NEVLJUDNOST V DOMOVINI

Vem, da je bilo o tem že veliko napisanega, a vendar vam moram tudi jaz napisati nekaj vrstic o neljubih dogodkih doma. Kot je znano, si zdomci na mejah lahko kupimo bone za bencin, vendar nekateri uslužbenci na bencinskih črpalkah nočejo sprejeti teh bonov. To se mi je pripetilo v Račah pri Mariboru.

Drugi neljubi dogodek sva z ženo doživela na mariborski tržnici, ko sva hotela parkirati avtomobil. Za menoj je začela kričati neka ženska: »Prekleti Švabi, povsod se vsiljujete!« Ne vem, če je ona hotela parkirati na tistem prostoru ali kaj, vsekakor pa bi ji rad povedal, da nas take besede zabolijo in prizadenejo. Tudi mi smo Slovenci in ljubimo svojo domovino. Avtomobilska registracija še ničesar ne pove, kdo smo.

EDVARD BABIČ,
STUTTGART, ZR NEMČIJA

Opazil sem, da mi je naročnina za Rodno grudo potekla, zato jo obnavljam za dve leti vnaprej. Rodna gruda je ženi in meni zelo všeč, pa naj bo to branje ali pa sedanja manjša privlačna oblika. Naj se predstavim: prilagam sliko 85-letnika, ki je že 65 let v Ameriki, poleg mene pa je moja žena. Slika je bila vzeta po seji kluba slovenskih upokojencev v Fontani, katerega člana sva. Pridne članice so pripravile okusno kosilo, pečene piščance in druge dobrote, vse to pa smo zalili s sladkim vinčkom. Tako smo v krogu prijateljev proslavili moj 85. rojstni dan, ki bo nama ostal trajno v spominu. Doma sem iz fare Bučka, vas Gornje Radolje, Dolenjsko. V Ameriko sem prišel leta 1911, pred prvo svetovno vojno. Žena je doma iz Ihana pri Domžalah. Pisala se je Ančka Hribar, po domače pa so ji rekli Markova Ančka. V Ameriko je prišla leta 1920, po prvi svetovni vojni. V Detroitu, Michigan, sva imela več let restavracijo in gostilno. Leta 1962 pa sva se preselila iz mrzlega Michigana v sončno južno Kalifornijo. Živiva v majhnem gorskem mestecu Jucaipa. To je 30 milj od večje slovenske naselbine, Fontana. V Fontano se z avtom odpeljeva na razne slovenske prireditve in zabave. Drugače pa obujava spomine na mlada leta. Pozdravljam vse rojake po svetu.

JOŽE KOTAR,
JUCAIPA, CALIF. ZDA

BODIMO PONOSNI

Lani sem že sanjaril: »Še deset let službe, nato pa v pokoj!« A usoda se je poigrala z menoj. Predstojniki so me prosili, naj začasno prevzamem vodstvo filial na Pacifiku v Seattlu. Pristal sem in zdaj živim na dveh koncih — tukaj na zahodu in v Londonu v Kanadi. Lansko novo leto sem pričakal na obisku pri sorodnikih v Argentini in Braziliji. Kaj posebno zanimivega nisem doživel. Presenetil sem tudi prijatelja Martina Podšivaška, ki vodi

penzion v Santosu. Ta penzion je postal zatočišče mnogih Jugoslovancev iz Sao Paula in okolice, ko pridejo tja na izlete in se po sončenju pridejo okrepčat. Čas je hitro tekkel, približeval se je čas odhoda. Zadnjo nedeljo mojega bivanja v Braziliji sta me Martin in njegova hčerka Tanja popeljala še med druge naše rojake, ki živijo v tistem okolišu. Med nami je vladalo iskreno razpoloženje, občutil sem, da sem med brati.

Na zahodu se počutim precej osamljenega. Vajen sem bogatega družabnega življenja v torontski okolici. Navezal pa sem stike z rojaki, ki žive v Vancouvru, ki je kakih 140 milj oddaljen od Seattla. Bodimo srečni in ponosni na neštete naše ljudi od Buenos Airesa do Vancouvra, ki se toliko trudijo, da bi nam nadomestili košček domovine v tujini.

FRANK JEMEC,
BELLEVUE, WA. ZDA

POPREČNI SLOVENEK IZ TORONTA

Predstavljate se kot poprečni Slovenec iz Toronta, ki vas je gnala v tujino želja po dolarjih, zgradili ste si dom v zavesti, da je domovina blizu. Ste reden obiskovalec Slovenije in pripadate mlajši generaciji, ki vam spomin na domačo vas ne pomeni veliko. Jaz pa vem, da je devetindevetdeset odstotkov Slovencev v Kanadi hvaležnih Kanadsko-slovenski skupini za kulturne izmenjave za njihov trud, da nam pripeljejo v Kanado ansamble iz domovine. V Torontu imamo zelo malo slovenskih talentov, zato je taka izmenjava nadvse dobrodošla.

Če se počutite kot izgubljena ovca, ki išče pot za svojo čredo, stopite na prste in pogledajte, kaj je onstran hriba. Pohitite, da boste dohiteli čredo. Če imenujete ansamble iz Slovenije »uvožene ansamble«, je pri vas zelo malo slovenskega. Preden ste napisali tisto pismo, zakaj niste prej pomislili pred lastnim pragom?

SLOVENEK IZ TORONTA
(RUDOLF CAFUTA)

UREDNIK VAM

Težko je dajati poprečne ocene o čemerkoli, še težje je nekoga ali nekaj poprek obsojati. In kdo je tisti, ki sam sebe ocenjuje za »poprečnega Slovenca«? Ali je sploh lahko na svetu »poprečni« član katerekoli narodne skupnosti? Ne vem, morada pa je to značilna slovenska iznajdba.

»Poprečni« Slovenec iz Toronta, ki se je oglasil v naši oktobrski številki lani, je dvignil v Kanadi precej prahu, kar je očitno tudi iz pisem v tej rubriki, seveda pa moramo upoštevati, da je tistega nezapisanega še veliko več. Pismo je bilo zanimivo; redka so taka pisma, ki bi kar vpila po odkritem odgovoru, zato sem se odločil za objavo, čeprav sem vedel, da so njegova mnenja dvomljiva. Pismo pa sem uvrstil v to rubriko prav zaradi tega, ker vem, da je ljudi, ki tako mislijo, še nekaj, in da je prav, da si končno pridemo na čisto, predvsem pa da se o tem pomenijo sami kanadski rojaki in kulturni ter društveni delavci. Strani naše revije so odprte vsem za odkrit pogovor; tudi za v prihodnje vabimo vse, naj nam napišejo svoja mnenja o torontski ali kanadski slovenski kulturi, o njihovih željah in njihovih potrebah, o tem, kaj jim pomenijo stiki s kulturo matične dežele.

»Poprečni« Slovenec, kot je bil podpisan ob pismu o slovenski kulturni kroniki v Torontu, se očitno zavzema za to, da bi ro-

jaki v Kanadi predvsem razvijali svojo kulturo, dajali več možnosti za nastopanje njihovim lastnim kulturno-umetniškim skupinam, zraven pa pravi, da »potrebujejo spodbude za ohranitev slovenske zavesti in materinega jezika«. Slovenski ansambli in skupine, ki prihajajo med izseljence iz domovine, si želijo predvsem izmenjati svoje pesmi v dolarje. V domovini pa dobro vemo, da spodbude za ohranitev narodne zavesti ne moremo dati nobenemu našemu izseljencu, če sam tega noče, če te zavesti preprosto ni. Prav tako ne moremo nikogar prisiliti, da ne bo pozabil jezika, ki ga je govorila njegova mati. Vemo tudi, da slovenska izseljenska kultura ne bo mogla zaživeti, če ne bo sestavni del slovenske kulture nasploh, če ne bo imela nobenih stikov s kulturo matičnega naroda. Sam vem tudi to, da ni obogatel še nobeden izmed naših ansamblov, ki so gostovali med izseljenci. Zagotovo pa vem, da so prav gostovanja naših domačih zabavnih ansamblov spodbudila marsikatero slovensko društvo na tujem, da se je sploh ustanovilo in da je začelo razvijati svoje kulturne dejavnosti.

Mnenja »poprečnega« Slovenca torej v nobenem primeru ne morejo biti mnenja uredništva naše revije.

JOŽE PREŠEREN

Predsednik republike Josip Broz Tito je v novoletni poslanici prek jugoslovanskih radijskih in televizijskih postaj poudaril, da nam bo minulo leto ostalo v spominu kot izredno pomembno za razvoj naše socialistične samoupravne družbe in krepitve mednarodnega položaja in vloge Jugoslavije. V naših družbenih odnosih, je dejal predsednik Tito, se čedalje bolj izraža nova kakovost — močnejša odgovornost posameznikov in družbe, dozoreva zavest o skupnih ciljih in poteh, po katerih naj bi jih dosegli. Za tem je predsednik Tito dejal, da enotnost delovnih ljudi Jugoslavije ni bila nikoli trdnjša kot danes. To pa zato, ker je zasnovana na popolni enakopravnosti, skupni odgovornosti in čedalje globljem spoznanju vseh naših narodov in narodnosti, da je samo takšna Jugoslavija lahko porok srečnejše prihodnosti vseh.

»Ob koncu izražam željo«, je zaključil predsednik Tito, »da bi te moje besede, pa tudi glas o vsem, kar ustvarjamo v naši socialistični državi, segel tudi do naših državljanov, ki trenutno živijo daleč od svoje domovine, pa tudi do vseh, ki so že zdavnaj morali zapustiti rodna tla, pa jih ljubezen še vedno tesno veže nanje.« Vsem našim delovnim ljudem doma in na tujem je nato predsednik Tito zaželel srečo in uspehe v letu 1977.

TITO - PRVI DOKTOR VOJAŠKIH VED

V centru visokih vojaških šol v Beogradu so pred dnevom Jugoslovanske ljudske armade, 21. decembra, predsedniku republike in vrhovnemu poveljniku oboroženih sil maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu slovesno podelili diplomu prvega doktorja vojaških ved. Sklep o tem je sprejel šolsko-znanstveni svet centra visokih vojaških šol.

NAČRTOVATI REALNO

Vsi zbori skupščine SR Slovenije so tik pred novoletni-

mi prazniki sprejeli resolucijo o politiki izvajanja srednjeročnega družbenega plana naše republike v letu 1977. Predsednik izvršnega sveta skupščine SR Slovenije Andrej Marinc je pred skupščinskimi zbori podal utemeljitev predloga resolucije, kjer je med drugim opozoril, da za leto 1977 načrtujemo naloge dokaj ambiciozno, vendar v okviru naših realnih možnosti — če bomo vsi po svojih sposobnostih in odgovornosti pripravljeni prispevati k skupnemu napredku.

V letošnjem letu bomo v Sloveniji med drugim nadaljevali z gradnjo sodobnega cestnega omrežja, z modernizacijo železnic, intenzivno dograjujemo nekatere energetske objekte, med katerimi naj omenimo predvsem jedrsko elektrarno v Krškem, termoelektrarno Šoštanj IV in hidroelektrarno Srednja Drava II.

VELIKE PRIDOBITVE

Slovenija je dobila v letu 1976 številne objekte, ki predstavljajo velike pridobitve tako za gospodarstvo kakor tudi za družbene dejavnosti. Tako smo med drugim dogradili dve plinski termoelektrarni — v Brestanici in v Trbovljah, hladno valjarno na Jesenicah, tovarno magnefitne celuloze v Krškem, tovarni ivernih plošč v Cerknici in Novi Gorici, tovarno papirja v Medvodah, povečali in modernizirali pa smo tovarni papirja v Vevčah in Radečah. V Murski Soboti je bila dograjena hladilnica in predelava mesa, zgrajen je bil prvi del avtomobilske ceste Maribor—Celje, Maribor je dobil tudi novo mednarodno letališče, blizu Pirana je bil zgrajen del hotelskega naselja Bernardin, zgrajeni sta bili novi bolnišnici v Mariboru in Novi Gorici, v Ljubljani je bila dokončana ekonomska fakulteta, v Mariboru pedagoška akademija, opravljenih pa je bilo še vrsta rekonstrukcij in modernizacij.

NAJMOČNEJŠI ODDAJNIK V EVROPI

Ob novem letu je radio Beograd začel oddajati prek novega srednjevalovnega oddajnika z močjo 2000 kWh, ki velja za najmočnejši srednjevalovni oddajnik v Evropi. Ta novi oddajnik omogoča oddajanje in sprejemanje radia Beograd na ozemlju vse Jugoslavije, v nočnih urah, ko so za to ugodnejše razmere, pa se valovi radia Beograd širijo po vsej Evropi.

JAUŠOVČEVA IN LJUBEK

Ob koncu preteklega decembra je uredništvo lista Sportske novosti v Zagrebu svečano proglasilo najboljšega športnika in športnico leta 1976 v Jugoslaviji. Za najboljšo športnico je bila po široki anketi izbrana Mariborčanka Mima Jaušovec, teniška prvakinja Evrope, za najboljšega športnika pa je bil izbran kanuist Mate Ljubek, ki je na olimpiadi v Montrealu osvojil bronasto in zlato medaljo. Za najboljšo športno ekipo je bila izbrana reprezentanca Jugoslavije v košarki, ki je na olimpiadi osvojila srebrno medaljo, za najboljšo žensko ekipo pa rokometarice beogradskega Radničkega, ki so bile državne in evropske prvakinje.

Že nekaj dni pred tem sta bila izbrana najboljša športnika tudi v Sloveniji: tudi tu si je ta naslov med ženskami pridobila Mima Jaušovec, med moškimi pa mladi plavalec Borut Petrič iz Kranja.

ANALIZA SAMOUPRAVLJANJA

Pariška založba Anthropos je pred kratkim v francoskem prevodu izdala knjigo Edvarda Kardelja z naslovom »Nasprotja družbene lastnine v socialističnem sistemu«. Ugle dni francoski kritiki so ugodno ocenili to Kardeljevo delo in poudarili, da je ta knjiga »analiza samoupravljanja, ki izkazuje kompleksnost uresni-

PRIZNANJA DINARJU

Zahodnonemški tisk v zadnjem času pogosto objavlja ugodna poročila o jugoslovanski stabilizacijski politiki in s tem v zvezi o trdnosti jugoslovanske nacionalne valute. Jugoslovanski dinar je v zadnjih dveh letih stabilen v primerjavi z zahodnimi valutami, kar je brez dvoma dokaz vse bolj skrbnega in urejenega gospodarjenja. Čvrsti dinar pa ima tudi svojo drugo plat: za tuje turiste postaja naša država vse dražja.

USPEŠNI IZVOZNIKI

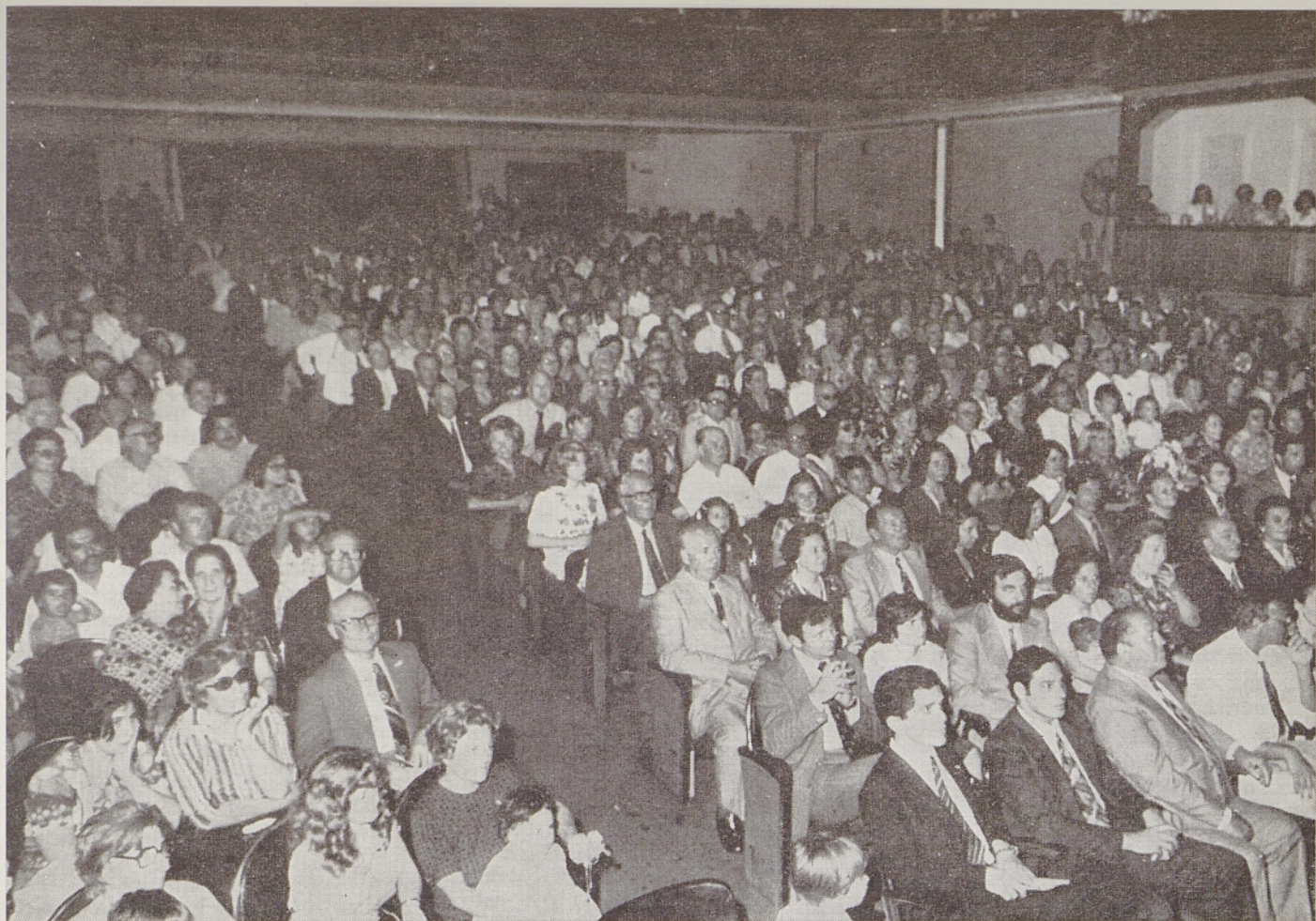
Jugoslovansko gospodarstvo je v preteklem letu izvozilo za 4 milijarde 670 milijonov dolarjev blaga, kar pomeni, da je bila vrednost našega izvoza za okoli 20 odstotkov večja kot v prejšnjem letu. Vrednost uvoženega blaga se je v istem obdobju zmanjšala za približno 6 odstotkov.

TRIDESET LET VOJNE INDUSTRIJE

Jugoslovanska industrija obožuje in vojne opreme teče že neprekinjeno od prvih dni vstaje proti okupatorju pa do danes, ta industrija pa se je zlasti okrepila po vojni, ko se je razvijala skupno z ostalim jugoslovanskim gospodarstvom. Danes Jugoslavija proizvaja doma vse vrste pehotne oborožitve, od pištol, minometov, protitankovskih sredstev, do vseh vrst eksplozivov, oklopnih sredstev, različnih vozil in najsodobnejših letal ter helikopterjev. Rast domače vojaške industrije se bo v prihodnje še bolj okrepila, tako, da bomo za potrebe armade uvažali le še okrog 20 odstotkov vseh nabav.

ZA MILIJON GOSTOV PROSTORA

S turistično ponudbo se je Jugoslavija uvrstila med razvite turistične države. Naša država lahko naenkrat sprejme okoli milijon turistov v hote-

Nabito polna dvorana gledališča Astral v Buenos Airesu v Argentini med lansko proslavo dneva republike

lih, turističnih naseljih, penzionih, motelih in kampingih. Največ prostora imajo na Hrvaškem.

VEČ DOMAČIH VOZIL

Tovarna avtomobilov »Crvena zastava« iz Kragujevca je lani dosegla rekordno proizvodnjo 160.630 vozil. Letos pa namerava ta tovarna poslati na domači in tudi tuji trg 187.000 osebnih in 10.400 gospodarskih vozil. Razen standardnih vrst vozil, name ravajo letos začeti izdelovati tudi inačice priljubljene »zastave 101« in sicer izvedbo »super« in izvedbo s tremi vrati. Gospodarski načrt tovarne »Crvena zastava« predvideva tudi začetek proizvodnje športnih avtomobilov.

KRKA V KENIJI

V januarju je začela poskusno obratovati farmacevtska tovarna Dawa v Nairobiju v Keniji, ki jo je skupno z domačimi partnerji postavila tovarna zdravil Krka iz Novega mesta. V začetku bo v novi tovarni zaposlenih 160 do 200 delavcev, izdelovali pa bodo večino preparatov za splošno rabo v zdravstvu. Tovarno Dawa bodo v začetku obratovanja vodili naši strokovnjaki, medtem pa bodo priučili tudi domačine. Krka je z ustanovitvijo te tovarne prevzela tudi odgovornost za organizacijo marketinga in medicinske informativno-propagandne mreže.

KRAIGHERJEVE NAGRADE

Na dan obletnice tragične smrti znanega slovenskega politika in gospodarstvenika,

4. januarja, so v Ljubljani podelili tradicionalne nagrade Borisa Kraigherja devetim slovenskim gospodarstvenikom. Letos so te nagrade prejeli: Franc Braniselj, Stane Koselj, Alojz Libnik, Janez Verovšek in delovna skupina petih konstruktorjev transportnih naprav iz Mariborske Metalne.

ANTON INGOLIČ 70-LETNIK

Pisatelj Anton Ingolič, ki ga poznajo tudi številni naši rojaki na tujem, zlasti po njegovih delih iz življenja izseljencev, je 5. januarja slavil 70. letnico. Doslej je pisatelj napisal okoli 50 izvirnih del, skupaj s prevodi v jugoslovanske in tuje jezike pa obsega njegova zbirka kar blizu 140 knjig. Njegov najbolj

prevajano delo je roman Gimnazijka, za tem pa mladinska knjiga Tajno društvo PGC. Pisatelj Anton Ingolič še danes ustvarja z nezmanjšano močjo in se udejstvuje na številnih področjih, med drugim tudi v izvršnem odboru Slovenske izseljenske matice. Ob življenjskem jubileju pisatelju Antonu Ingoliču iskreno čestita tudi naše uredništvo.

FILM LETA

»Atentat v Sarajevu« režiserja Veljka Bulajića je bil lani najbolj gledan jugoslovanski film, saj ga je videlo več kot 1.200.000 gledalcev. Vsak film domače proizvodnje pa si je poprečno ogledalo 450 tisoč ljudi. Med uvoženimi filmi je bil v letu 1976 deležen največje pozornosti ameriški film »Žrelo«.

Osmega februarja se spominjamo 127. obletnice smrti slovenskega pesnika Franceta Prešerna, dvaindvajsetega februarja pa bo poteklo 142 let, odkar je dal pesnik natisniti Sonetni venec, eno najlepših del slovenske književnosti. S svojim dejanjem je hudo vznemiril sodobnike.

Bilo je na veliko soboto leta 1833, ko je Prešeren v trnovski cerkvi prvokrat videl Primičevo Julijo. »Ko je stopila v cerkev razsvetljeno, v srce mi padla iskra je ognjena, ki ugasnit' se ne da z močjo nobeno,« se je pozneje v stihih spominjal nepozabnega dogodka.

Dvaintridesetletni pesnik je bil na vrhuncu ustvarjalnega zagona. Svoje izjemne nadarjenosti in umetniške moči pa se je zavedal le sam in morda se je njegovega genija zavedal še kateri izmed njegovih prijateljev. Široki javnosti — to pa je bilo v tistem času predvsem nepismeno kmečko prebivalstvo — je bil neznan. Odvetniški pripravnik, potem koncipient, uradnik, ki si je dolgo zaman prizadeval, da bi prišel do samostojne advokature, je bil tudi brez premoženja. Tedanja doba ga torej ni mogla postavljati visoko.

Sedemnajstletna Julija Primic, hči ljubljanske trgovke, pa je bila iz premožne družine. Modrooka plavalaska je žive-la tako kot mladi iz drugih meščanskih družin. Vezla je, šivala, redko je skupaj s starši zašla v gledališče ali v kazino ali na obiske. Menda se je v mladosti rada šalila in smejala. Kadar pa je bila jezna, so dobile njene oči trd in hudoben izraz. Govorila je nemško, slovensko je sicer znala, toda jezika služabnikov jo je bilo nekako sram.

In prav zanjo je zagorel Prešern. Ljubezensko čustvo je bilo tako silno, da ga je želel preleti v pesem, kakršne še ni bilo. Odločil se je za težko obliko, težjo od vseh oblik. Napisal je petnajst sonetov, kakršne je uporabljal dotlej, sonetni venec. Zadnji sonet — magistrale — je imel v začetnih črkah skrito posvetilo: Primicovi Julji. Umetelna pesnitev se iz erotičnih prošenj in tožba v prvih sonetih preljuje v izpoved goreče do-

LANGUSOVA SLIKA JULIJE PRIMIC — Prešeren je hodil k slikarju v atelje občudovat poteze njenega obraza. Osemnajstletna meščanska lepota (predvsem pa njena mati) se ni želela vezati z vihravim in čustvenim pesnikom, za življenjskega sopotnika je sprejela uglednega in premožnega visokega uradnika.

OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

UMETNINO JE RODILA LJUBEZEN

movinske ljubezni. Pesnik je verjel, da si bo z velikim pesniškim dejanjem pridobil meščansko lepoto. Sonetni venec ji je namenil za god šestnajstega februarja 1834. Dal ga je natisniti kot čisto zasebno prilogo nemško pisanega Ilirskega lista (dvaindvajsetega februarja 1834) v treh oblikah: na navadnem obreza-

nem, na boljšem obrezanem in na finem papirju.

Pesnitev je bila v vsakem pogledu presenečenje. Takšen venec sonetov je bil dotlej neznan. Bralci, ki jim je prišel v roke, niso znali presoditi njegove umetniške vrednosti, ampak so v njem iskali predvsem škandal. Tako javno, v najbolj izbranih besedah in v za-

pleteni umetniški obliki izpovedana ljubezen je zbudila nejevoljo, zamero in jezo predvsem v Julijini družini. Ohola Julijina mati je nekemu zdravniku, ki je zahajal v hišo, rekla: »Pa takle si domišljuje, da mu bom dala svojo hčer.« Prešeren, reven odvetniški uradnik, še vedno bolj kmečki kot gosposki, je smel zato upati še toliko manj. Drznost, s katero si je upal javno izpovedati svoja najgloblja ljubezenska čustva, so mu zamerali kot hudo neotesanost. Praktični namen Sonetnega venca je torej doživel polom. Mlada Julija je ubogala svojo mater in svoje okolje. Ali pa se je v njej ob prebiranju mogočne pesnitve kaj zganilo? Kdo ve, godilo ji je prav gotovo! Pesnik je gorel zanjo vse bolj in bolj. K slikarju Langusu, ki je Julijo prav tistega leta portretiral, je hodil občudovat njene poteze na platnu. Tudi na ulici si ni mogel kaj, da se ne bi bil obrnil za njo in celo stopil nekaj korakov nasproti nji. Bežno se je srečeval z njo tudi na kazinskih plesih in v gledališču. Na nekem plesu se mu je celo posrečilo izročiti ji rokopisno knjižico vseh svojih pesmi, zloženih njej na čast in s svo-jeročno podpisanim posvetilom. Knjižico je meščanska lepota sprejela, vendar mu je namignila, naj ji s svojo ljubeznijo ne bo v napoto.

Pesnikova ljubezen do Julije še dolgo ni ugasnila. Morda se je tudi zaradi svoje nesrečne ljubezni vse pogostejše vdajal pijači. Začel se je celo debeliti. Okrog je hodil čedalje bolj zanemarjen. Skeleč sunek v razbolelo pesnikovo srce je bila Julijina poroka s pl. Jožefom Scheuchenstuelom. Zadnji upi, da bi si kdaj pridobil lepo meščanko, so se za vedno razblinili.

Prešernov Sonetni venec, ob katerem so se pesnikovi sodobniki spogledovali in si posmehljivo mežikali, je imel zaradi svojega notranjega bogastva in lepote veliko posnemalcev, celo še v sedanjí dobi. Skladnosti vsebine in oblike Prešernove pesnitve, porojene iz globokega ljubezenskega čustva, ni dosegel nihče več.

JANEZ KAJZER

Devetnajsti december bo ostal pomemben mejnik v zgodovini slovenskega izseljenstva na peti celini. To misel sva s tovarišem Milanom Kučanom, s katerim sva zastopala SR Slovenijo na odkritju spomenika pisatelju Ivanu Cankarju, slišala pogosto, izraženo z istimi ali podobnimi besedami. Rojaki, ki so jo izražali, so to rekli s ponosom, z upravičnim zadovoljstvom in z zavestjo, da so opravili pomembno delo. Kako tudi ne! Odkritje spomenika na triglavski zemlji v Sydneyu je in ostane veliko kulturno dejanje, s katerim so se slovenski izseljenci v Sydneyu, in lahko bi rekli tudi širom Avstralije, vključili v praznovanje stoletnice rojstva Ivana Cankarja, ki smo jo tako častno proslavili v domovini.

Ko govorimo o kulturnem dejanju, ki so ga zasnovali in uresničili naši ljudje daleč od domovine, potem vidimo v tem dejanju mnoge razsežnosti kulture. Najprej je tu sama zamisel, da se izkaže čast duhovnemu velikanu našega naroda in to v okolju, ki ni preveč naklonjeno stvarjem in pobudam, ki prinašajo gmotne koristi. Nato je to poprsje pisatelja, delo akademskega kiparja Zdenka Kalina, ki je samo po sebi umetniška stvaritev. Prav tako je tu spomenik, zamisel arhitekta Žigona, ki v skalnati gmoti simbolizira orjaka med našimi vršaci, in katerega ime je tako pogosto pristno med našim izseljenstvom. Tu so nadalje delovne roke preprostih rojakov, ki so z vso iskrenostjo in ljubeznijo hodili na triglavsko zemljo in poprijeli za vsakršno delo, ki ga je bilo potrebno postoriti, da bo celoten spomenik dobil zaželeno podobo. Karel Samsa je kot graditelj gotovo med najzaslužnejšimi, čeravno anali društva Triglav hranijo premnoga imena rojakov, ki so svoj prosti čas vložili v spomenik. Rojaki pa se niso hoteli oddolžiti pisateljevi stoletnici samo s postavitvijo, marveč so pripravili tudi vrsto kulturnih prireditev, ki kažejo na nadaljnje razsežnosti tega kulturnega dejanja. Tako smo si lahko ogledali pristrčen program otrok slovenske dopol-

ODKRITJE CANKARJEVEGA SPOMENIKA

SLOVENSKI PRAZNIK V SYDNEYU

nilne šole, ki so ga otroci pripravili pod vodstvom svoje »tette Marise«, kot pravijo svoji učiteljici Marisi Ličan. Njihova izvedba igre »Snežulčica« ter govorne in glasbene točke programa so orosile marsikatero oko. Ne le veliko žrtev in odpovedi, tudi veliko hrabrosti je bilo treba, da so Slovenci v Sydneyu lahko gledali eno od najzahtevnejših Cankarjevih dram — »Hlapce«. Večkrat se je predstavil tudi najstarejši dejavnik Triglava, njihov pevski zbor z izbranim programom slovenskih pesmi. Tu je bil tudi »Cankarjev tabor«, na katerem so pokazali, kaj znajo v materinem jeziku otroci slovenske dopolnilne šole in otroci dopolnilnih šol drugih jugoslovanskih narodov. Veliko ekip, tako moških kot ženskih, se je pomerilo v balinanju, tako priljubljenem športu med našimi izseljenci. Še in še bi lahko našteval dejavnosti, ki živijo med Slovenci v Sydneyu, in ki jih je Cankarjevo leto močno spodbudilo, če že ne priklicalo v življenje.

Višek slavlja je bil vsekakor v nedeljo 19. decembra 1976, ko je bila triglavska zemlja vsa živa od ranega jutra do trdne noči. Pomanjkanje bencina, ki je nekaj tednov pestilo in jezilo ljudi (menda zaradi stavk rafinerij in distribucije) ni moglo preprečiti velike udeležbe ne le Sydneyčanov temveč tudi delegacij iz skoraj vseh slovenskih društev širom Avstralije. Osrednjo slovesnost je pričel predsednik odbora za Cankarjev spomenik Jože Čuješ. Ob igranju avstralske, jugoslovanske in slovenske himne so se dvigale na drogove ob spomeniku zastave Avstralije, Jugoslavije in Slovenije. Med

prisotnimi smo lahko opazili vrsto odličnih gostov avstralskega javnega in političnega življenja na čelu z vodjem laburistične stranke Avstralije Goughom Whitlamom, senatorjem Tonyjem Mulvihillom, zastopniki deželne vlade NSW, županom občine, v kateri leži triglavska zemlja. Med častnimi gosti so bili tudi predstavniki SFRJ na čelu z ambasadorjem Aleksandrom Šokorcem, zastopniki generalnega konzulata in delegacija iz Slovenije. Številni govorniki so čestitali triglavanom ob prazniku in uspehu njihovih prizadevanj pri ohranjanju in razvijanju kulture naroda, iz katerega so izšli. Posebej toplo so prisotni pozdravili govor Milana Kučana, sekretarja republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, v katerem je z izbranimi, jedrnatimi besedami orisal življenjsko pot in pomen pisatelja tako v narodnem kot v mednarodnem kulturnem prostoru. Prijetno je presenetil rojake s svojim poznavanjem Cankarja gospod Gough Whitlam, ki je govoril o našem pisatelju, in ga upravičeno uvrstil med plejado svetovnih književnikov. Govoril je tudi o prizadevanjih avstralskih oblasti, da bi se priseljenci v Avstralijo kar najhitreje vključili v avstralsko družbo, večkrat pa je odločno zagotovil, da je avstralska družba odločno proti vsem oblikam asimilacije, in pozval je prisotne, da spoštljivo čuvajo in razvijajo narodno identiteto in kulturo naroda oziroma narodov, iz katerih so izšli, kajti avstralska družba z mnogonacionalno kulturo in medsebojnim oplajanjem teh kultur postaja samo bogatejša.

Svečanostim ob odkritju spo-

menika so sledila še pristrčna srečanja rojakov iz različnih krajev Avstralije. Beseda je tekla o življenju in delu v posameznih društvih, o dobrih in slabih izkušnjah pri kulturnem delu, pri vodenju radijskih ur v materinem jeziku, pri delu v dopolnilnih šolah in pri stoterih zasebnih in društvenih stvareh. Za veselo razpoloženje je poskrbel mladi, perspektivni ansambel »Mavrica«, slovenska pesem pa je donela na vseh koncih triglavske zemlje. Tudi v prijetnem razpoloženju se je misel vedno znova vračala k Ivanu Cankarju in vsi so bili edini, da bo »njihov« Cankar še bolj okrepil vezi med njimi in domovino, in da bodo rojaki tako še močnejša vez prijateljskega sodelovanja med Avstralijo in Jugoslavijo.

DRAGO SELIGER

PREŠERNOVA ZBIRKA 1978

Prešernova družba je že ob izdaji knjig za letošnje leto objavila knjižni program redne zbirke za leto 1978. Zbirka bo izšla že v novembru, poleg rednega koledarja pa bodo naročniki prejeli še naslednje knjige: roman »Enainštirideseto leto« Janeza Vitpotnika, izbor Župančičevih poezij »Pesmi«, potopis »Živa in nova Afrika« Jožeta Širclja ter knjiga »Podobe sodobnega sveta« dr. Avgušтина in Matjaža Laha. Naročniki, ki bodo naročnino plačali do 30. junija, bodo prejeli še prevedeni roman »Pesem črnske ulice« Jamesa Baldwina. Cena zbirke za prihodnje leto je 90 dinarjev, za vezane knjige pa 150 dinarjev.

Ob prehodu v leto 1977 se predstavlja rojakom na tujem tudi tovarna moških srajc in oblek »LABOD« Novo mesto, ki že več kot 50 let uspešno zadovoljuje zahtevne potrošnike doma in v svetu. Majhna šivalnica, ki je bila ustanovljena že leta 1924 v Novem mestu, je pomenila zarodek sedaj razvite tekstilne industrije na Dolenjskem. Ko se je leta 1973 združila z Labodom tudi tovarna srajc DELTA Ptuj, je postal Labod s 15.000 komadov srajc na dan največji proizvajalec srajc za jugoslovanski trg in pomemben izvoznik. Lansko leto sta se k njemu pripojila še ROG Novo mesto in TIP-TOP Ljubljana. Proizvodni program je bil razširjen na proizvodnjo ženskih bluz in na moške in ženske plašče, kostime in obleke. Število zaposlenih se je povzpelo na 2100. Za izvoz v evropske in druge države namenljajo skoraj polovico proizvodov. Izvoz v letu 1976 bo presegel 10 milijonov dolarjev, za leto 1980 pa načrtujejo 15 milijonov dolarjev izvoza. Kot kaže pričujoči zemljevid ima Labod svoje tovarne poleg Novega mesta še v Krškem in v Ptuj, v Trebnjem, v Ljubljani in v Idriji. Poslovno sodeluje z več inozemskimi centri in tudi gradi tovarno srajc v Keniji.

Več kot 90 % zaposlenih so žene in dekleta, zato imajo notranjo organizacijo in odnose urejene tako kot najbolj ustreza ženam-materam. Posebej je poskrbljeno za prehrano, saj zaposleno ženo

POZDRAV IN VOŠČILO ZA NOVO LETO IZ DOMOVINE

*sodobno oblečeni
v izdelkih*

labod

TOVARNA OBLAČIL NOVO MESTO

že ob vstopu v tovarno vsako jutro čaka primeren brezplačen zajtrk, dopoldne in popoldne pa topla malica. Lani so skupaj s tovarno zdravil KRKA Novo mesto zgradili zdravstveno postajo, kjer je poleg več ambulant tudi lekarna itd. Najbolj veselo je v tovarni 8. marca — »mednarodni dan žena«, ki je tudi praznik podjetja.

Ženske so poleg dobrih proizvajalk tudi aktivne v kulturi in športni dejavnosti. Imajo rokometne, šahovske, strelske in gasilske ekipe. Prirejajo tekmovanja v krosu in vsako leto organizirajo kviz znanja. Še in še bi lahko naštevali uspehe, ki so jih dosegle pridne roke šivilj, ko so iz nič ustvarjale sodobne tovarne, vlagale ustvarjen dohodek za stanovanja in za bolj varnejšo bodočnost svojih potomcev. Ob 50-letnici so zapisali ugotovitev »Danes se oddolžujemo našim prednikom z uspehi in s pripravljenostjo, da to storimo tudi jutri. Zavedamo se, da je naša bodočnost del naše sedanjosti in del naše skupne preteklosti!«

Prežeti s takimi spoznanji se spominjajo rojakov na tujem in vam želijo srečno in veselo novo leto 1977.

Jugoslovanski znanstveniki so sklicali simpozij z namenom, da na znanstveni osnovi proučijo položaj naših izseljencev v državah imigracije, da poudarijo njihov pomen kot prenositeljev naše kulturne dediščine in graditeljev mostov sodelovanja med Jugoslavijo in njihovimi novimi domovinami ter da ugotovijo možnosti in potrebe takega sodelovanja tudi v prihodnosti.

Zato so bila vsa poročila temeljito pripravljena in so zajela celotno problematiko izseljenstva ter z znanstvenega stališča analizirala sodobne procese in pojave, ki so značilni za naše izseljence, jasno pa so tudi določili smer in konkretne naloge vseh za to področje odgovornih dejavnikov v Jugoslaviji: družbeno političnih skupnosti, kulturnih in športnih organizacij ter informativnih sredstev.

O vseh teh vprašanjih je že pred začetkom simpozija razpravljala tudi zvezna konferenca Socialistične zveze, v kratkem pa bodo predmet razprav tudi na predsedstvu Jugoslavije.

Predložene referate so po temاتي razdelili na tri skupine: v prvi so bila poročila o značaju, vzrokih in posledicah izseljevanja, druga je združevala poročila, ki so govorila o družbenem, ekonomskem položaju izseljencev, o oblikah združevanja in aktivnosti v državah imigracije, vsebino poročil iz tretje skupine pa se je nanašala na oblike sodelovanja izseljencev in njihovih organizacij z Jugoslavijo in na njihovo vlogo v sodelovanju z narodi in državami.

Prisotni so pokazali veliko zanimanje za kvalitetna in izčrpna poročila in temu ustrezna je bila tudi živahna razprava, v kateri je sodelovalo okrog 60 udeležencev simpozija. Do izraza je prišlo enotno stališče, da je simpozij dragocen prispevek k popolnejšemu oblikovanju dolgoročne, sodobne in jasno usmerjene politike do našega izseljenstva, politike, ki bo pravočasno dajala odgovore na sedanja vprašanja in tudi na tista, ki se bodo pojavljala v prihodnje.

Na simpoziju o jugoslovanskem izseljenstvu v Zagrebu

ZNANSTVENA MISEL O IZSELJENSTVU

V DNEH OD 2.—4. DECEMBRA 1976 JE BIL V ZAGREBU, V DOMU IZSELJENCEV, »PRVI JUGOSLOVANSKI SIMPOZIJ O IZSELJENSTVU NARODOV IN NARODNOSTI JUGOSLAVIJE IN NJEGOVI POVEZANOSTI Z DOMOVINO«. SIMPOZIJ JE ORGANIZIRAL HRVATSKI ZAVOD ZA MIGRACIJE IN NARODNOSTI, POKROVITELJSTVO PA JE PREVZELA ZVEZNA KONFERENCA SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA JUGOSLAVIJE. NJEN PREDSEDNIK MIRAN CETINIČ JE POZDRAVIL OKROG 150 UDELEŽENCEV SIMPOZIJA IZ JUGOSLAVIJE IN TUJINE, POUDARIL NJEGOV POMEN IN IZRASIL ZADOVOLJSTVO NAD VELIKIM ŠTEVILOM REFERATOV — PREKO 40 — KI SO JIH ZA TA SIMPOZIJ PRIPRAVILI PREDSTAVNIKI ZNANSTVENIH INSTITUCIJ, MED TEMI 11 IZ TUJINE, TER DELAVCI DRUŽBENIH ORGANIZACIJ IN IZSELJENSKIH MATIC.

Iz Slovenije sta se udeležila simpozija prof. dr. Vladimir Klemenčič, direktor Geografskega inštituta pri ljubljanski univerzi, in Anton Gosar, asistent omenjenega inštituta. Prof. Klemenčič je bil poročevalec za prvo skupino in je podal sintezo vzrokov in posledic izseljevanja prebivalstva iz Jugoslavije. Ugotovil je, da je bil osnovni vzrok izseljevanja ekonomski, saj se je bilo v zadnjih dveh stoletjih prebivalstvo Jugoslavije prisiljeno izseljevati zaradi agrarne prenaseljenosti in visoke natalitete. Po drugi svetovni vojni pa je značilen

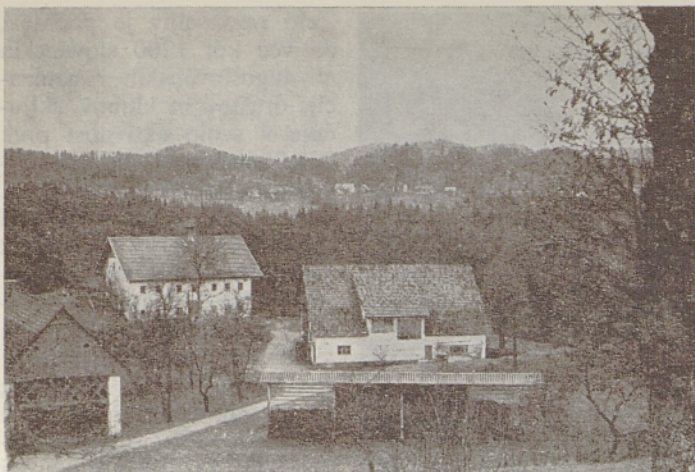
odhod na začasno delo v tujino, pri čemer pa obstaja nevarnost, da se začasno delo spremeni v stalno bivanje v tujini. Po nekaterih raziskavah bo okrog ena tretjina delavcev začasno bivanje spremenila v stalno, nekateri pa sodijo, da bo takšnih še več. Asistent Anton Gosar pa je v svojem referatu »Slovenci po svetu« poudaril tradicionalno navezanost slovenskih izseljencev na matično domovino, njeno kulturo in jezik, kar je zlasti prišlo do izraza s politično in gmotno pomočjo med prvo, posebno pa še med zadnjo vojno.

Zelo razveseljav je podatek, da več kot 1200 slovenskih ali jugoslovanskih organizacij, društev in klubov vključuje v svojo aktivnost prek 250.000 članov vseh slovenskih izseljenskih generacij. Razen tega, da ima slovenski izseljenski živelj v tujini prek 150 kulturno-umetniških skupin (pevskih zborov, folklornih ansamblov, dramskih skupin in zabavnoglasbenih ansamblov) izdaja še okrog 40 časnikov in revij (dva dnevnik, 13 štirinajst dnevnikov in 21 revij, po drugi svetovni vojni pa so izdali še 1400 knjig.

Ugotavlja pa tudi, da se te tradicionalne oblike dejavnosti slovenskih izseljencev mnogokje ohranjajo in razvijajo tudi zaradi razumevanj in pomoči naše družbene skupnosti. Zato pa tudi v prihodnje ne smemo biti ravnodušni do vprašanja, kako se razvijajo odnosi med matično domovino in 20-odstotnim delom slovenske narodnostne skupnosti, ki ne živi na domačem etničnem ozemlju.

V sklepih, ki so bili sprejeti tretji dan posvetovanja v Zagrebu, je bilo poudarjeno, da je pozitivno izseljenstvo velika priložnost za razvijanje in utrjevanje mednarodnih odnosov na osnovi prijateljstva, razumevanja in sodelovanja. Zavoljo te pomembnosti moramo tudi v prihodnje posvetiti izseljencem iz Jugoslavije še veliko večjo pozornost. Pozitivno razpoloženje naših izseljencev do Jugoslavije je vse bolj množično, kar pride do vidnega izraza tudi ob izseljenskih praznovanjih, državnih praznikih, solidarnostnih akcijah in obsodbi sovražnih aktivnosti. Pohvalili pa so tudi dosedanje plodno sodelovanje izseljencev z izseljenskimimi maticami, vendar se vsa aktivnost ne sme omejiti samo nanje. V vseh republikah in pokrajinah pa tudi na ravni federacije bo treba oblikovati ustrezne organe, da bi še uspešnejše koordinirali delo vseh dejavnikov, ki se ukvarjajo z izseljenstvom, vključiti pa je treba tudi znanstvene ustanove.

MILA ŠENK

Lazarjeva kmetija v Izgorjah

Stari dvor pri Škofji Loki — značilen prizor v slovenski vasi
(Foto: Stane Jesenovec)

SLOVENSKA VAS DANES

OPLEMENITENA PRETEKLOST

Slovenska vas močno spreminja svojo podobo. K temu jo sili razvoj kmetijstva in tudi vse boljši življenjski pogoji vaščanov. Gospodarska poslopja spreminjajo svojo podobo, velikost in organiziranost. Prijazne in stoletja opisovane ter pozornost vzbujajoče kmečke stanovanjske hiše ter gospodarska poslopja, izgubljajo svojo prvobitnost in se prilagajajo »kalupu« obmestnih delavskih hiš. Kaj s tem vas pridobiva in kaj izgublja, ni namen naše obravnave. O tem so v zadnjem času izostrili peresa strokovnjaki v tedniku Kmečki glas. Mi skušamo, s tremi fotografijami prikazati, kaj je danes še in že možno videti na Slovenskem.

Kmetija pri Lazarju je primer samotne kmetije na območju za Žirovskim vrhom. V vasi Izgorje, kjer je ta privlačna kmetija, so tudi ostale po razporeditvi stanovanjske in gospodarskih zgradb približno enako postavljene. Čeprav bi danes mnogi dejali, da je taka postavitev negospodarna, da zahteva veliko prostora, da so njeni stanovalci in upravljavci izpostavljeni pri delu mnogokratnim toplotnim razlikam, pa je bil

in je še v večini primerov eden od vzrokov za tako postavitev — ogenj. Ne smemo pozabiti, da ima kmet, potem, ko pospravi letino, dejansko večino, če se izrazimo z jezikom ekonomistov, osnovnih sredstev doma. Zato si v takih odročnejših krajih nikakor ne more privoščiti spopada z ognjenimi zublji na vseh stavbah naenkrat. Še manj smiselno bi bilo na enem mestu izpostavljati plamenom vse svoje premoženje. Mnogokrat se ljudje po Sloveniji sprašujejo, kako so lahko v preteklosti z nezadostnimi tehničnimi sredstvi, gradili vasi na najbolj odročnih krajih. Vedno in povsod so spoštovali vire življenja — vodo in zemljo. Danes si ne moremo zamišljati, da ob naj sodobnejših gradbenih sredstvih tako pogosto segamo po najrodovitnejši zemlji. Kar 2000 ha zemlje je letno žrtev urbanizacije. Žal mnogokje prevladujejo na njej individualne stanovanjske hišice, ne pa celostna stanovanjska naselja, industrijski obrati, sodobne ceste.

Tudi pri tem se je, na srečo, čas premaknil. Glas branilcev obdelovalne zemlje je vse močnejši. Vse bolj organizi-

rani so, predvsem v kmetijske zemljiške skupnosti. Z nekaterimi uspehi se že lahko pohvalijo. Resnično, tudi v Sloveniji se je začela borba za sleherni meter obdelovalnega sveta.

Urbanisti in gradbinci lahko pri tem največ pomagajo.

Druga slika je iz vasi Stari dvor pri Škofji Loki. To je široko razložena vas v jugozahodnem kotu Sorškega polja ob cestah Škofja Loka—Kranj in Škofja Loka—koldvor. V okolici vasi so danes največja podjetja škofjeloške občine — Jelovica, Gradis TOZD Škofja Loka, ABC — Loka, Alpetour, Loške tovarne hladilnikov itn. Sem se sleherni dan vozi, iz mnogih krajev te gorenjske občine, na stotine delavcev.

Kraj sam, ki ima še nekaj močnih kmetij, dobiva vse bolj vaško-delavsko podobo. Tako po prebivalstvu, kot po izgledu, ki ga nudijo obiskovalcu stanovanjske zgradbe. Delavec posnema kmeta in kmet delavca. Čeprav se včasih ne ujemata, saj je kmetija oziroma njena gospodarska poslopja, tovarna v malem, ki potrebuje za svoje ustvarjanje več prostora

kot le stanovanjska hiša. Tako kot vsaka tovarna, ima tudi kmetija svoj vonj, svoj življenjski utrip. Drugačen biti ne more in ne sme. Tega bi se morali zavedati tisti, ki na vsak način hočejo imeti svojo hišico ob kmetiji. Nastaja nov odnos, ki ni vedno ugoden, ki pa bo s primernim prisluhom drug drugemu in njegovim potrebam, našel v prihodnje ustrezno rešitev.

Ni kaj, življenje v slovenski vasi ima danes vse manj skupnega z našo vasjo pred 20, 50, 100 leti. V nove oblike bi moralo stopiti z geslom revolucije — prevzeti iz preteklosti vse najboljše in to v sedanjosti ter prihodnosti oplemenititi ter prenesti v stvarnost.

STANE JESENOVEC

SLOVENIJA OD A — Ž

AVTO je nedvomno naj-najpomembnejše turistično (izletniško, popotniško itn.) pomagalo v Sloveniji. Morda je najpomembnejše, da je avtov v Sloveniji razmeroma veliko in da so domala prav vse vasi širom Slovenije dostopne z avtom, tudi večina osamljenih kmetij je že dostopna z avtom, če le pot ni zasnežena ali od dežja preveč razmočena. O avtih, ki jih je moč najeti oziroma vzeti v najem pa preberite kaj več pod črko R (rent-a-car); o avto taksijih pa pod T...

AVTOBUS je v Sloveniji glavno javno prometno sredstvo. Avtobusne proge številnih prevoznških podjetij so tako razpredene po vsej Sloveniji, da jih zaradi preštevilnosti ni bilo mogoče zbrati v kolikor toliko žepni knjižici — vozmem redu. O odhodih, prihodih, cenah in o vsem drugem vas bodo najboljše informirale avtobusne postaje v: Ljubljani (061-312-085), Mariboru (62-21-333), Celju (063-22-365), Kranju (064-21-084), Novi Gorici (065-21-447), Kopru (066-22-750), Postojni (067-21-029), Novem mestu (068-21-123) in Murski Soboti (069-21-515).

Avtobusne vožnje so v Sloveniji še kar poceni, saj stane — na primer — vožnja po najdaljši slovenski avtobusni progi (od Lendave do Pirana) — 373 km — samo 107 dinarjev. Na glavnih avtobusnih postajah je mogoče kupiti avtobusne vozovnice tudi vnaprej in hkrati sedež rezervirati.

AVTO MOTO ZVEZA je močna in razvejana avtomobilistična organizacija, katere ne gre zanemarjati. Če rabite pomoč, informacije ali vlečno službo, potem kličite številko 987 (v Prekmurju pa 21-172). AMZ ima svoj glav-

ni stan v Ljubljani na Titovi 138; tam je na voljo tudi turistični informativni urad, kjer so navadno kar dobro obveščeni o prevoznosti cest v domovini in tujini (telefon: 061-342-378).

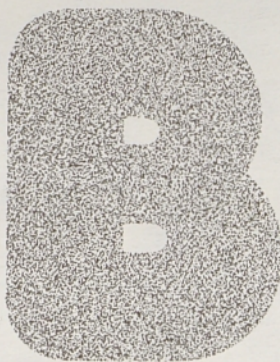
AVTO CESTA je lahko v Sloveniji marsikaj... Nekateri imenujejo avto cesto že vsako pot ali kolovoz, po katerem se je mogoče tako ali drugače peljati z avtom. Edina prava avto cesta v Sloveniji pa je speljana od Vrhniko mimo Logatca in Postojne do Razdrtega pod Nanosom. Ta cesta se v ničemer ne loči od nemških »avtobanov« in italijanskih »avtostrad«. Dolga je 41 kilometrov in na njej pobirajo cestnino, ki znaša za osebni avto srednje kategorije 18 dinarjev. Cestnino pobirajo tudi na 52 kilometrov dolgi »polovični« avto cesti, ki od lanske jeseni povezuje Hoče pri Mariboru s Celjem. To je kar imenitna cesta (brez nivojskih križanj), ki je speljana elegantno in drzno skozi predore ter čez viadukte; zato je ponos slovenskih graditeljev.

Potem imamo podobno avto cesto (brez nivojskih križanj itn.) tudi med Brezjami na Gorenjskem ter Naklim pri Kranju (z odcepom mimo Tržiča do Ljubelja). Ta cesta znatno pospešuje promet mimo nekoč zelo prekletih »brezjskih klancev«. Mnogi z nazivom avto cesta »vikajo« sicer še kar dobro in pred dobrim desetletjem menda še sodobno cesto, ki se začne pri Škofljici pod Ljubljano in steče mimo Višnje gore, Trebnjega, Novega mesta in Brežic proti Zagrebu. Ta cesta resda nima ni-

Trasa nove ceste med Mariborom in Celjem

vojskih križanj, pa tudi ozka ni preveč, ima pa veliko klancev »okrašenih« z nepreglednimi ovinki, kjer se nabirajo za počasnimi tovornjaki dolge kolone osebnih avtomobilov; njih vozniki prepogosto izgublajo živce in tvegajo življenja.

BADOVINEC je ime oštrja v majhni, a znani gostilni, ki gnezdi na belokranjski strani ob cesti, ki se že spušča po obronkih Gorjančev s prelaza Vahta (Straža). Prijetno, skromno, ne predrago in predvsem domače.

BEGUNJE na Gorenjskem so med vsemi slovenskimi Begunjami še najbolj znane. Prijeten, sončen in zdrav kraj, izletniški in počitniški, za poletje in za zimo. Med zadnjo vojno so nemški nacisti v begunjskem gradu zapirali in mučili zavedne Slovence; pri gradu in v dolini Dragi so postrelili v vojnih letih na stotine talcev (spomeniki, pokopališče in muzej!). Malo od vasi, nad vhomom v Drago, stoje deloma obnovljene ruševine ponesnega in nekoč velikega

Grad Kamen pri Begunjah na Gorenjskem

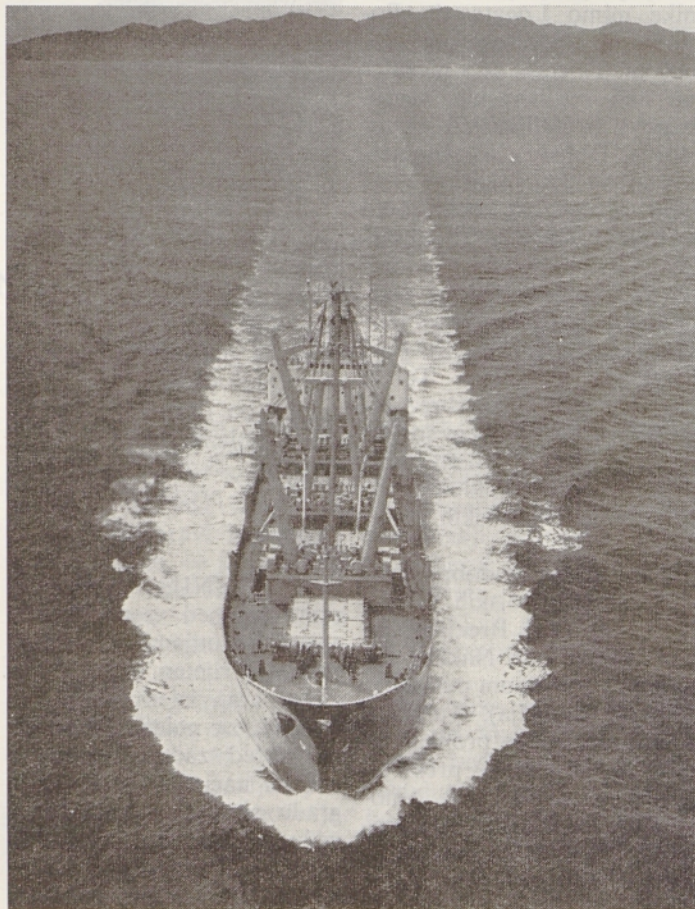
gradu Kamen, kjer so stolovali slavni Lambergi. Nad Begunjami stoji na griču cerkva sv. Petra od koder se razgrinja prekrasna panorama domala cele Gorenjske (20 minut hoje). Na osojnem pobočju tega griča je urejeno dobro smučišče; ima žičnico in razsvetljava za nočno smuko. Imajo tudi »snežni top«, če je premalo snega. Na koncu doline Drage je znana planinska gostilna. V Begunjah, kjer so doma sloviti Aveniki, je več gostilen s prenočišči (»Pri Jožovcu« itn.); sobe za turiste pa imajo v domala vseh begunjskih hišah. Pri vasi deluje svetovno znana tovarna športne opreme »Elan«, ki ima tudi svojo trgovino (ugoden nakup!). Z Bleda in z železniške postaje Lesce-Bled (5 km) vozijo redni avtobusi — po asfaltirani cesti — do Begunj.

BISTRICE so v Sloveniji mnoge in premnoge: rečice in potoki, vasi, mesta in doline... *Bohinjska Bistrica* je spet začela sloveti in nekaj pomeniti v zimskem turizmu, odkar so začeli nad vasjo, na osonih pobočjih Koble, plesti mrežo smučarskih žičnic. *Ilirska Bistrica* je mirno in kar zanimivo mestece pod Snežnikom. Tu je izhodišče ceste, ki vas pripelje v čudovit gozdnat svet okrog Snežnika (1796 m). Pod vrhom je tudi planinska koča na Sviščakih, ki je dostopna tudi z avtom. *Kamniška Bistrica* je prekrasna gorska dolina med Krvavcem in Veliko planino (Kamniške Alpe). Cesta po dolini je asfaltna in mnogi redni avtobusi vozijo pogosto tja naravnost iz Ljubljane. Koča ob izviru je odprta skozi vse leto. *Slovenska Bistrica* pri Mariboru je priročno izhodišče za mnoge prelepe izlete na Pohorje. Brez težav se lahko peljete z avtom najprej do slikovite vasi Tinje in dalje do planinske koče pri Treh kraljih od koder ni več daleč (15 minut peš) do prelepega Črnega jezera, pohorskega biserar. Iz Slovenske Bistrice pelje cesta v zeleno osrčje Pohorja tudi skozi vas Šmartno.

SLOVENSKA MESTA NA OCEANIH...

Naslov je nekoliko nena-
vaden, vendar popolnoma
ustreza dejanskemu stanju.
Slovenski ladjar »Splošna
plovba« iz Pirana, ki si je v
nekaj letih pridobil ugled do-
ma in v svetu, je svoje šte-
vilno ladjevje imenoval po
slovenskih mestih. Tako im-
amo zdaj po vseh morjih sveta
ladje, ki ponosno nosijo ime-
na slovenskih mest. Vse ladje
so čezoceanke z nosilnostjo
od 9000 do prek 34.000 ton.
Ta odločitev je pri »Splošni
plovbi« že stara, vendar spo-
četka ni bila dosledna. Naj-
prej so ladje poimenovali po
naših pokrajinah in zaslužnih
ljudeh v slovenski zgodovini,
potem pa so se odločili novim
ladjam dajati imena sloven-
skih mest, kar se je zlasti
občutilo prav v zadnjih dveh
letih, ko je »Splošna plovba«
kupila ali naročila kar devet
novih ladij.

V prvih dneh obstoja je imel
edini slovenski ladjar le nekaj
starih lesenih motornih jad-
nic za potrebe male obalne
plovbe. To so bila plovila, ki
že davno niso več ustrezala
svojemu namenu, kaj šele
potrebam sodobnega ladjevja
nove Jugoslavije. Vse te ladji-
ce bi bile najprimernejše za
kurjavo, ne pa za prevoze to-
vorov. Vendar ne moremo
mimo njih, saj so bile začetek
slovenskega trgovskega ladje-
vja v svobodni domovini. To
so bile »Semedela«, »Devin«,
»Labor«, »Raven«, »Lub-
nik«, »Rašica«, »Burja«, Pin-
ko Tomažič« (nova gradnja
v piranski ladjedelnici), »Por-
torož« (nekdanja rečna ladi-
ca), »Soča« in »Sežana« (pre-
zvzeti od mornarice), stari
vlačilec »Urh« in še nekatere.
Vodstvo podjetja pa je med
tem iskalo nove ladje v tujini
in uspelo kupiti najprej m/1
»Sirob« (poznejši Martin Kr-
pan), m/1 »Gorenjska« in
prvo čezoceancko p/1 »Rog«.
Tako so slovenski pomorščaki
prvič v zgodovini na lastni
ladji in pod lastno zastavo za-
pluli na oceane... Potem je
Splošna plovba prevzela nekaj
starih parnikov ob decentrali-
zaciji takratne Jugolinije, ki je
bila edino podjetje za ocean-
sko plovbo pri nas. To so bili

stari parniki: Neretva, Bi-
hač, Ljubljana (prva povojna
Ljubljana), Pohorje, Zelengo-
ra, Kornat in Dubrovnik.
Prva Gorica je bila kmalu
prodana, namesto nje pa so
kupili nekoliko modernejšo
»drugo« Gorico. Potem so
sledili novi nakupi v tujini.
V Belgiji tri enake tovarno-
potniške ladje Bled, Bovec in
Bohinj, na Japonskem nova
motorna ladja Piran, takrat
največja v Jugoslaviji. Sledile
so nove motorne ladje, naro-
čene in zgrajene doma in na
tujem: Goranka, Korotan, Tr-
bovlje, Ljubljana, Bela Kraji-
na, Bočna, Naprijed, Ljuto-
mer, Krpan, Koper, Postojna,
Portorož, Kras, Brežice, Liti-
ja, Branik, Borovnica, Loga-
tec, Kidrič B. in Kraigher B.
Za obalno plovbo pa so ku-
pili m/1 Nanos. S tem je bilo
zaključeno nekakšno razdobje
v izgradnji našega trgovskega
ladjevja.

Razumljivo je, da vse te ladje,
ki smo jih našli, danes niso
več v sestavi Splošne plovbe.
Nekatere so bile prodane za-
radi starosti in neustreznosti,
druge spet zato, ker je kolek-
tiv stremel k specializaciji
svoje dejavnosti, kar je ra-
zumljivo in prav. Tako so že
pred leti prodali vse ladjice
male obalne plovbe, prav
tako tudi Nanos. Prodani so
bili tudi vsi veliki parniki,
motorne ladje Bled, Bohinj
in Bovec, m/1 Bela Krajina
in še nekatere. Na njihova
mesta so stopale nove, sodo-
bnejše in večje plovne enote,
nekatero tudi delno avto-
matizirane. Modernizacija je
zahtevala svoje. Kolektiv je
budno spremljal razvoj v sve-
tovnem ladjedelništvu. Priza-
deval si je stopati vzporedno
z razvojem ladjarstva doma
in v svetu, vendar je imel tu
velike težave, saj je naletel
večkrat na ovire, ki so izgle-
dale nepremostljive. Zlasti od-
nos domačega ladjedelništva:
ladjarstvo je povzročil pravo
krizo v domačem ladjevju, ne
samo v slovenskem. Znano
je, da naše ladjedelnice že
nekaj let gradijo ladje skoraj
izključno za tuje ladjarje, do-
mači ladjarji pa so prisiljeni
kupovati ladje v tujini. Zaradi
tega je naše trgovsko ladjevje

nevarno stagniralo in je v državnem merilu padlo z 19. mesta na 24. (menda celo že na 25.) mesto na svetovni lestvici. Splošna plovba pa je s tretjega zdrsnila za nekaj časa na peto mesto v jugoslovanskem merilu.

Šele v zadnjih dveh letih je slovensko ladjevje ponovno zaživelo in doseglo občuten vzpon, tako da je sedaj spet na tretjem mestu v Jugoslaviji. To pa se je zgodilo po uspehih nakupih nekaterih sicer že rabljenih, toda še vedno sodobnih ladij na Japonskem. Štiri rabljene ladje in tri nove so že v plovbi pod našo zastavo. Kaj pomeni ta prirastek, nam najbolj zgovorno povedo številke. Leta 1974 je imela Splošna plovba ladjevje z 249.889 ton nosilnosti, danes pa njeno ladjevje šteje že 407.271 ton nosilnosti. Torej, za celih 62 % več! V prvi polovici prihodnjega leta pa bosta zapluli še nadaljnji dve lepotici, zgrajeni na Japonskem, in tedaj bo imelo slovensko ladjevje 444.171 ton nosilnosti.

Nove ladje so dobile naslednja imena: Vrhnika, Novo mesto, Nova Gorica in Kočevje (kupljene, rabljene) ter Kranj, Maribor in Velenje (nove). Dve, ki sta pred izročitvijo, pa se bosta imenovali: Celje in Kamnik. Kakor že povedano, je največja slovenska ladja Novo mesto (prek 34.000 t), druga je Nova Gorica (prek 32.000 t). Kranj, Celje, Kamnik, Velenje in Maribor, pa so vse večje od Ljubljane! Kakor vidimo, se naša plavajoča mesta, ki ponosno nosijo imena slovenskih mest na kopnem, ne ozirajo na velikost teh mest, temveč se razvijajo po svoje. To pa nikogar ne moti in ni nič slabega. Pomembno je, da jih imamo. In da bodo prav kmalu zaplula po oceanih še druga naša mesta!

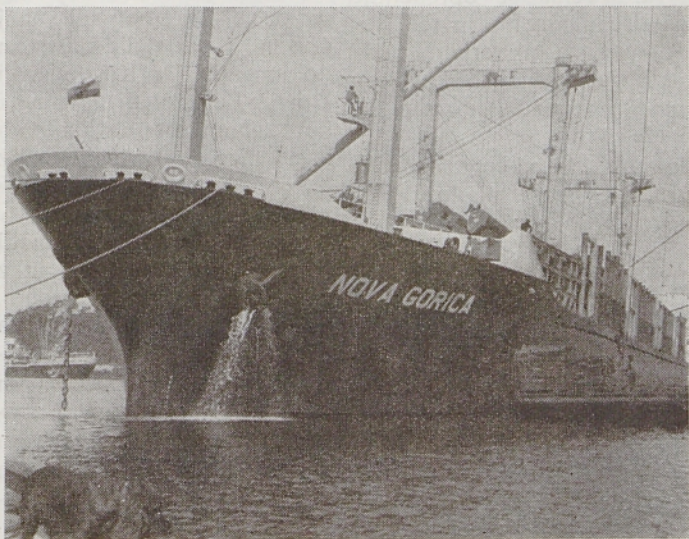
Ob imenovanju naših ladij po naših mestih, naj povemo še to, da srečujemo ime Ljubljana največkrat na različnih ladjah. Skoraj gotovo je, da nobeno slovensko mesto ni imelo toliko ladij z imenom

Ljubljana kot Ljubljana. Verjetno je, da se tudi nobeno jugoslovansko mesto ne more ponášati s to častjo. Znano je, da se je prva jadrnica imenovala Laibach že sredi prejšnjega stoletja. Lastnik je bil Slovenec, prav tako boter, druga ladja z imenom Ljubljana je bil potniški parnik z Reke (Sušaka), Ljubljana je bil tudi predvojni rušilec, prav tako rečni parnik na Donavi (s kolesi), po osvoboditvi pa je imela dve Ljubljani. Splošna plovba, sedma Ljubljana pa je potniška ladja na podvodnih krilih tipa Raketa. Imena drugih slovenskih mest pa so večinoma prvič na krmah in premcih ladij.

Obnova in rast slovenskega ladjevja je v teku. V srednjeročnem načrtu gradnje novih ladij je določen nakup oziroma gradnja nadaljnjih 9 ladij. To bodo tri nove linijske polkontejnerske po 15.000 ton nosilnosti in dva »bulk carrierja« s po 30.000 t. V teku so tudi pogovori za nakup nekaterih ladij iz »druge roke«. To so ladje za vodoravno vkrcavanje po 7000 do 9000 ton nosilnosti in dva velika tankerja po 80.000 ton vsak. To še vedno sodi v srednjeročni načrt obnove, modernizacije in izgradnje slovenskega ladjevja. Tako bomo prav kmalu dobili nova plavajoča mesta.

Pri nadaljnjem razvoju našega trgovskega ladjevja oceanske plovbe, pa bo nedvomno igralo veliko vlogo domače ladjedelništvo. Nedavno sklenjen samoupravni sporazum med našimi ladjedelničarji in ladjarji naj bi končno normaliziral razmere v našem pomorstvu. Skrajni čas je, da bodo lahko domači ladjarji naročali ladje v domačih ladjedelnicah pod ustreznimi pogoji. Le tako bodo naše ladje lahko še uspešneje plule po svetovnih oceanih.

VBM.

TRIGLAVSKI NARODNI PARK SE BO RAZŠIRIL

»Kralj Julijskih Alp je Triglav, 2864 m. Kot mogočen, ozek in strmo vstromljen branik se vzpenja sredi skalnatega morja gorskih sklopov. Iz globin doline Vrat izoblikovan v neznanskih navpičnih stenah, s svojimi čudovito strmimi lovtmi na zahodu, široko in mogočno zasidran v Trenti, presega za celih tisoč čevljev poprečno višino vrhov Julijskih Alp. Iz zgornje savske doline in iz globokih, ozkih prečnih dolin se vidi čokat in potlačen. Šele ko ga zagledamo z gorskih višav, ki ga obdajajo, se vzpno njegovi skalnati skladi v vsej veličini in mogočnosti. Z visokih vrhov Tur ali z dolomitskih stolpov ga uzremo daleč na vzhodu kakor kupolo velikanske cerkve nad rogljasto vrsto drugih vrhov, ki jih razpozna le poznavalec. Znana je vršna zgradba gore: dolg, ozek greben, ki se vzpenja od vzhoda proti zahodu. Na njegovem vzhodnem kraju Mali, na zahodnem Veliki Triglav, med njima v prejšnjih časih zloglasna rez. Pod severnimi prepadi grebena leži Triglavski ledenik.« Tako je v enem svojih številnih spisov in knjig o planinah in o Triglavu napisal veliki gornik, botanik in glasbenik dr. Julius Kugy.

Triglav — simbol slovenstva, vzbuja spoštovanje in željo, povzpeti se nanj. Iz leta v leto je v knjigi v Aljaževem stolpu več podpisov vzradoščenih obiskovalcev našega očaka s pripisanimi najlepšimi vtisi, ki prihajajo iz srca. Tistim našim ljudem, ki ne živijo v Sloveniji, pomeni Triglav simbol domovine in zato ni čudno, da številna kulturna, športna in planinska društva širom sveta nosijo njegovo ime.

Po tem očaku se imenuje tudi slovenski narodni park »Triglavski narodni park« (čeprav je Triglav zunaj njegovih meja). Dolina sedme-

rih triglavskega jezera je namreč eden najlepših gorskih predelov v Evropi in zaradi nagle urbanizacije je bilo treba to območje zaščititi v vsej njegovi prvobitnosti.

Prihodnje leto bosta minili dve stoletji od takrat, ko je na njegov vrh stopil prvi planinec, teče pa že peto stoletje, odkar se je njegovo ime pojavilo zapisano v mejnih zapisih takratnih oblasti.

TERGLAU, TERGLOU, TRIGLAV

Najstarejši dokument, kjer je omenjeno ime slovenskega gorskega očaka, je belopeški mejni zapis iz leta 1573, v katerem piše »Terglau«. Tu pa tam se kasneje pojavi zapisano »Terglou«, kar pa strokovnjaki pripisujejo le narečnemu izgovoru, ki ga še danes uporabljajo domačini tam okoli.

Prvi zapis z današnjim imenom »Triglav« pa je dr. Kugy našel v nemški knjigi »Ilirske province in njeni prebivalci« iz leta 1812, kjer stoji: »Najvišji vseh ilirskih gorá je Triglav.«

Za pomen imena Triglav pa je dvoje mnenj. Prvo ga povezuje s »trema glavami — tremi vrhovi«, drugo pa trdi, da prihaja ime od staroslovanskega triglavega božanstva. Večina se opredeljuje za drugo mnenje in tudi dr. Kugy, ki je bil verjetno eden najpogostejših obiskovalcev našega očaka, je zapisal: »Treh vrhov nisem mogel nikoli opaziti, pa čeprav sem se trudil od svoje mladosti!«

PRVI VZPONI NA TRIGLAV

Zgodovina gornišstva v Julijskih Alpah in zgodovina vzponov na njihove vrhove sta vsekakor tesno povezani z imenom vestnega raziskovalca, botanika Baltazarja Hacqueta. Hacquet, ki je v pre-

delih okoli Triglava zbiral gradivo za svoja znanstvena dela, se je v avgustu leta 1777 odločil, da se bo z domačimi gorniki, ki mu jih je bil priporočil baron Zois, povzpел na Triglav, kamor do takrat še ni stopila človeška noga. Zaradi slabega vremena in hudih naporov se je moral tik pred ciljem obrniti. Naslednjega dne je poskušal z druge strani, vendar mu je tudi to pot prekrizalo načrte slabo vreme. Te poskuse je Hacquet zanimivo opisal v enem svojih del.

26. avgusta naslednjega leta pa je uspel vzpon na Triglav zdravniku (nastavljenem v Stari Fužini) Lorenzu Willomitzerju in njegovim trem spremljevalcem: Štefanu Rožiču, Matevžu Kosu in Luki Korošču. Ker je za ta, takrat zelo tvegan podvig, nekdo razpisal nagrado, so morali na cilju v skalo vklesati začetnice svojih imen.

Baltazar Hacquet pa je na vsak način želel izmeriti višino Triglava in to mu je uspelo 8. avgusta leta 1779. Takrat je videl tudi vklesane začetnice Willomitzerjeve skupine in potrdil njihov prvenstveni vzpon. Zaradi natančnejših meritev je Hacquet vzpon ponovil še 24. julija 1782. leta.

To so bili torej trije prvi vzponi na naš Triglav, pa tudi kasnejši so bolj ali manj opisani v različnih spisih in dokumentih. Dr. Kugy v svoji knjigi »Pet stoletij Triglava« kot zanimivost navaja tudi naslednjega: »Lovec Primož N. je stavil, da se bo povzpел na vrh Triglava v mraku in da bo tam zanetil ogenj z otepom slame in z lubjem, ki ga bo vzel s seboj. Stavo je dobil 28. avgusta 1792. V Bistrici so med osmo in deveto uro zvečer vsi fužinarji videli ognjeno znamenje na vrhu Triglava in kako si je lovec svetil, ko je sestopal po strmi steni navzdol. O tem so mu tudi na-

pisali potrdilo. Ta drzni hribolazec se je pozneje na nekem manj nevarnem kraju nesrečno ubil.«

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

Po definiciji »Zakona o varstvu narave«, ki je usklajen tudi z mednarodnimi normami, se za narodne parke razglasijo večja, naravno zaključena, pretežno prvobitna območja posebnih naravnih lepot z znamenitostmi, ki imajo poseben narodni, kulturni, znanstveni ali rekreacijski pomen. Ker je Dolina sedmerih triglavskega jezera z delom Komarče in Hribaricami pravi biser v Julijskih Alpah, se je zamisel o njeni zaščiti pojavila že v začetku našega stoletja. Po pripravah, ki jih je prekinila prva svetovna vojna, so poleti leta 1924 ustanovili »Alpski varstveni park«. To sicer še ni bil pravi narodni park, vendar ga prav gotovo lahko štejem za predhodnika jugoslovanskih narodnih parkov. Obsegal je približno 14 kvadratnih kilometrov.

Po osvoboditvi so spet oživele prizadevanja, da bi se varstvo Doline triglavskega jezera razširilo oziroma na novo uredilo. Ko je bil v začetku leta 1959 sprejet republiški zakon o narodnih parkih, je začela posebna komisija izvršnega sveta pripravljati dokončen predlog o zavarovanju tega parka, »odlok o razglasitvi Doline sedmerih triglavskega jezera za narodni park« pa je začel veljati 7. julija 1961. Tako so se uredili dolgoletni načrti in prizadevanja, da bi tudi Slovenija dobila svoj narodni park. Čeprav je naš Triglavski narodni park za mednarodna merila nekoliko premajhen (meri približno 20 kvadratnih kilometrov), pa se je vendar dostojno uvrstil med trinajst jugoslovanskih narodnih parkov.

Redko kje pri nas je na razmeroma majhnem prostoru zbranih toliko naravnih lepot in znamenitosti, kot prav v Dolini triglavskih jezer: divje oblike skalnih vrhov in pu- sto goloto krasa dopolnjujejo romantična jezera, mrtva me- lišča na eni in cvetno raz- košje alpskih trat na drugi strani, v skalni puščavi klju- bujoči viharik in večno zel- enilo smrekovega gozda... Prav ta nasprotja narede Do- lino triglavskih jezer tako pri- vlačno! Triglavski narodni park zajema visoki svet Do- line triglavskih jezer, z manj- šim jugovzhodnim delom pa sega v Bohinjsko kotlino (slap Savica). Leži v nadmor- skih višinah od 660 (Dom Savica) do 2568 metrov (Ka- njavec), njegovo ozemlje pa ima srpasto ali »C« obliko. Razdalja med skrajno sever- no (sedlo med Vršcem in Kanjavcem) in južno točko (Dom Savica) je 8 kilomet- rov, največja širina pa je 3 in

in pol kilometra (med Če- lom in Tičarico). Seveda pa so se kmalu po sprejetju zakona o Triglav- skem narodnem parku začeli vrstiti predlogi o razširitvi; v Julijskih Alpah naj bi nastal veliki slovenski narodni park, ki bi se delil na več območij: na ožje območje s štirimi na- ravnovarstvenimi kategorija- mi v posameznih krajinsko zaključenih prostorih in v ob- močje predparka. Vključen bi bil seveda tudi Triglav. Ideja bo kmalu uresničena, saj je predlog za izdajo za- kona o razširitvi Triglavske- ga narodnega parka že v pri- pravi!

»ZA ROBOM TRIGLAVSKEGA OBZORJA«

Lepote Triglavskega narod- nega parka in Julijskih Alp sploh privlačijo številne ama- terske ali poklicne fotografe

in filmarje. In ker so narodni parki pravi nacionalni biseri, so se jugoslovanski televizij- ski studiji odločili, da bodo posneli vrsto barvnih, tako- rekoč dokumentarnih filmov o jugoslovanskih narodnih parkih, ki jih bodo predvaja- le vse naše televizijske posta- je hkrati. Serija se je začela decembra.

Ljubljanska televizija je pri- pravila polurni film o Tri- glavskem narodnem parku z naslovom »Za robom Tri- glavovega obzorja« (scenarij Marjan Krišelj, režija Miro Zajec).

Snemali so ga ves lanski sep- tember in imeli nemalo težav; predvsem zaradi vremena. Triglavski narodni park z vsemi svojimi lepotami seve- da tudi ne potrebuje nikakrš- nih statistov, toda v filmu jih je kljub temu sodelovalo kar 150! Čeprav je Triglav iz le- ta v leto bolj obiskan, pa se- veda niso mogli predvideti ali pričakovati, da jih bo

prav tistega dne in ob tisti uri, ko so načrtovali snema- nje iz helikopterja, tam več- je število. Zato je hkrati so- delovala poldruga »stotnja« statistov-planincev iz različ- nih planinskih društev in šol. Za panoramske posnetke Tri- glava in Sedmerih jezer je dal republiški sekretariat za notranje zadeve na razpolago svoj helikopter in njegov iz- najdljivi in požrtvovalni pilot je mnogo pripomogel k uspe- šnim posnetkom.

Ko boste letos prišli v domo- vino, boste gotovo zavili tu- di na Gorenjsko. Verjetno boste obiskali Bohinj in slap Savico, morda pa se boste odločili celo za Triglav. In z njegovega vrha se vam bodo odkrile vse lepote edinega slovenskega narodnega par- ka...

PAVLE JAKOPIČ
FOTO: MIROSLAV ZAJEC

Slap Savica

Pri Sedmerih triglavskih jezerih

V KAMNIKU je 18. decembra lani umrl znani kulturni in društveni delavec profesor Ivan Zika, ki je bil vrsto let tudi prizadevni odbornik kamniške podružnice Slovenske izseljenske matice ter sodelavec Rodne grude in Slovenskega koledarja. Kot naprednjak je bil pred vojno preganjan in je kot mlad profesor moral poučevati v Peči na Kosovem in v še nekaterih oddaljenih krajih. Šele po osvoboditvi se mu je uresničila dolgoletna želja, da je lahko poučeval naš mladi rod v svojem rojstnem Kamniku. Številnim generacijam dijakov kamniške gimnazije je bil vzgojitelj in skoraj oče. Bil je duša kamniške kulturno prosvetne dejavnosti. Med drugim je sodeloval v delavskem kulturno prosvetnem društvu »Solidarnost«, pri turističnem društvu, neutrudno je raziskoval preteklost in sedanost starodavnega Kamnika. Več kot pol stoletja je dopisoval v slovenske liste — njegovo življenje je bilo res en sam izredno razgiban delovni dan, ki je zapustil za seboj globoko sled.

PO SLOVENIJI

upepelitev predvsem v avstrijski Beljak. Tako so lani do decembra v Beljaku upepelili 194 Ljubljčanov. Zato računajo, da se bodo v prvem letu, ko bo začel delovati ljubljanski krematorij, odločili za pogreb po novem najmanj za 400 do 500 pokojnikov. Ta številka pa se bo potem kakor drugod v svetu iz leta v leto večala. Seveda bodo pogrebi na klasičen način in prelepe Plečnikove Žale, ostali, kakor so.

KOBARID

je konec decembra obiskal dedek Mraz iz Ljubljane, ki je prinesel otrokom na potresnem Posočju zajeten koš daril. Pobudo za to obdaritev je dala ljubljanska občina center, denar so pa prispevale ljubljanske delovne organizacije in ustanove.

Z dedkom Mrazom sta prišla iz Ljubljane tudi igralca Alenka Svetelova in Franci Prus, ki sta pripravila v Breginju, Kobaridu in Bovcu, kjer so

bile obdaritve, tudi krajši kulturni program. Darila je dobilo 556 predšolskih, 219 otrok prvih in drugih razredov ter 228 učencev tretjih in četrtyh razredov v breginjskem, kobariškem in bovškem šolskem okolišu. Občinska organizacija društva prijateljev mladine v Tolminu pa je podobno obdaritev pripravila v Tolminu, Mostu na Soči in v Podbrdu.

V NOvem MESTU

so v četrtek 16. decembra v športni dvorani pred približno tri tisoč gledalci uradno razglasili najboljše slovenske športnike in športnice v letu 1976. Te športnike so v svoji anketi izbrali člani Združenja športnih novinarjev Slovenije. Za najboljšo športnico v preteklem letu je bila izbrana znana teniška igralka mariborskega društva Branik Mima Jaušovec, diplomo najboljšega športnika za leto 1976 pa je prejel plavalec plavalnega kluba Triglav iz Kranja Borut Petrič, ki je doslej najmlajši športnik leta, saj je 28. decembra lani dopolnil komaj petnajst let.

V LJUBLJANI

bodo, kakor računajo, kmalu začeli z gradnjo krematorija in pokopaliških zgradb ob Tomačevski cesti po načrtih, ki so že izdelani in sprejeti. Predvidevajo, da bo novi krematorij, prvi v Sloveniji, o katerem so tekli pogovori in priprave že dolga leta — zgrajen do dneva mrtvih. Do marca bodo sestavili v več variantah pogrebni obred, ki bo podoben obredom kakor so v navadi drugod po svetu. Ustanovili bodo tudi posebno društvo somišljenikov upepeljevanja, ki naj bi skupaj z družbenimi organizacijami prikazovali občanom prednosti in humanost teh pogrebov po novem. To društvo bo delovalo najprej v Ljubljani, zatem pa bi zajelo vso Slovenijo. V Jugoslaviji smo doslej imeli krematorij v Beogradu. Iz Ljubljane pa so pokojnike doslej vozili na

Gradbišče jedrske elektrarne v Krškem, največje slovenske investicije zadnjih let. Foto: Marjan Garbajs

V LENDAVI

velikokrat srečujejo po ulicah traktorje s prikolicami in zraven inštruktorje, ki vneto uče voziti te stroje mlade in tudi precej priletne učence in učenke. Avtomoto društvo Lendava je tako lani izšolalo za vožnjo s traktorji nad petsto traktoristov. Mnogi od teh so si te svoje železne konje prislužili s trdim delom na tujem, zdaj jim bodo pa pomagali pri sodobnem kmetovanju doma.

V RADGONI

so v času od leta 1971 do 75 na območju tamkajšnjega kmetijskega kombinata preusmerili v živinorejsko proizvodnjo 210 kmetij, v kar so

vložili blizu 40 milijonov dinarjev. V tem času so zgradili 24 novih in prenovili 93 starih hlevov za 2063 govedi ter 32 svinjakov za cca 1300 glav in zgradili 300 silosov za krmo. Kljub temu, da so največ sredstev namenili živinoreji, niso zanemarili tudi nabave kmetijskih strojev ter obnove vinogradov, nakupa zemljišč in v zadnjem času tudi razvoja kmečkega turizma.

S KUZME

je doma Adolf Hašaj, lončarski mojster, ki je za svoje razstavljene lončarske izdelke po starih prekmurskih motivih prejel na razstavi naših turističnih spominkov v Kranjski gori zlato diplomo. Spominke je ocenjevala komisija strokovnjakov, ki je zelo stroga. Keramične izdelke Adolfa Hašaja je komisija ocenila kot res pravo nepotvorjeno ljudsko umetnost. Mojster Hašaj je seveda ponosen na to priznanje, ki mu obeta tudi dobro kupčijo, saj je s podjetjem Kompas sklenil pogodbo, da bo za to turistično agencijo izdeloval keramične zidčke s prekmurskimi motivi.

V ODRANCIH

je domače gasilsko društvo ob prazniku Republike dobilo gasilski avtomobil kombi, ki so ga nabavili in podarili svojim someščanom Odračani, ki delajo v tujini. Svečana predaja gasilskega avtomobila je bila pravi praznik vaških gasilcev in vseh občanov v Odrancih.

V RIBNICI

so svečano odprli prvo etapo novega vodovoda Izber—Ribnica, dolgo 8.185 metrov. V drugi etapi bodo zgradili vodovod Podstene—Izber v dol-

žini 7.248 metrov in v tretji Ribnica—Goriča vas v dolžini 2.500 metrov. Gradnja vodovoda je bila potrebna zato, ker je zmanjkovalo vode za kočevsko in ribniško gospodarstvo, za nova zazidalna območja in za višje ležeča naselja, kot so v ribniški občini Breg, Nemška vas in Dolenja vas, v kočevski občini pa Šalka vas in rudarsko naselje Trdnjava.

V BATUJAH

je Tovarna poljedeljskega orodja konec preteklega leta

slavila stoletnico obstoja. Po glavitna značilnost stoletnega razvoja in dela te tovarne je v tem, da so si skozi vsa leta njeni delavci kot trdna celota z lastnimi močmi pomagali pri napredku in razvoju tovarne, ki danes kljub zaostrenim gospodarskim pogojem posluje brez izgub in svoje izdelke lahko plasira na tržišče tako, da ji ne ostaja v zalogah neprodano blago. Za svojo bodočo nalogo so ob stoletnici tovarne sklenili zgraditi manjšo železarno z zmogljivostjo 50.000 ton letno, ki bi poživila valjarstvo, s katerim so se začeli ukvarjati pred nekaj leti. Povpraševanje po drobnih valjanih

profilih je na tržišču vse večje. Sklenili so čimprej urediti ta svoj načrt. Ob obletnici so nagradili trinajst delavcev za vestno dolgoletno delo.

VELIKANKA NA BELI

Jesenice — Na slovesnosti, dan pred dnevom republike, so ob prisotnosti najvidnejših predstavnikov Jugoslavije, SR Slovenije, Gorenjske ter jeseniške občine ter okrog 15 tisoč ljudi, odprli na Beli pri Jesenicah novo hladno valjarno. Zgrajena je bila v rekordnih 30 mesecih z izredno delovno zagnanostjo nad 500 delavcev gradbenih podjetij, urejevalcev omrežja, monterjev ter 21 dobaviteljev iz tujine in 90 iz vse Jugoslavije. Vso uvozno opremo, ki je skupaj s prevozom stala 30,2 milijona ameriških dolarjev, je dobavil General Electric Co. iz ZDA. Med domačimi dobavitelji najdemo imena vseh pomembnih tovrstnih jugoslovanskih tovarn.

V novi hladni valjarni, ki je del Železarne Jesenice in je veljala 1.753 milijonov dinarjev, bodo izdelali letno 15 tisoč ton nerjavečih, 30 tisoč ton dinamov ter 70 tisoč ton mehkih hladno valjanih trakov za globoko vlečenje.

Kot je ob otvoritvi dejal slavnostni govornik, sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc, objekt nima le izrednega pomena za vse jugoslovansko gospodarstvo, temveč je tudi dokaz naše pravilne odločitve in usmeritve, da si gradimo svojo čvrsto prihodnost na temeljih gospodarske razvitosti.

O velikanki slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva sta spregovorila tudi generalni direktor Železarne Jesenice mag. Peter Kunc in predsednik delavskega sveta inž. Alojz Kalan. Trak ob vhodu v cel niz ogromnih orodij za izdelavo in predelavo pločevine je prerezal delavec Marjan Kramar.

STANE JESENOVEC

Novo hladno valjarno na Beli je predal namenu delavec Marjan Kramar (Foto: Stane Jesenovec)

Nekdaj se je vrtelo več tisoč mlinjskih koles na slovenskih rekah in potokih. To je bil čas naših babic in dedov. Romantični in težki čas kmečkega življenja, ko so se le ob praznikih in proščenjih pekle pogače, drugače pa zmesen, ajdov, koruzen in le kdaj pa kdaj tudi bel kruh. Hiše so bile polne lačnih ust in najtrši drobljivi koruzni kruh je bil prava poslastica.

Ljudje so vozili žito iz tudi po več ur oddaljenih zaselkov in vasi, na majavih, razsušenih vozovih in nosili na hrbtu optane vreče, da so se šibila kolena. Še zdaj lahko vidimo ponekod v skalo vkopane počivalnike in izklesane stopinje, da ni proti vodi preveč drselo in da se je lažje hodilo navkreber.

Mlini so bili običajno postavljeni ob brzicah in slapovih, v soteskah, kjer je bilo dosti vode, in mlinarji so bili za tiste čase premožni ljudje. Jemali so merice od žita in moke in pri mlinarjih so imeli zmerom dober kruh, kašo in ješprenj, pa tudi debele prašiče.

Mlinska kolesa so se vrtila, mlinjski kamni so trli, drobili in mleli zrnje, da se je prašilo. V vreče se je sipala moka in mlinar in mlinarica sta bila ponosna, če so bile police založene z vrečami. Če je šlo pri sosedovem mlinu slabše, sta si mela dlani, kakor se dogaja še dandanašnji pri vse mogočih poklicih in ljudeh.

Mlinske kamne, še do nedavna glavne in nekonkurenčne naprave za mletje žita, so zamenjali moderni električni mlini na jeklene valje, moderno, silosno vskladiščenje in mletje v velikih količinah. Moko lahko kupimo v trgovini kadarkoli in mlinjskim kamnom se je iztekel čas.

Toda na Policah pri Naklem na Gorenjskem še živi možtridesdemdeset letni Franc Puhar, ki že šestdeset let izdeluje mlinjske kamne in še zdaj, čeprav je že v težko prigarani penziji, naredi kate-rega. Toda, kot je žalostno potarnal — naročil skoraj ni več.

Kamnoseška obrt pri Puharjevih je stara več kakor tristo let in njihov kamnolom na

Klesanje mlinjskih kamnov je težaško delo

SLOVENSKA DOMAČA OBRT

MLINSKI KAMNI SO IZUMRLI

Policah prav toliko. Vsa ta dolga stoletja so izdelovali le mlinske kamne in plasti laporja ali konglomerata so se znižale za kakšnih trideset metrov in v veliko širino. Vso to ogromno maso kamenja so odluščili Francetovi predniki in France sam, centimeter za centimetrom, s posebnimi zagodbami in za tako delo pripravnim orodjem.

France Puhar pripoveduje: »Kamen raste v bregu pet minut od domačije, katero sva napravila z ženo leta 1937. Vse čase od začetkov naše obrti pa smo prihajali iz Kranja, od koder izhaja naš rod.

Izsekavanje kamna iz stene

traja več dni, potem pa je treba to veliko gmoto obdelati. To počnem s posebnim priostrenim kladivom. Najprvo napravim s šestilom krog, ki zariše velikost kamna do premera enega metra. Debelino pa merim od pet do osem centimetrov, pravzaprav so pri našem delu že od nekdaj v veljavi cole. Obdelovanje kamna mora biti natančno in traja nekaj dni. Tudi luknjo v sredini kamna izdolbem s posebnim dletom.

Včasih je bilo veliko dela. Imel sem pomočnike in napravili smo na tisoče mlinjskih kamnov. Prodajali smo jih po vsej Sloveniji. Še v prejšnjih časih so jih vozili po Savi,

pozneje z železnico, največ pa s konjsko vprego. Moji kamni so mleli žito tudi v Slunju pri Karlovcu, na Kolpi in Krki, ob vseh slovenskih rekah in potokih in tudi v samotnih zaselkih visoko v hribih, kjer so uporabljali kmetje mline na ročno mletje.

Mlinjski kamen, če je pravilno odklan, mora zdržati od deset do petnajst let. Med mletjem se obrusi, dobi patino in taki stari, iztrošeni kamni so sedaj, ko skoraj ni več mlinov, le še za okras.«

V zimi ali mrazu, vsa dolga leta, lomi in izdeluje mlinjske kamne od jutra do večera. Roke so velikokrat trde, toda France Puhar je nenavadno uporen. V veliko oporo pa mu je tudi žena Marija, ki poprime, če je potrebno za težaško delo pri dviganju kamna, ki je lahko težak tudi preko 500 kilogramov.

Še nekaj je potrebno omeniti pri tem zapisu o kamnoseku, poslednjem izdelovalcu mlinjskih kamnov na Slovenskem. Vse svoje štiri otroke — dve hčeri in dva sinova je obrusil in pripravil za življenje s svojimi mlinjskimi kamni. Vsi štirje imajo visoko ali višjo izobrazbo in so prišli do bolj-ših služb. »Hvala bogu«, pravi mati Marija, da se jim ne bo potrebno tako strašno martrati, kakor sva se midva. Na srečo so pa tudi mlini izumrli!?

Zdaj je na Slovenskem ostalo le še nekaj mlinov na vodni pogon. Trije na Gorenjskem, kakšen na Dolenjskem in še kje. Tudi table z napisom »PUHAR FRANC IZDELOVALEC MLINSKIH KAMNOV«, ni več. Le kakšnega še kdaj pa kdaj napravi, malo zaradi denarja, ker imata z ženo le skromno pokojnino in malo iz navade. Je pa le zadnji izdelovalec mlinjskih kamnov na Slovenskem in spodobi se, da to ostane do konca.

Tudi reke in potoki so žalostni. Namesto bogate zaloge odpadne moke in otrobov plavajo v vodi deterdženti in druge škodljive snovi. Po bregovih visijo raztrgane polvinilaste vrečice in ribe poginjajo.

LADISLAV LESAR
foto: ZVONE PELKO

PO EVROPSKIH DRŽAVAH

Slovensko kulturno društvo »Slovenija« v Olfströmu je prevzelo v sodelovanju s Koordinacijskim odborom organizacijo tretjega kulturnega festivala slovenskih društev na Švedskem, ki bo predvidoma 28. in 29. maja 1977 v Olfströmu.

O pripravi bomo redno poročali. Naprošamo društva in posameznike, ki poznajo rojake ali društva na Nanskem in jo njihove naslove. Želimo Norveškem, da nam sporoči namreč pritegniti tudi rojake v teh dveh deželah Skandinavije, da bi sodelovali na kulturnem festivalu.

SODELOVANJE ŠKK SPD »TRIGLAV« WINTERTHUR Z OBČINO LJUBLJANA-CENTER

Prva vez med občino Ljubljana-center je nastala konec julija lani. Na prvih razgovorih so bile iznešene samo okvirne teze sodelovanja. Drugega oktobra sta nas obiskala predstavnik te občine, sekretar občinske konference SZDL občine Ljubljana-center Andrej Mlinar in predsednik zbora krajevnih skupnosti te občine Dušan Kompare. Z njim smo se konkretno dogovorili, kakšno naj bi bilo to sodelovanje v bodoče;

- na športnem področju organizacijsko kot materialno; nam bodo pomagali tako or— v prosveti se bodo zavzeli za našo dopolnilno šolo. Ta občina bo ob koncu šolskega leta nagradila otroke s knjigami. Dopolnili bodo učila, ki še manjkajo;

- organizirali bodo letovanje otrok v domovini;
- naši otroci bodo obiskali eno šolo na področju te občine. Tako bodo lahko navezali tesnejše stike z otroki v domovini;

- omogočili nam bodo gostovanje kakšnega pevskega zbora ali pa folklorne skupine. Vsako leto nam bodo financirali narodno-zabavni ansambel za vinsko trgatvev.

Sekcije, ki že obstojajo, pa Bodo navezale stike v domovini.

Našemu klubu bodo pomagali premostiti težave, tako, da bomo lahko uspešneje širili našo dejavnost med rojake.

26. novembra smo podpisali Listino o medsebojnem sodelovanju in pokroviteljstvu. Ob podpisu te listine so bili prisotni Dušan Kompare in Jože Baloh za SZDL občine Ljubljana-center, za ŠKK SPD »TRIGLAV« Winterthur pa odbor kluba. Dopolnilna šola je izvedla kratek program. Navzoči na tej svečanosti so bili še gostje in člani kluba.

ALOJZ ŠPUR

LEPA PROSLAVA V REUTLINGNU

Sončno, a sorazmerno hladno nedeljsko popoldne, 21. novembra, preteklo leto, sta plapolali slovenska in jugoslovanska zastava v dvorani bolnišnice v Reutlingenu. To industrijsko mesto zaposluje v svojih tovarnah, obrtnih delavnicah in gozdnih gospodarstvih poleg Stuttgarta največ slovenskih družin, začasno zaposlenih v ZR Nemčiji. Le malo teh družin pa si je izbralo Reutlingen za svoje stalno bivališče. To so največ družine, kjer so zakoni mešani, saj so v to mesto prihajala naša dekleta, ki so imela takrat komaj po 18 ali 19 let

in ni čudno, da so si pridobile sloves dobrih delavk in so si sčasoma ustvarile domove v nemškem okolju.

Slovence v Reutlingenu uveljavljajo predvsem trdne slovenske družine, ki pošiljajo otroke k pouku materinskega jezika in ki že svoj predšolski naraščaj usmerjajo k slovenski šoli, jim pripovedujejo o domovini, jim govorijo prve stavke v materinskem jeziku. Ob nastopih šolarjev se vedno predstavi tudi lepa skupina cicibanov.

Rojstni dan domovine je bil tudi med Slovenci v ZR Nemčiji proslavljen nadvse svečano. Tako je bilo tudi v Reutlingenu. Pri ustvarjanju pravega vzdušja je pomagala vzorno okrašena dvorana s slovenskimi vezeninami, skrinjo, bogato vezeno avbo in številnimi nageljni. Šolarji so v pesmi in plesu izrazili tisto, kar so se bili naučili pri dopolnilnem pouku in krožkih. Praznik bo ostal vsem prisotnim še dolgo v spominu. Šolarji pa se ga bodo z veseljem spominjali predvsem zato, ker so bili ta dan sprejeti v Zvezo pionirjev Jugoslavije. Ko so se na glavicah bleščale titovke in jim je mladinka Ida Zibek zavezovala pionirske rutice, so zapeli pionirske pesmi, ob sprejemu pa jim je čestital direktor jugoslovanskega informativnega centra Milan Pogačnik, ki je med drugim dejal, da naj vedno in povsod s spoštovanjem govorijo o svojem narodu in svoji domovini.

Na skupščini podružnice 28. novembra so njeni člani ponovno izvolili za predsednika Staneta Arađeloviča in s tem dokazali, da so zadovoljni z delom in nalogami, ki jih rešujejo.

Dan republike je bil dvojno obeležen tudi med Slovenci, ki živijo v okolici Nagolda. Šolska mladina je pripravila kulturni program 25. novembra v dvorani Zellerschule, 5. decembra pa so se privikrat predstavili tudi člani dramske sekcije v prepolni športni dvorani v Iselshausnu Zaigrali so igro D. H. Lawrencea »Snaha« in poželi za služen aplavz. Vse kaže, da bodo s to uspelo igro nastopili tudi v nekaterih drugih krajih po Baden-Württembergu.

Po tem kulturnem delu je bila še domača zabava, na kateri je za ples skrbel ansambel domačih fantov, šolarji slovenskega dopolnilnega pouka pa so prodajali srečke. Predsednik podružnice v Nagoldu Alojz Cilenšek je povedal, da je čisti dobiček namenjen za obdaritev otrok ob Novem letu.

DRAGICA NUNČIČ

DAN REPUBLIKE V STOCKHOLMU

Slovensko društvo v Stockholmu je v svojem domu praznovalo dan republike 27. novembra zvečer. Proslava je lepo uspela, udeležilo pa se je tudi veliko število rojakov. Tudi tokrat so za večji del programa poskrbeli slovenski otroci z učiteljico Rado Pišlar. Z recitacijami so nastopili: Robert Popek, Anika in Lilijana Radosavljevič in Asa Ofors, prireditvev pa je s harmoniko popestrila Petra Popek. Programski del večera je zaključila članica Meta Švajger s presunljivo recitacijo Borove pesmi »Črni možje«, potem pa se je razvila zabava in ples ob igranju narodnih in zabavnih melodij, ki jih je ubiral trio v sestavi: Viktor Prestor, Pavel Udir in Jože Štefanič. Za zakusko je poskrbel družina Mlakar.

OBČNI ZBOR »TRIGLAVA« V ŠVICI

Delovanje slovenskega planinskega društva Triglav v Švici, kot se to društvo uradno imenuje, je po svoji vsebini razmeroma precej razvejano, predvsem pa zanimivo. Delo spremljam že od ustanovitve pred 6 leti naprej in naj poudarim, da iz leta v leto napreduje. Iz poročil, ki so jih prispevali posamezni referenti na šestem občnem zboru 11. novembra lani povzemamo, da je tudi preteklo leto minilo v razmeroma živahnih akcijah, kot so npr. — naj naštejemo le glavne — 5. srečanje na jubilejnim slovenskem veleslalomu v Unterbergu. Ob tej priložnosti se je zbralo prek 500 slovenskih delavcev tako iz Švice kakor tudi iz Nemčije in Avstrije. Tudi 1. maj so praznovali v najširšem krogu, ko so organizirali v Zürichu tradicionalni planinski ples in obenem praznovali tudi 5-letnico društva. Dalje, organizirali so tudi srečanje ob dnevu mladosti pod geslom »Slovenski otroci vabijo«. Na tem srečanju so imeli prvo besedo predšolski in šolski otroci, ki obiskujejo dopolnilne šole v Švici. Posebej je treba omeniti, da so se priključili tudi vsem tistim mnogim, ki so pomagali našim ljudem na potresnem področju v Posočju. V široki akciji, ki so jo organizirali v ta namen, so nabrali 5700 frankov. Poletne mesece so izkoristili za obisk mnogih vrhov v švicarskih Alpah, organizirali pa so tudi izseljenški pohod na Triglav, ki pa se ga je udeležilo le 10 planincev, ker ni bilo dovolj trdne organizacijske izpeljave. Seveda pa je bilo vmes tudi precej drugih družabnih srečanj, krajših planinskih izletov, priložnostnih piknikov in tako naprej.

Na tem živahnem občnem zboru — dvorana je bila nabito polna — so izvolili tudi del novega upravnega odbora in sicer namesto dosedanjega dolgoletnega predsednika Avgusta Teropšiča, ki se je sam odrekel tej dolžnosti, so izvolili Romana Kranjca iz Züricha, iz odbora je odšel tudi dosedanji podpredsednik Jo-

že Jelovčan in so tako nov odbor dopolnili z odbornikoma Matijo Tumom in Dragozetom Marjanom. Tako zdaj ne bo sedež tega društva v Meilenu ampak na naslovu, ki ga bo izbral nov upravni odbor, prav gotovo pa bo to v Zürichu.

MARJAN KRIŠELJ

NOV ODBOR »SLOVENIJE«

Na prvi seji novoizvoljenega odbora kulturno prosvetnega društva Slovenija v Landskroni, so takole razdelili delovne dolžnosti. Slavko Turk je predsednik, Karli Vrabl tajnik, Štefka Bergh blagajničarka, Slavko Dolničar je gospodar društva, Štefan Matičič je športni referent, Ciril Sečnik je vodja glasbene sekcije, za vzdrževanje stikov skrbi Erik Frithiofssen, referent filmske sekcije in dopisnik v časopise Marjan Ušaj, zapisnikar in propagandist pa Milena Pukmeister. Ob novem letu je društvo organiziralo obisk dedka Mraza. Otroci članov so bili brezplačno obdarovani za ostale je bilo treba plačati manjšo odškodnino.

M. P.

OBČNI ZBOR IN NOVE NALOGE SKK TRIGLAV

Slovenski kulturni klub Triglav v Landskroni je imel 28. novembra lani občni zbor. Za predsednika so izvolili Alojza Ogrinca, za podpredsednika Ervina Pojtlja, za tajnico Avgusta Budja za slovenščino in Ullo Ring za švedščino. Za blagajnika in klubskega ekonomista je bil izvoljen Vinko Zemljič, po potrebi pa mu bo pomagal Ervin Pojtl. Za vzdrževanje stikov je bila ponovno imenovana Ulla Ring, v nadzornem odboru pa so Ivanka Auguštin in Gabrijela Karlin. Za vodjo športne sekcije je bil predlagan Ivan Predikaka, ki pa ni bil pris-

ten na sestanku. Za isto nalogo je bil ponovno imenovan Drago Kostonjevec. Za vodji obeh pevskih zborov, za odrasle in za otroški zbor, sta bili izbrani Avgusta Budja in Olga Kostonjevec. V pomožni odbor sta bili izvoljeni Marjeta Strnad in Ulla Ogrinc.

Začasni klubske prostori na Gamla Kyrkogatan 19b v Landskroni bodo po sklepu prisotnih članov odprti dvakrat tedensko, ob sredah od 18. do 22. ure, ob nedeljah pa od 15. do 21. ure. Za dejavnega ekonomista je bil imenovan Vinko Zemljič. V zvezi s tem je bilo tudi sklenjeno, da bo klub nabavil športne rekvizite, in to kompletne pribor za namizni tenis in dve šahovski garnituri. Klub ima tudi knjižnico, za katero je poskrbela knjige Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Klub redno prejema tudi razne slovenske časopise iz domovine, ki bodo članom stalno na razpolago ob urah, ko bo klub odprt. Knjige pa si bodo lahko sposojali na dom.

Podpredsednik Ervin Pojtl se je obvezal, da bo za nedeljske popoldneve v klubu poskrbel za razne domače in švedske filme, predvsem takšne, ki bodo primerni za otroke. Na občnem zboru so posamezniki tudi predlagali, da bi v klubu začeli tudi s tečajem za pouk slovenščine, ki bi ga obiskovali otroci in tudi odrasli. Predlog je bil sprejet. Kakor hitro se bo dalo poskrbeti za učno gradivo, bomo začeli s poukom za katerega je precej zanimanja med starši in otroci mešanih zakonov. Pouk bo eno uro tedensko in to ob nedeljah od 15. do 16. ure ko si največ rojakov utegne za to vzeti čas. Za poučevanje je bila določena Avgustina Budja.

AVGUŠTINA BUDJA

SLOVENSKI POUK V LANDSKRONI

Slovenski kulturni klub Triglav v Landskroni na švedskem prireja tečaj slovenskega jezika za otroke in odrasle,

zato vabi interese, da se čimprej javijo na naslovu društva. Vabljeni so tako otroci slovenskih staršev kot iz mešanih zakonov in tudi zakonci druge narodnosti. Tečaj bo primeren tudi za otroke, ki sicer že redno obiskujejo dopolnilni pouk iz slovenščine. Tečaj bo enkrat tedensko v društvenih prostorih na Gamla Kyrkogatan 19 v Landskroni.

POČITNICE V DOMOVINI ZA UČENCE SLOVENSKE ŠOLE

Večina učencev slovenskih dopolnilnih šol v Belgiji je že navezala prijateljske stike s svojimi vrstniki v Sloveniji z medsebojnim dopisovanjem, zamenjavo prospektov, razglednic, nalepk, znamk, in podobno. V poletnih počitnicah v juliju ali avgustu ima slovenska šola v nacrtu organizirati obisk otrok iz Belgije v Sloveniji z zamenjavo slovenskih otrok, ki bi zatem obiskali Belgijo. Starši, ki se bodo odločili, da njihov otroci preživijo del počitnic v Sloveniji, naj to sporoče slovenski učiteljici Luciji Užmah v šolah, kjer poučuje, ali pa na naslov: Rue du Croissant 112, 1060 Bruselj (Bruxelles). Učiteljica bi v celoti prevzela organizacijo zamenjave. Otroci iz Belgije bi najprej preživeli 14 dni počitnic pri družinah slovenskih otrok iz Celja, s seboj pa bi nato pripeljali otroke svojih gostiteljev, ki bi preživeli 14 dni počitnic pri njihovih družinah. Stroški bi znašali le ceno povratne vozovnice z letalom. Učiteljica Lucija Užmahova na gornjem naslovu sprejema tudi prijave otrok za dopolnilni slovenski pouk v Bruslju. Če bo dovolj prijaviteljev bo že v letošnjem šolskem letu odprt tudi v Bruslju oddelek za slovenski dopolnilni pouk. Pri učiteljici Užmahovi lahko starši naroče tudi slovenske mladinske liste in revije: Cicibana, Pionirja, Pionirski list, Kurirčka in mesečnik, ki je namenjen vzgoji otrok »Otrok in družina«.

ZAGREB—DÜSSELDORF
—ZAGREB, decembra —

»Linija številka 205, Zagreb —Düsseldorf, letalo IAA, potniki, pripravite se za odhod,« se po zvočniku oglašajo napovedovalka v srbohrvaščini in angleščini. Množica žensk, mož in otrok se zgrinja proti izhodu. Potniška letala kot na tekočem traku vzletajo in pristajajo na zagrebškem letališču Pleso, ki je dan in noč človeško mravljišče.

Nekje sredi zračnega avtobusa, ki je zaseden do zadnjega sedeža, sedi Verka Horvat z dojenčkom v naročju. Doma je iz Samobora pri Zagrebu. »Tu v Nemčiji,« pravi, ko smo že visoko nad njo, »delam v knjigoveznici. Zaslužim po 800 nemških mark na mesec. Veliko ni, je pa vendarle nekaj, kar sama dodam k moževemu zaslužku in na kupček. Pred tremi meseci se nama je rodil Robert,« pravi malce zamišljeno. »Danes ga prvič peljem domov k mami. Prav zaradi njega sem se odločila za zračno pot. Hitrejša je in manj utrudljiva.«

SEDEM »TUJIH« LET

»Domov prihajava z možem po dvakrat do trikrat na leto, tokrat potujeva z Robertom sama. Mož še dela, zato bo prišel kasneje. Novo leto zmeraj preživimo doma. Štiriletna hči Jadranka je z možem ostala v Nemčiji. Čeprav smo že sedem let v tujini, nas zmeraj pogosteje in bolj vleče domov. Doma je le doma, je čisto drugače kot na tujem. Za praznike bomo vsi skupaj, potem se bomo odločili, koliko časa bomo še vzdržali.

S stene pred pilotsko kabino vabi zračne potnike Vipavec na vinsko poskušino, stevardese pa potnikom razdeljujejo miniaturne stekleničke prave domače slivovke za dobrodošlico v domovini.

Sedim zraven črnolasega fanta. »Barnić Radoslav,« se predstavi in zgane nemško avtomobilistično revijo, v katero je bil zatopljen na strani, ki razčlenjuje prednosti novega golf-disel avtomobila iz družine VW.

»Človek bi ga kupil, če...« razmišlja na glas, »če bi, če ne bi bilo treba zanj odšteti tako visoke carine.

Rado je doma iz Selevca pri Smederevu, kot strojni ključavničar pa dela pri trvdki Hofmann v Darmstadtu. Dela skupaj z desetimi Jugoslovani, znanci in prijtelji.

»Prvih sedem let je najdaljših,« pravi zamišljeno, ko vrtam vanj, koliko časa še namerava delati v tujini in kdaj se misli vrniti domov. Star je 32 let, zato se počasi pripravlja na ženitev. Zdaj, čez praznike, se bo malo razgledal okoli doma, če se bo hotelo kako deklet vneti zanj.

»Seveda se bom vrnil, samo še ne tako kmalu. Nekaj denarja moram še spraviti na kup, da bom potem doma lahko odprl ključavničarsko delavnico. Rad bi se postavil na lastne noge.«

»Kako živim v Nemčiji? Normalno, bi lahko rekel. Za življenje porabim kakih 800

mark, saj si privoščim vse od kina do gostilne. Najraje zahajam v naše, ki jih je povsod dovolj. Pri domačem amaterskem moštvu v Darmstadtu igram nogomet, da mi prosti čas hitreje mineva. Varčujem ne ravno preveč, bom pa začel, če hočem uresničiti svoj veliki načrt,« pravi, ko se letalo že spušča.

Eden zdomskih potnikov je preobložen s cigaretami in steklenicami viskija, ki si jih je omislil v zračni brezcarinski trgovini, zato carinik nejeverno zmajuje z glavo, češ nekaj bo treba plačati. Zgovorna pomoč drugih zdomcev, krepki stiski rok za dobrodošlico v domovini so hitro zgladili nesporazum.

Letalski tramvaj, kakor pravijo zračnemu mostu, ki bo do konca leta po tej poti IAA med nemškimi vele mesti Frankfurt Düsseldorf, Stuttgart, Hannover in Hamburg ter Zagrebom, Beogradom, Sarajevom, Splitom in Dubrovnikom, te dni vozi neprekinjeno, podnevi in ponoči. NIKO LAPAJNE — DELO

»Na zdravje vsem skupaj«, pravita naša mlada rojaka iz Charleroija v Belgiji

POGOJENO DVOJNO DOMAČA BESEDA GOSPODINJSTVO ZVENI VSAKOMUR NAJLEPŠE

Zdaj je čas, ko se tudi veliko naših ljudi na začasnem delu v ZR Nemčiji ukvarja z izpopolnjevanjem zahtevkov za vračilo preveč vplačanega davka. Mnogi naši rojaki imajo s tem veliko problemov, veliko huje je bilo še v preteklih letih, zato pri tem noben pravi nasvet ni nedobrodošel.

Omeniti moramo, da se je v preteklem letu nekoliko spremenila določba o dvojnem gospodinjstvu. Na osnovi odločbe finančnega sodišča je določeno, da se prizna dvojno gospodinjstvo samo pod pogojem, kadar ga »pogojuje delo«, kar pomeni, kadar je nekdo poslan na delo v ZR Nemčijo na osnovi delovne pogodbe, ne pa kadar je prišlo do dvojnega gospodinjstva na »privatno iniciativo«, to je v primeru, ko je nekdo na lastno pobudo odšel na delo v ZR Nemčijo.

Za to spremembo je »kriv« neki naš rojak; v ZR Nemčiji

je živel že šest let in je v nekem formularju napisal finančnemu uradu, da bo ostal v ZR Nemčiji, dokler si ne bo pridobil pravice do rente. S tem je ta naš rojak prispeval k temu, da so finančne oblasti prišle na idejo, da zavrnejo ugodnost na račun dvojnega gospodinjstva v tistih primerih, kadar ne gre za delo »po uradni dolžnosti«, temveč za delo »na privatni osnovi«. To je bil tudi primer našega rojaka, ki je s svojo izjavo izzval to spremembo.

V primeru dvojnega gospodinjstva bi se moralo »drugemu« gospodinjstvu pomagati, vendar pa ne le s pošiljanjem denarja in 2 do 3 kratnim potovanjem na leto. To vprašanje je bilo sproženo pred nedavnim.

Torej: kdor je prišel na delo v ZR Nemčijo po uradni dolžnosti (na osnovi delovne pogodbe), temu se v vsakem primeru prizna dvojno vodenje gospodinjstva.

PRISLUHnite JI V DELIH SLOVENSKIH AVTORJEV

Tone Svetina
STENA

Roman o znanem slovenskem plezalcu in gorskem reševalcu Joži Čopu.
464 strani
Um. us. 170 din

Andrej Hieng
ČARODEJ

Roman iz polpretekle sodobnosti in iz meščanskega življenja, prekrit s plastjo finega humora.
400 strani
Pl. 160 din

Tita Kovač
**SPOMINI BARONA
VALVASORJA**

Prijetno berljiv življenjepis velikega znanstvenega entuziasta in viteza persesa J. V. Valvasorja
240 strani
Pl. 78 din

Vitomil Zupan
METULJ ZA KITARO

Partizanski roman. Prisposoda človeškega iskanja skozi muke in trpljenje.
427 strani
Pl. 130 din

Mira Mihelič
PLAMEN ALI DIM I—III

Najobsežnejša in doslej edina kronika slovenske meščanske družine.
1272 strani
Pl. 360 din

Cene Vipotnik
ZEMLJE ZELENi SPOMIN

Izbrano delo — bogata dediščina enega najbolj značilnih pesnikov slovenske sodobne poezije.
358 strani
Pl. 180 din

Beno Zupančič
GRMADA

Življenjska in ljubezenska zgodba šefa kabineta v povojni republiški upravi.
264 strani
Pl. 110 din

Matej Bor
**IZBRANO DELO I—III
KRITIKE IN ESEJI**

340 strani
Pl. 95 din

Beno Zupančič
PLAT ZVONA

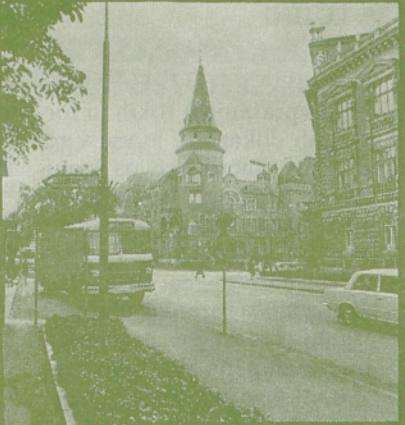
Roman iz življenja na deželi, kjer je pisatelj preživel mladost.
370 strani
Pl. 40 din

IZBRANE PESMI

287 strani
Pl. 95 din

DALJAVE

423 strani
Pl. 130 din

			DREVESNI PANJ	PTICA Z RUMENIM KLJUNOM	NADČNIKI	RIJEKA	OGRAJA	ŠTUDENT- S KA KNJIŽICA	ANGLO- AMER. M. IME	PRESOJE- VALKA	PREPO- JENOST Z VLAGO	
SOBA S TOČILNO MIZO												
SREČNO NOVO LETO!	STAVBE- NIK	PREKO- MERNO ZAPRAV- LJANJE	NADLEŽNA ZUZELKA USNJE NA PETI				ODJEK POKRIVALO ŽENSKÉ NA- RODNE NOSE					
PREPIR, KONFLIKT				LETVE IGRALKA ERZISNIK				NIZOZEMSKA TLAKOMER S KOVIN. PERESOM				
TEŽKO STRELNO OROŽJE			STAROSLOV, DUŠA UMRLIH SUKANEC				KAJENJE PIVSKI VZKLIK					
GL. MESTO GRČIJE					BESEN CLOVEK JANEZ MENART							
ZABA- VISČNA NAPRAVA						TUJE Z. IME KOTALJE- NJE						
BOKSAR- SKA KA- TEGORIJA						DEL KNJIGE, PLAT						
OČKA, ATEK			ZORAVIDO	STARO- RIMSKI POZORAV								
FIZO- LOVKA						POVRATEK Z GORE V DOLINO	SPODRS- LJAJ ŽRTVENIK					
			ELDA VILER		VOJAK DOMAČA PERNATA ŽIVAL							
								LJUBLJ. TURIST. PODJETJE	OBČINA	KELTSKO IME ZA VELIKO BRITANIJO		
				DOSTOP, ODPOVED	KOSITRNI LIST ZA ZAVIJANJE ČOKOLADE							
				STOPICA IZ KOREJA IN JAMBA								
				ALBERT PAPLER	TULEC, SKATLICA							
				SESTAVIL: V. KORENT	IGRALKA NIELSEN	NARODNO- OSVOBO- DILNA BORBA	ZAJEDAVEC SESALCEV, KLOP	OSEBNI ZAJMEK ANTON DERMOTA				
			NAJVIŠJI SMOTER, VZOR	UZIVANJE PIJACE	DOMAČE Z. IME	LETOVIŠČE PRI KOPRU						
SKRJANCU PODOBNA PTICA					DENAR ŽITNA BOLEZEN				CUNJA	IZOGIB	POVEČE- VALNO STEKLO	
ENOTNOST						DEBELA PALICA KOVANJE						
PRIDELEK ENEGA LETA						RIBJI DIHALNI ORGAN						
ROJSTNI KRAJ NOVE JUGO- SLAVIJE												
FILOZOF IZ ELEJE					ŠNOV NA TRNKU							

5. SREČANJE SLOVENSКИH DRUŠTEV IZ ZAHODNE EVROPE 5. TREFFEN SLOWENISCHER VEREINE AUS WESTEUROPA

BREZPOSELNOST

Prijava brezposelne osebe, ki je voljna delati oziroma zaposliti se, je v Jugoslaviji možna le tedaj, če predloži strokovni službi delovno knjižico (to izdaja pristojna skupščina občine na podlagi predloženega zadnjega šolskega spričevala, izpiska o rojstvu iz matične knjige in event. osebne izkaznice).

Potrdilo o brezposelnosti izda strokovna služba skupnosti za zaposlovanje le tistim osebam, ki so bile dejansko brezposelne in kot take evidentirane — prijavljene.

ZAPOSLOVANJE V TUJINI

Zaposlovanje v tujini je omejeno na minimum. Kljub temu še vedno iščejo zaposleni in nezaposleni zaposlitev v tujini, predvsem za ZR Nemčijo. Z ukinitvijo zaposlovanja v ZRN v novembru 1974 — mi več ne zaposlujemo nobenega delavca v to državo. Izjemoma se lahko zaposlijo določeni poklici kakor medicinsko osebje, artisti, umetniško osebje in duhovniki in to sa-

DOBRO JE VEDETI

NEKAJ PRIPOROČIL IN OBVESTIL V ZVEZI Z ZAPOSLOVANJEM, ZAČASNO BREZPOSELNOSTJO IN VRNITVIJO Z DELA V TUJINI

mo preko nemškega konzulata, ki ima sedež v Zagrebu. Razen navedenih se lahko zaposlijo v ZRN naši delavci, ki so delali v ZRN in bili od tam vpoklicani k vojakom. Če jim je delovna viza ostala veljavna, se lahko ponovno vrnejo na delo v ZRN po odslužitvi vojaškega roka in to zopet preko konzulata.

VRAČANJE Z DELA V ZRN

Vračanje delavcev iz ZRN v domovino v zvezi z uveljavljanjem pravice do denarnega nadomestila (Arbeitslosengeld).

Često se dogaja, da prihajajo delavci, ki so bili zaposleni v ZRN, v skupnost za zaposlovanje z zahtevo za priznanje pravic do denarnega nadomestila. V primerih, kjer ni spor-

nega vprašanja o rokih in formalnih dokazilih, je vse v redu. V primerih, ko pa manjka ena ali druga listina in vsaka stranka vztraja pri svojem, se stvar večkrat konča na sodišču združenega dela, kjer zahtevajoča stranka običajno izgubi pravdo, kar ni v našem interesu in ne v strankinem. Zaradi tega ponovno opozarjamo na postopek v prid takemu delavcu, ki se je vrnil za stalno v domovino z začasnega dela v ZRN (za Avstrijo bomo pisali drugič, čeprav ni nobene primerjave z ZRN).

Ko delavec preneha z delovnim razmerjem v ZRN, naj takoj gre v urad za delo (pristojni Arbeitsamt) in si tam izposluje potrdilo o brezposelnosti — »uverjenje o vremenima osiguranja i davanjima«. To je zelen obrazec, ki je znan po kratici AV/Jug 1.

Skrbno mora paziti, da bo zaokrožen tisti okvir, kjer piše, da ni prenehalo delovno razmerje po njegovi krivdi in da mu je odobren odhod v SFRJ. Ko prejme izpolnjen obrazec AV/Jug 1, ga mora predložiti strokovni službi skupnosti za zaposlovanje v 6 tednih po prenehanju delovnega razmerja ali prejemanja denarnega nadomestila v ZRN, če želi uveljavljati pravico do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti v SFRJ. Razen tega pa se mora prijaviti kot brezposelna oseba pri pristojni skupnosti za zaposlovanje v roku 30 dni po prenehanju delovnega razmerja ali od zadnjega dne prejemanja denarnega nadomestila v ZRN. To so komulativni pogoji iz meddržavnega sporazuma med ZRN in SFRJ o zavarovanju za primer nezaposlenosti iz leta 1969, ki morajo biti izpolnjeni za uveljavljanje denarnega nadomestila.

V primeru, če delavec ne prejme navedenega izpolnjenega obrazca, naj tega zahteva in to v roku 30 dni po prenehanju delovnega razmerja ali prejema denarnega nadomestila, preko pristojne skupnosti za zaposlovanje, ki mu ga je dolžna priskrbeti.

Tudi Švico, ki spada med najbogatejše in najbolj razvite države, je leta 1974 prizadela recesija. Pripisali so jo, razen petrolejski krizi, tudi nezanesljivim virom energije in upadanju industrijske proizvodnje. Stagniral pa je tudi izvoz zaradi recesije v drugih državah, ki predvsem uvažajo iz Švice elektronske naprave in ure. Zunanjetrgovinska bilanca se je poslabšala zaradi večjih izdatkov za uvoz nafte in zmanjšanja izvoza.

Federalna vlada in gospodarske organizacije, predvsem banke in izvozne družbe so, kot poudarjajo v Švici, v teh razmerah delovale disciplinirano in harmonično. Sprejeli so varčevalne ukrepe in omejitve kreditov na vseh sektorjih. Seveda so to najbolj občutili tuji delavci, ker so jih zaradi zmanjšanja gospodarske dejavnosti najprej odpuščali. Po uradnih podatkih se je do konca leta 1974 pa do avgusta letos število tujih delavcev zmanjšalo za 178 tisoč. Ta proces se še nadaljuje in očitne so težnje, da bi, kjer je le možno, tuje delavce zamenjali z domačimi. Vendar švicarski državljani nočejo delati na številnih delovnih mestih, kot so težka fizična dela v gradbeništvu, v kmetijstvu pa tudi pri nekaterih delih v zdravstvu. Zato še zadržujejo nekaj tujih delavcev in strokovnjakov, ki jih je bilo avgusta še okoli 652.000. Po septemberskih podatkih pa je bilo med švicarskimi državljani nezaposlenih samo 13.000.

Švica je po obsegu industrijske proizvodnje enajsta v svetu, po dohodku na prebivalca, ki znaša 17.920 šv. frankov, pa je druga, takoj za Kuvajtom.

Po podatkih konec septembra je stopnja inflacije letos zmanjšala pod 1 % in je bila najnižja v svetu. Posebna federalna komisija kontrolira cene, ki so ostale pri glavnih živilih, stanarinah, in ogrevanju v zadnjih dveh letih nespremenjene. Tako politiko pa predvidevajo tudi za naslednje razdobje.

Pri vzdrževanju ravni cen 90,6 milijard dolarjev (lani je imajo glavno vlogo uradne iniciative, razen tega pa medsebojni dogovori, ki se jih strogo držijo vse zainteresirane strani, vključno z delavskimi sindikati. Vendar pravijo za »socialen mir«, o katerem govori vlada, del tiska in tudi delavska stranka, da je nepravilčen, ker temelji na žrtvovanju dohodkov delavcev in imajo od gospodarske stabilizacije in trdnosti franka največjo korist lastniki finančnih sredstev, ki dobivajo vedno večje obresti, kot pa znaša stopnja inflacije. Vendar za sedaj ne bi mogli še govoriti o širših akcijah ali staveh v pravem pomenu besede.

Za naslednje leto predvidevajo le 1 % rast gospodarstva, ki temelji na izračunu, da bodo posledice recesije, zlasti v Veliki Britaniji in Franciji občutne in da ne bi bilo dobro, če bi spet prišlo do zastajanja izvoza, ki zdaj narašča.

DRAŽJA MARKA NE ZMANJŠUJE IZVOZA

Od leta 1972 je marka dražja od dolarja za 32 %, od francoskega franka za 29 %, od funta šterlinga za 87, ter od italijanske lire za celih 91 odstotkov. To so številke, ki jih dobimo po zadnjem povišanju vrednosti zahodnonemške marke.

Medtem ko so leta 1973 zahodni Nemci izvozili svojih trajnih ter potrošnih dobrin in opreme v vrednosti 47 milijard dolarjev, leta 1973 za 68 milijard, in leta 1974 za

90,6 milijard dolarjev (lani je zaradi svetovne recesije zahodnonemški izvoz tako kot povsod v svetu stagniral in je dosegel »le« 91,6 milijarde dolarjev), letos pa že v prvi polovici leta 47,5 milijarde dolarjev, so druge države napredovale kljub ugodnejšim možnostim za nakup njihovih izdelkov počasneje.

Očiten je tudi jugoslovanski primer, ko se po zadnjih revalvacijah marke nismo znali nekoliko preusmeriti na cenejšo uvozno blago (ZDA, Francija, Velika Britanija) temveč se trmasto držimo države, s katero imamo največji trgovinski primanjkljaj. Z oktobrsko revalvacijo se je podražil zahodnonemški izvoz v Belgijo in Luksemburg ter na Nizozemsko za 2 odstotka, na Norveško ter Švedsko (ki nista članici Evropskih skupnosti) za 3 odstotke, ter na Dansko za 6 %; za 10 odstotkov pa je danes dražje zahodnonemško blago v Veliki Britaniji.

Naj v zvezi s tem dodamo, da je Nizozemska takoj za Francijo najpomembnejši kupec zahodnonemškega gospodarstva, saj kupi 12 milijonov prebivalcev te države kar desetino zahodnonemškega izvoza. Na tretjem mestu pa je Belgija z Luksemburgom, ki imata delež 8 odstotkov, in sta letos povečala uvoz iz ZR Nemčije za 22 odstotkov. Švedi so kupili v prvih 8 mesecih vrednosti vsega izvoza ZRN, prav tako pa Danci, ki so v prvih mesecih 1976 podvojili svoj uvoz od južnega sosa.

Jugoslavija je med zahodnonemškimi odjemalci z 1,5 % na 15. mestu, kar pomeni, da spadamo še med 20 največjih odjemalcev zahodnonemškega blaga. Pri uvozu v ZR Nemčijo pa smo na 35. mestu. Naš letošnji uvoz iz ZR Nemčije zaradi omejitvenih ukre-

pov sicer ni narasel, pričakovati pa je treba, da bo z večjo sprostitvijo nakupov blaga v tujini Zahodna Nemčija spet zasedla prvo mesto. Nemci se sicer glede na navedene podatke tolažijo s tem, da je v enakem obdobju porasla tudi inflacijska stopnja v teh državah, tako da je sedanja premaknitev vrednosti marke navzgor več ali manj pokrita s povečano »kupno močjo« porabnikov v teh državah, kar pa seveda pomeni, da je revalvacija marke posredna spodbuda naraščanja inflacije v sosednjih državah, ki so močno navezane na zahodnonemški uvoz. Seveda tega Nemci ne priznajo in trdijo, da je prav zaradi naraščanja inflacije drugod bilo nujno utrditi vrednost marke, češ da je bila podvrednotena! Tako tudi zahodnonemški izvozniki ne mislijo na to, da bi zaradi revalvacije pocenili svoje blago, temveč se zanašajo na dosedanje prodajne uspehe ter na navezanost tujih kupcev na tradicionalne zahodnonemške izdelke. Tako po mnenju strokovnjakov ZR Nemčije ni računati s padcem izvoza zaradi dražjega blaga, temveč celo z nadaljnjim naraščanjem, kar pa je vprašljivo, saj bodo morali enkrat le prevladati čisti računi in manj tradicija, ali pa bodo Zahodni Nemci računali svoje blago kolikor bodo hoteli. Tudi nemška marka ima zgornjo mejo, saj so na primer življenjski stroški po indeksu Združenih narodov v Zahodni Nemčiji že za 20 do 25 odstotkov višji kot v Združenih državah Amerike. Poleg tega pa naj omenimo, da iz Zvezne republike dnevno letijo številna potniška letala v Veliko Britanijo, kjer se Nemci prav poceni oskrbujejo in tako je »shopping in England« postal že prava moda. Res je, da finančni strokovnjaki Zahoda pozitivno ocenjujejo nedavno revalvacijo nemške marke, ker se je s tem končalo obdobje špekulacij ter ugibanj, kaj bo z valutno kačo, ki je več ali manj drgetala, ker ni bilo medsebojnih realnih odnosov med posameznimi valutami.

EDO RASBERGER

ELEKTROKOVINA MARIBOR

TRŽAŠKA C. 23

PROIZVAJA:

ROTODINAMIČNE

(HORIZONTALNE, VERTIKALNE, PODVODNE, NORMIRANE)
ČRPALKE

ROTODINAMIČNE HLADILNE ČRPALKE
ZA OBDELOVALNE STROJE

HIDROBLOKE

HIDROPOSTAJE

ELEKTROMOTORJE

ZAVORNE ELEKTROMOTORJE

BRUSNE STROJE

RINEŽE —
ELEKTROHIDRAVLICNE MEHANIZME

SVETILKE
ZA NOTRANJO IN ZUNANJO RAZSVETLJAVO

PREDSTIKALNE NAPRAVE

REGULATORJE SVETLOBNEGA TOKA

LIGHT SHOW »TEMPOLUX

SVETILKE ZA VARNOSTNO RAZSVETLJAVO

CENTRALNE NAPAVALNIKE
Z ENOSMERNIM TOKOM

CENTRALNE NAPAVALNIKE
Z IZMENIČNIM TOKOM

REGULATORJE ZA SVETLOBNE REKLAME

REGULATORJE VENTILATORJEV

STABILIZIRANE USMERNIKE

ČE STE SE PRESELILI...

IZPOLNITE NASLEDNJI OBRAZEC IN GA V KUVERTI
POŠLJITE NA NASLOV NAŠE UPRAVE:

RODNA GRUDA, 61001 LJUBLJANA, CANKARJEVA 1/II,
p. p. 169, Slovenija, Jugoslavija

IME IN PRIIMEK:

STARI NASLOV:

NOVI NASLOV:

HELIOS

kemična industrija Domžale n.sol.o.

ZA ENOSTAVNO, HITRO IN KVALITETNO ZAŠČITO LESA, STEN
IN BETONA PRIPOROČAMO NAŠE NOVEJŠE IZDELKE:

VIKEND extra

LAK IN EMAJL — ZA PLESKANJE OKEN IN DRUGIH LESENIH PREDMETOV
IZPOSTAVLJENIH VREMENSKIM VPLIVOM

IDEAL LAK NOVI

— LAK ZA LAKIRANJE PARKETA IN DRUGIH LESENIH PREDMETOV

BONDEX

— LAZURNI LAK ZA ZAŠČITO IN OPLEMENITENJE LESA ZA RAZLIČNE
PODNEBNE RAZMERE

DOMAL

— POLDISPERZIJSKA CENENA BARVA ZA PLESKANJE STEN

HELIOPLAST EXTRA

— DISPERZIJSKA BARVA ZA PLESKANJE STEN IN FASAD

BETONAL

— BARVA ZA ZAŠČITO BETONA

NAVEDENE PREMASE DOBITE V VSEH SPECIALIZIRANIH
TRGOVINAH

KAMNA GORICA — JE STAR ŽELEZARSKI KRAJ, ODDALJEN 6 km OD RADOVLJICE. RAZPOTEGNJEN JE V OZKO DOLINO POD JELOVICO, NA OBEH STRANEH POTOKA LIPNICE. VISOKE STARINSKE HIŠE SO ŠE VEDNO PRIČE NEKDANJEGA BLAGOSTANJA OBRTNEGA IN RUDARSKEGA KRAJA. ŽELEZARSTVO JE BILO RAZVITO ŽE V XII. STOL. KO SE JE PO ZADNJI VOJNI V BLIŽNJI KROPI RAZMAHNILO MEHANIZIRANO INDUSTRIJSKO ŽELEZARSTVO, POSEBNO ŠE IZDELOVANJE ŽEBLJEV, JE V KAMNI GORICI OBRT ZAČELA UPADATI. PREBIVALCI SO SI POISKALI ZAPOSLITEV V BLIŽNJIH INDUSTRIJSKIH KRAJIH, KOT SO RADOVLJICA, LESCE IN DRUGOD.

ANČKA TOMŠIČ

SLOVENSKE KULTURNE USTANOVE NARODNA GALERIJA V LJUBLJANI

Verjetno med nami ne živi več dosti takih, ki bi se še spominjali krajcarske akcije. V tej akciji je koncem prejšnjega stoletja ves slovenski narod zbiral denar za gradnjo Narodnega doma. Naše babice in dedki pa se verjetno še spominjajo slavnostnih plesov v njegovi Veliki dvorani.

Plesov v Narodnem domu pa že dolgo ni več. Bučni vrvež se je umaknil miru, ki omogoča zbrano doživljanje umetnin. Minilo je že več kot 50 let, odkar tu domuje Narodna galerija, ena od osrednjih galerij ne le v Sloveniji pač pa tudi v Jugoslaviji. V njenih prostorih so namreč shranjene in razstavljene umetnine, ki predstavljajo edino zaokroženo zbirko starejše likovne umetnosti na Slovenskem.

Galerija je bila ustanovljena v vihnem vojnem letu 1918, torej v času zadnjih zdihljajev Avstroogrske. V začetku dokaj skromna zbirka je bila najprej razstavljena v mestnem poslopju Kresija ob Ljubljanici. V častitljivi Narodni dom ob robu Tivolija so se preselili že v miru, leta

1925. Prvi obiskovalci pa so se sprehodili mimo razstavljenih umetnin šele tri leta kasneje. Med tem časom so se umetnostni zgodovinarji zelo potrudili z izpopolnjevanjem zbirke. Precej so jim pri tem pomagali posamezni bogati Slovenci, ki so galeriji darovali svoje zbirke umetnin. Tako je bila pripravljena osnova za današnjo zbirko, ki nudi pregled slovenske likovne umetnosti vse od 13. stoletja pa do leta 1920, torej od srednjega veka do vključno impresionistov.

V manifestu o ustanovitvi galerije piše: »... Ko grmijo topovi, se ustanavlja galerija, v kateri naj se zbere najboljše, kar je bilo kdaj narejeno v Sloveniji!« Če se sprehodimo po Veliki dvorani in stranskih prostorih, ugotovimo, da je bil ta cilj izpolnjen.

In zadovoljni smo s tem, ker smo Slovenci v preteklosti ustvarili, čeprav nimamo monumentalne umetnosti iz tega obdobja, saj je takrat umetnost zaradi posebnih zgodovinskih okoliščin (bili smo podjarmljeni in brez lastnega kulturno zavednega plemstva) nastajala za malega človeka — najprej za kmeta in pozneje meščana. Na obhodu nas najprej sprejmejo živopisane freske, ki so krasile stene malih podeželskih srednjeveških cerkva. Tako lahko vidimo Mrtvaški ples iz cerkvice v Hrastovljah, Sveto nedeljo v Crngrobu, Marijo pri preji iz cerkve sv. Primoža nad Kamnikom in še druge. Seveda so to le kopije fresk, kajti če bi sneli originale, bi s tem osiromašili cerkve. Leseni in kamniti kipi, ki so krasili notranjost cerkva v 15. in 16.

stoletju, pa so originali in si jih lahko ogledamo v gotski sobi. To so najbolj značilni in najbolj kvalitetni primerki kiparske ustvarjalnosti na Slovenskem. Z njimi smo Slovenci sodelovali na jugoslovanski razstavi v Parizu, kjer so zbudili veliko pozornosti. V Veliki dvorani nas obdajajo originalna oljna dela iz 17. in 18. stoletja. Tu vidimo, da se je v tem obdobju v umetnosti pojavljala posvetna tematika. Poleg cerkva so začeli z umetninami krasiti tudi gradove. Pojavljali so se portreti, oblikovni način je bil realističen. Cerkev je segala k domačim mojstrom (H. G. G. iz Novega mesta naslika za kapelico v Ortneku Sv. Jurija), pri plemstvu pa so bili priljubljeni potujoči severni mojstri.

V 18. stoletju se je dokončno uveljavila kot kulturno srce naše domovine Ljubljana. Italijansko usmerjena inteligenca je uveljavljala nov baročni okus. (Italijanski vpliv se ni čutil le v umetnosti, pač pa tudi v vsakdanjem življenju. Tako je že Valvasor jadikoval, da vsi govorijo itali-

jansko ali francosko, le še preprosti ljudje pa domači jezik. V Ljubljani so se zbrale najboljše moči — stavbar Gregor Maček, arhitekt ljubljanske mestne hiše in cerkva po Sloveniji, kipar Frančišek Robba, ki ga poznamo po vodnjaku slovenskih rek, in štirje slikarji, avtorji oljnih oltarnih in freskostenskih slikarij (Valentin Metzinger — apoteoza Frančiška Saleškega, portret grofa Lambergga; Franc Jelovšek — Sveta družina; Fortunat Bergant — portreti družine barona Erbega; Anton Cebej — Sveti Florijan). V galeriji zastopajo baročno kiparstvo primerki frančiškanske ljubljanske delavnice in štajerska mojstra Jožef Holzinger in Veit Königer.

V 19. stoletju je zamenjal cerkveno in grajsko gospodo meščanski naročnik. Le-ta se je zadovoljil s skromnejšo in intimnejšo umetnostjo — s portreti, krajino, žanrom, ki v olepšani podobi prikazuje stvarni človekov svet. V Ljubljani sta v tem času delovala bidermajerska portretista Matjež Langus (avtoportret žene,

portret ljubljanskega trgovca Hohna) in Mihael Stroj (portret Prešernovega šefa Blaža Crobatha in portret njegove hčere, prve romantične pesnice Luize Pesjakove). Tretji in najodličnejši portretist je bil Jožef Tominc (skupinski portret družine Frušič, skupina Mosconovih žena, podoba očeta).

Ob portretu, ki je ovekovečil samozavestnega meščana, so se pojavljale tudi bolj romantično občutene, izbrano lepe krajine, ki nam odkrivajo slovenske turistične točke (Marko Pernhardt: Špikova skupina, Klanško jezero v nevihti; Anton Karinger: Bohinjsko jezero).

V drugi polovici 19. stoletja je sledila tudi Slovenija splošnemu evropskemu toku v realizem. Tako kot so literati (Levstik, Jurčič, Kersnik, Tavčar) odkrivali »vsakdan« malega človeka, je postala ta snov vabljiva tudi za slikarje. Prva realista sta se usmerila v tujino, kjer sta našla tudi svoj grob. To sta bila Janez in Jurij Šubic. Janez nam je dal prve neolepšane portrete domačih. Mlajšemu bratu Ju-

riju, ki je deset let prebil v Parizu, pa se je tam odkril čar neposredne resničnosti, ki jo oživljata sončna svetloba in zrak (Pred lovom). Jožef Petkovšek, kmet iz Verda pri Vrhniki, izšolan v Münchnu in Parizu, pa nam je dal, čeprav v zamolklih ateljejskih tonih, osebno tragično doživetje podoba Doma, ki je obenem tudi prva slovenska upodobitev notranjosti kmečke hiše. Ivana Kobilica, edina pomembna ženska slikarka preteklosti, enakovredna moškemu kolegom in izšolana v raznih evropskih centrih, nam je dala odlični podobi Kavopivka in Poletje. Ferdo Vesel pa nam je odkril folklorni svet s podobo Pred svatbo.

Na začetku 20. stoletja pa so se v okolici Škofje Loke, v našem slovenskem Barbizonu (šoli krajinskega slikarstva na prostem) izoblikovali štirje predstavniki impresionizma, smeri, s katero se zaključuje preteklost in začenja moderni čas.

Rihard Jakopič, Ivan Grohar, Matija Jama in Matej Sternen so v naravni dnevni sončni luči odkrivali barvno mi-

kavnost zunanjega videza sveta, ki so ga ujeli na platno s hitro tehniko čistih barvnih namazov. Prav zaradi tega jih v njihovem času niso cenili, češ, da so njihove slike brezsnovne in nedokončane. Šele časovna odmaknjenost je odkrila vrednost njihovega neposrednega doživljanja resničnosti, ki naj ga občuti gledalec v odmaknjenosti od platna. Ko gleda človek njihova dela, občuti, da ni z barvami v tipični impresionistični tehniki ujet le vidni vtis, pač pa lirično razpoloženje slovenske zemlje. Tako sta Cankar in Župančič zapisala, da iz platen impresionistov diha vsa sončna veselost in turobna slovanska melanholija.

Po sprehodu skozi galerijske prostore spoznamo torej v glavnih črtah vso likovno ustvarjalnost našega malega naroda. Prav zato, ker je v njeni zbirki v strnjeni podobi prikazan celovit razvoj likovne umetnosti nekega naroda, je naša Narodna galerija uvrščena med 200 najpomembnejših galerij na svetu.

SILVESTRA ROGELJ

PROSLAVA
DNEVA REPUBLIKE

Za jugoslovanski praznik dan republike smo v Sallauminesu priredili proslavo dne 14. novembra lani. Pokroviteljstvo je prevzel naš veleposlanik Radomir Radović, ki ga je na slovesnosti zastopal generalni konzul SFRJ Branko Biljanović.

Praznovanje je ob 15. uri odprl predsednik Združenja Jugoslovancev v severni Franciji in pozdravil rojake, ki so prišli od blizu in daleč, da skupaj počaste rojstni dan nove Jugoslavije za katere svobodo in neodvisnost so naši ljudje doprinesli ogromno žrtev. O tem je spregovoril tudi generalni konzul Branko Biljanović, ki je v daljšem govoru orisal težko borbo jugoslovanskih narodov za svobodo svoje dežele. Med drugim pa je tudi naglasil, kako je vesel, da je zopet med nami izseljenci, ki so kljub težavam ostali zvesti stari domovini in kljub temu, da dolgo vrsto let žive na tujem niso pozabili starih tradicij svojega rodu. Predsednik se je zahvalil g. Biljanoviću za njegov govor in toplo pozdravil tudi njegovo soprogo, ki je bila ob tej priliki prvičkrat med našimi rojaki v Sallauminesu. Deklica pa ji je izročila šopek v prijazen pozdrav in spomin.

Sledil je govor župana g. Julesa Tella, ki je obširno orisal delež, ki so ga izseljenci doprinesli francoskemu gospodarstvu, kakor tudi pri skupnem boju proti okupatorju med drugo svetovno vojno. Poudaril je tudi, da je minilo 53 let, odkar so jugoslovanski rudarji začeli prihajati v te kraje, ker jih je od doma pregnal režim, češ, da so komunisti. Večina teh zdaj že počiva na tukajšnjih pokopališčih. Le majhen del pa se jih je vrnil v osvobodeno domovino. Govorom je sledila družabna prireditve, kjer je za dobro voljo in ples skrbel ansambel rojaka Franca Mlakarja, ki je nenehno igral v splošno zadovoljstvo plesalcev. Za gašenje žeje pa je pridno skrbel naš mladi blagajnik, sin dolgolet-

nega tajnika našega Združenja Ivan Demšar. Bila je lepa prireditev, katere se bodo prav gotovo vsi, ki so se je udeležili z veseljem spominjali. Predsednik se vsem obiskovalcem, kakor tudi mladim odbornikom, ki so pridno pomagali pri organizaciji prireditve, zahvaljuje. S tem ste pokazali, da smo, čeprav majhen narod, vredni, da nas drugi cenijo in spoštujejo. Usoda Združenja je res v pravih rokah in lahko z vedrim obrazom gledamo v prihodnost.

PREDSEDNIK ZDRUŽENJA
JUSTIN ČEBUL

DRAGI PRIJATELJI
V SLOVENIJI

Pred povratkom v svojo domovino Francijo vam voščim

srečno novo leto z željo, da bi še več ljudi spoznalo lepo Slovenijo in Slovence. Tri leta so že minila, odkar sem prišel v Ljubljano kot lektor francoskega jezika. Vaše življenje in slovenska kultura sta takoj vzbudili v meni veliko zanimanje. Pridno sem se učil slovenskega jezika, pri čemer mi je Rodna gruda veliko pomagala. Seveda ne govorim zelo dobro slovensko, govorim pa tekoče.

Zdaj, ko bom spet živel v Franciji na Azurni obali, si bom vedno prizadeval, da bi naši ljudje v Franciji še več zvedeli o Sloveniji. Na vaši univerzi v Ljubljani so bili vsi z menoj tako dobri in tovariški, da sem včasih kar pozabil, da sem med vami tujec. Za vse hvala in na svidenje!

PIERRE ROUCHOUX
JUAN LES PINS

Dva posnetka z lanske uspele proslave Dneva republike v Sallauminesu v Franciji.

Kakor vsako leto smo tudi lani lepo počastili naš praznik republike, 29. november. Slovesnost smo imeli v nedeljo, 5. decembra, v dvorani Vogel-Nitkovski, ki je bila zasedena do zadnjega prostora. Na odru sta bili lepo okrašeni slike predsednika francoske republike Giscarda d'Estaing in predsednika Jugoslavije maršala Tita. Poleg so bile zastave naše stare in nove domovine ter zastave naših društev »Jadrana«, »Triglava« in »Sv. Barbare«.

Proslavo je ob 16. uri začel predsednik društva »Jadrana«, ki je pozdravil navzoče in poudaril, da velika udeležba naših rojakov dokazuje našo zavednost in pripadnost rojstni domovini. Govornik je pozdravil tudi goste: našega generalnega konzula iz Strassbourga Mijovića in pa podžupana Luciana Cenglaina. Mešani pevski zbor je zapel francosko in jugoslovansko državno himno. Sledil je govor konzula Velima Mijovića, ki je lepo orisal pomen te proslave in prijateljstvo med obema državama — Jugoslavijo in Francijo. Govor konzula je nas Slovence navdušil tudi zato, ker je govoril slovensko in to zelo lepo, čeprav po rodu ni Slovenec. K prazniku je zatem čestital tudi podžupan g. Cenglain. Obe gostoma je Lidija Sajovec izročila šopek.

Sledil je nastop mladinskega in otroškega pevskega zbora iz Aumetza pod vodstvom ge. Petkovškove ob spremljavi harmonike ter zatem nastop moškega pevskega zbora Slovenskega delavskega društva iz Aumetza. Hvala bratskemu društvu za tako lepo sodelovanje. Posebej moramo pohvaliti tudi družino Maršič iz Nancyja, ki so prišli tako daleč, da so njihovi trije otroci Milanček, Damjanček in Irenca s svojim nastopom obogatili proslavo. Res lepo so recitali, peli in igrali na harmoniko in kitaro.

Kot prejšnja leta so na prireditvi sodelovale tudi sestre Devene ob spremljavi harmonikarja Martina Blatnika. Bo-

gat program sta zaključila mešani pevski zbor »Jadran«, pod vodstvom pevovodje Emila Šinkovca in orkester »Triglav« ki je igral za veselo razpoloženje. S šilcem domače slivovke smo veselo nadržavili prazniku domovine.

V naši naselbini Freyming-Merlebach smo imeli tudi zlato poroko. Dne 1. decembra sta jo praznovala rojak Blaž Mrgole in njegova žena Marija, rojena Maretičeva. Blaž Mrgole je upokojen rudar. Oba z ženo sta prizadevna društvena delavca. On je dolgoletni odbornik in pomožni blagajnik pri društvu »Jadran«, žena pa vsa leta poje v pevskem zboru.

Na slovesnosti, ki sta jo imela 11. decembra, so jima čestitali tudi župan Freyming-Merlebacha Metzinger in več odbornikov ter jima izročili darilo. Tudi v imenu društva sta prejela čestitke in darilo, pevski zbor pa ju je počastil s pesmijo.

ANTON ŠKRUBA

ARGENTINA

ČAS JE, DA SE VAM OGLASIMO

Prav je, da se vam kaj oglasimo po tako dolgem času. Meseci tako hitro minevajo, kakor bi bili dnevi. Mi tukaj še zvesto varujemo naše Slovensko delavsko podporno društvo Edinost, kjer pridno nadaljujemo z društvenim delom. V glavnem poprijemamo za delo mi stari, kolikor nas še je, mladina se bolj malo zanima, prepričan sem, da je podobno tudi marsikje drugod po svetu.

Dne 29. avgusta lani je naše društvo praznovalo 36-letnico ustanovitve. Lep zimski dan je privabil na društveno slavo zelo veliko obiskovalcev članov društva, prijateljev in znancev. Kot predsednik društva sem v kratkem jedrnatem govoru spregovoril o delu društva v preteklem obdobju. Mnogi, ki obiščejo naše društvo in se seznanijo z društvenim delom se čudijo, kako smo vse to zmogli. Dobra in trdna volja pa pridne roke premagajo vse ovire, ko je treba doseči cilj, ki smo si

ga zastavili. Tako se je zgodilo tudi z nami tukaj v Cordobi. Tudi na tej proslavi je vladalo domače, pristrčno razpoloženje. S plošč se je oglašila glasba in pesem Slakovih fantov, plesalci so se zavrteli. Vse je bilo veselo. Med omizji so se razpletali prijetni pomniki.

Torej kljub temu, da nas je vedno manj in da se staramo, smo še delovni. Naši ljudje radi obiskujejo naše priredit-

Pokojna Tončka Trkaj (poročilo je bilo objavljeno v prejšnji številki), na levi, je rada sodelovala pri slovenskih društvih in družabnih prireditvah (prva slika zgoraj).

Nedavno umrli Pankracij Spittal, častni predsednik društva sv. Barbare v Eisdnu, bo našim belgijskim rojakom še dolgo v spominu.

Odbor Slovenskega delavskega podpornega društva Edinost v Cordobi, Argentina (prva slika spodaj). Večja skupina članov Edinosti na eni od njihovih prireditev (druga slika spodaj).

ve, kar nam je v najlepše priznanje za naše delo in trud. S tem tudi dokazujejo, kako potrebno nam je družabno življenje, saj človek potrebuje človeka, društvene prireditve pa so edina možnost, da se zberemo. Vsem bralcem Rodne grude po širnem svetu lepe pozdrave!

ANTON GOVEDNIK
PREDSEDNIK
SDPD EDINOST

NAŠ DELAVSKI PRAZNIK

Čeprav je to poročilo malo pozno, vendar se mi zdi prav, da na kratko spregovorim o tem, kako smo lani pri našem Slovenskem podpornem društvu Edinost v Cordobi praznovali delavski praznik 1. maj. Zaradi olajšanega prevoza smo praznovanje prestavili na nedeljo 2. maja, da so se lahko tudi tisti, ki so bolj oddaljeni in nimajo lastnih vozil udeležili tega pomembnega delavskega praznika. Rojaki so se začeli zbirati že v dopoldanskih urah ter nestrpno čakali na okusno pripravljeno asado, ki ga je mojstrsko pripravil rojak Janez Oven. Vsem je pečenka zelo teknila in so jo pridno zalivali. Potem je prišlo na vrsto, kakor pravijo o Slovencih — en Slovenec, en pevec, dva sta že duet, ko pa jih je več, je pa že pevski zbor. Pesem za pesmijo so se vrstile. Vmes pa je prišel do »besede« tudi naš vrli pevec in muzikant Alojz Martelanc s svojo harmoniko. On in njegova harmonika sta nas kar vzdignila s sedežev, tako da se je vrtelo staro in mlado.

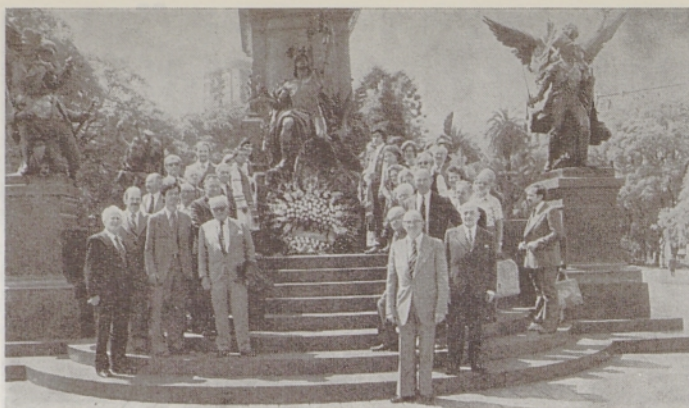
Isti dan smo imeli tudi zamenjavo starega odbora z novim. V njem pa so ostali večidel isti, le da so svoje društveno delo preložili z leve na desno ramo ali obratno. Za predsednika je bil ponovno izvoljen Anton Govednik, ki se je zahvalil za zaupanje ter prosil vse navzoče, da bi ga še nadalje in sporazumno podpirali pri društvenem delu in vsak po svoje pripomogli k napredku društva.

JOSE FIR
PODPREDSEDNIK
SDPD EDINOST

Jugoslovanska naselbina v Buenos Airesu je spet izgubila enega izmed svojih najpomembnejših mož. V prometni nesreči je izgubil življenje Mate Veža, tajnik Jugoslovanskega doma na Dock Sudu. Doma je bil iz Brista pri Makarski, kjer se je rodil 13. avgusta 1905. V Argentino pa se je priselil leta 1925. Takoj se je vključil v društveno življenje in bil eden izmed ustanoviteljev Jugoslovanskega doma ter njegov tajnik od ustanovitve pa vse do svoje prezgodnje tragične smrti. Bil je soustanovitelj Glasnika, znanega jugoslovanskega naprednega časopisa, ki izhaja v Argentini. Vse svoje življenje je posvetil napredku jugoslovanske naselbine in bil z nasveti in sodelovanjem navzoč povsod, kjer so ga potrebovali. Posebej rad je imel mladino, ki jo je spodbujal k sodelovanju na kulturnem in športnem področju. Pred pogrebom na mestnem pokopališču Čakarita je pokojni Mate Veža ležal na mrtvaškem odru v jugoslovanski kapelici, kjer se je na stotine Jugoslovancev, med njimi tudi člani jugoslovanske ambasade v Buenos Airesu še zadnjikrat poslovilo od tega iskrenega jugoslovanskega rodoljuba.

SVEČANE PROSLAVE OB DNEVU REPUBLIKE

Jugoslovanski izseljenci v Argentini so tudi lani širom te dežele svečano proslavili jugoslovanski praznik, dan republike. Osrednja slovesnost je bila v Buenos Airesu v gledališču Astral 28. novembra. Na njej se je zbralo nad tisoč sedemsto izseljencev in večje število predstavnikov oblasti ter drugih gostov. V uvodnem govoru je predsednik centralne izseljenske komisije arh. Aleksandro Štoka prikazal izčrpano podobo društvene dejavnosti jugoslovanske izseljenske naselbine v preteklem letu, zatem pa je zbrane izseljence pozdravil ambasador SFRJ Momčilo Vučković.

Skupina argentinskih rojakov, ki je položila venec k spomeniku generala San Martina

Po govorih so nastopila izseljenska društva iz Buenos Airesa v kulturnem programu. Z velikim navdušenjem je bil pozdravljen nastop mlade folklorne skupine Jorgovan, ki je že vrsto let po svojih dovršenih nastopih zelo popularna med našimi izseljenci v Argentini. Nastopa obeh skupin sta navdušila z umetniško dovršenostjo pri izvajanju narodnih plesov. Na praznik 29. november so predstavniki centralne izseljenske komisije ob prisotnosti večje skupine naših izseljencev in predstavnikov jugoslovanske ambasade položili venec na spomenik osvoboditelja Južne Amerike generala San Martina, s čimer je bila simbolično prikazana hvaležnost naših izseljencev novi domovini. Naslednji dan je bil pri ambasadorju SFRJ sprejem za predstavnike naših izseljenskih društev in druge vidne izseljence. Izseljenski časopis Glasnik pa je v počastitev jugoslovanskega narodnega praznika izdal posebno, temu prazniku posvečeno številko.

URUGVAJ

JUBILEJNA PROSLAVA

Lani 24. oktobra je Jugoslovansko društvo Bratstvo v Montevideu proslavilo 48. letnico svoje ustanovitve. Poleg predstavnikov naše ambasade se je lepega slavlja udeležilo nad dvesto jugoslo-

vanskih izseljencev s predstavniki ostalih izseljenskih društev. Slovesnost je potekala v pristrnem vzdušju. Številni vidni rojaki so naglasili svojo povezanost in privrženost rojstni domovini. Bratstvo je po številu članstva najmočnejše jugoslovansko izseljensko društvo v Urugvaju, katerega člani so pripadniki vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti. To društvo predstavlja jedro jugoslovanske naselbine v Urugvaju. V kulturnem programu so predvajali dela iz raznih strani naše domovine. Zbrani rojaki so naprosili predstavnike ambasade, da sporoče predsedniku SFR Jugoslavije njihove želje za dobro zdravje in dolgo življenje in nadaljnji napredek socialistične Jugoslavije.

ZDA

SPOMENICA V PODORO KOROŠKIM SLOVENCEM

Glavni odbor Slovenske narodne podporne jednote je na svoji polletni seji, ki je bila v Chicagu 23. in 24. septembra lani med drugimi sklepi sprejel tudi spomenico, s katero ameriški Slovenci, člani te velike slovenske ameriške podporne organizacije podpirajo pravični boj koroških Slovencev za uresničitev 7. člena državne pogodbe iz leta 1955, ki pri-

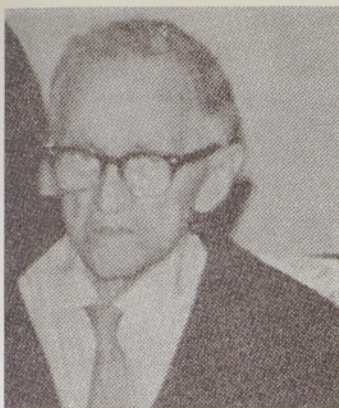
znava narodnostne pravice vsem manjšinam v avstrijski republiki. Spomenico je glavni odbor SNPJ poslal Združenim narodom, ameriški vladi in nekaterim drugim oblastem.

SNPJ ZA POTRESNO POSOČJE

Poročali smo že, da je Glavni odbor Slovenske narodne podporne jednote prispeval v pomoč po potresu prizadetemu Posočju 5000 dolarjev. Na svoji polletni seji septembra lani pa je bil sprejet tudi sklep, da SNPJ začne s široko akcijo za pomoč po potresu prizadetim slovenskim krajem na Primorskem podobno, kakor je SNPJ prisloščila na pomoč tudi žrtvam potresa v Skopju l. 1963, ko so v ta namen po svojih društvih in med člani zbrali blizu 15.000 dolarjev. V uradni izdaji Prosvete je glavni odbor SNPJ naslovil poziv na svoja društva, federacije in posamezne člane, da pomagajo in prispevajo po svojih možnostih. Akcijo je prevzel glavni predsednik SNPJ Frank Groser. Prvi prispevek (50 dolarjev) je takoj po objavljenem pozivu lani v oktobru poslala znana društvena delavka iz Clarendon Hillsa Il., članica društva Slavija št. 1 SNPJ, Katy Bernikova.

JUBILEJ KROŽKA ŠT. 3 PS

Članice krožka št. 3 Progressivnih Slovenk v Euclidu so lani praznovala 40-letnico ustanovitve svojega krožka. Živi še sedem ustanovnih članic. Krožek št. 3 PS se je izkazal pri zbiranju pomoči za po vojni prizadeto Slovenijo, za slovenski dom ostarelih, za razne kulturne ustanove, pevske zборе, ustanove in zavode. Sredstva so zbirale kakor pridne čebelice s prirejanjem bazarjev, večerij in raznimi drugimi prireditvami. Za mlade članice so organizirale šiviljske krožke in kuharske tečaje za pripravo slovenskih jedi. Jubilejno sejo skupno večerjo so imele v nedeljo 12. decembra lani. Nanjo so bile povabljene tudi hčerke članic.

Pokojni Tony Starc

OB OBLETNICI

Dne 20. decembra 1976 je minilo leto dni od smrti rojaka Tonyja Starca iz Clevelanda, rojenega 15. maja 1894 v Žirjih pri Sežani. Njegova soproga Pauline, sin Tony z družino in sin Stanley z ženo, so mu ob obletnici zapisali v spomin: Minilo je leto, od kar tebe ni več in žalostna so naša srca, solze nam zalivajo oči. Pogrešamo tvoj ljubeči nasme, tvoje dobro srce, ki je tako toplo in ljubeče bilo za nas. Zaman se oziramo, kje te bomo zagledali. Ne bo te več. Če bi ljubezen odločila in drage mrtve obudila, ne krila tebe bi gomila.

MLADINA BODOČNOST NAŠIH ORGANIZACIJ

Tudi tukaj v naši Kaliforniji ne počivamo, čeprav imamo v Fontani precej upokojenec, ki so prišli tudi od drugod iskat sonca in počitka za stara leta. To pa nas ne ovira pri našem društvenem delu. V Fontani imamo dve SNPJ društvu in enega KSKJ. To so naša slovenska društva, a na sejah se večidel pogovarjajo v angleščini, ki jo tukaj rojena mladina bolje razume. Imamo tudi svoj klub upokojenec v ženski gospodinjski klub. Sestajamo se v Slovenski dvorani, kjer imamo seje in družabne prireditve. Omeniti moram tudi naš mladinski krožek, ki je zelo akti-

ven. Prireja kulturno zabavno prireditve s pestrim programom ob skrbnem vodstvu direktorice Pam K. Pandza. Ta direktorica rada dela z mladino in zato imajo tudi mladi njo radi in se z veseljem uče za prireditve. Mladina je bodočnost naših organizacij. Pri nas v Fontani smo, kar se tega tiče, lahko brez skrbi.

ELIZABETH FORTUNA

KANADA

ŠTIRJE KOVAČI SO NAS NAVDUŠILI

Decembra je naše v Kanadi obiskal znani slovenski zabavni ansambel Štirje kovači iz Slovenjgradca. Njihovo turnejo je organizirala Kanadsko-slovenska skupina za kulturne izmenjave. Poleg Toronta so Štirje kovači obiskali tudi naše v Winipegu, Edmontonu v Alberti, v Vancouveru v Britanski Kolumbiji in še nekaterih krajih. Največ so se mudili v provinci Ontario. Frank Verhovšek iz Westona--Toronto, nam je prvi poročal o tem gostovanju. Takole piše: »Še ni bilo koncerta tukaj, da se ga jaz in moja družina ne bi udeležili. Nepopisno lepo je poslušati slovensko melodijo tukaj v daljnem svetu. Na koncertu Štirih kovačev je bil rekorden obisk, kar dokazuje, da smo Slovenci veseli ljudje in kako ljubimo slovensko melodijo in pesem. Upam, da bomo kmalu srečali med nami v Torontu tudi ansambel Toneta Kmetca. Vsem uspešno Novo leto 1977.«

KAKO JE PRI NAS V THUNDER BAYU

S Frankom Obljubkom, predsednikom našega društva, ki je bil poleti na obisku v Sloveniji, ste gotovo govorili o našem tukajšnjem društvenem delu. Zato najbrž veste, da smo kupili zemljišče in ga uredili za prvo silo. Jeseni smo vsekali še stezo za turno smučanje. Tako smo nared, ko zapade sneg. Letos slavi naše društvo desetletnico. S

pripravami smo začeli že lani. Ker sem odgovoren za kulturno delo, je precej bremenena prav na meni. Zdi se mi, kakor seveda tudi ostalim, da takšna obletnica ne more kar tako mimo brez slovenske besede, zato vas prosimo za kakšno krajšo manj zahtevno slovensko enodejanko z vedro vsebino da se bomo nasmejali ob njej. Tudi naš jugoslovanski radijski program, ki ga vodim, se bliža svojemu desetletnemu jubileju. Hvala za poslane novice iz domovine, s katerimi lahko seznanjamo rojake po naših radijskih valovih. Rad pa bi oddajo še bolj približal našim ljudem in jo popestrili s kakšnimi kulturnimi zanimivostmi, pesmimi itd. Lani smo imeli nekajkrat na programu Ivana Cankarja in kakor izgleda, imajo poslušalci radi tovrstne oddaje. Naši tukajšnji rojaki v vse večjem številu potujejo v Jugoslavijo, zato si tudi žele čimveč turističnih novic, zanimivosti in nasvetov. Veseli bi bili, če bi jim lahko to posredovali po našem radiju. Naj povem še to, da smo začeli tudi tu z akcijo za pomoč Posočju. O poteku akcije, vas bomo obvestili.

JANEZ DRČAR

AVSTRALIJA

PROSLAVA DNEVA REPUBLIKE

Koordinacijski odbor jugoslovanskih društev je 27. novembra zvečer priredil v univerzitetni dvorani v Kensingtonu proslavo 29. novembra, Dneva republike. Po članih Slovenskega društva Sydney kluba Triglav smo bili tudi Slovenci lepo zastopani. Na proslavi je med ostalimi nastopil tudi slovenski mladinski ansambel Mavnica s pevko Irencu Kužnik. S harmoniko pa je nastopila Nevica Muha. V lepem številu so bili navzoči predstavniki sydneyjskih občin in raznih ustanov. Po svečanem nagovoru predsednika koordinacijskega odbora Iva Favre je spregovoril nekaj zelo toplih be-

sed jugoslovanski ambasador Aleksander Šokorac. Govorili so še: g. Ferguson, kot predstavnik premiera g. Wrana, g. Doyle, kot predstavnik vodje deželne opozicije Wilisa in senator Tony Mulvihill kot zastopnik vodje zvezne opozicije g. Whitlama. Proslava je bila lepa manifestacija skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti. S. P.

SPET NAGRAJENI

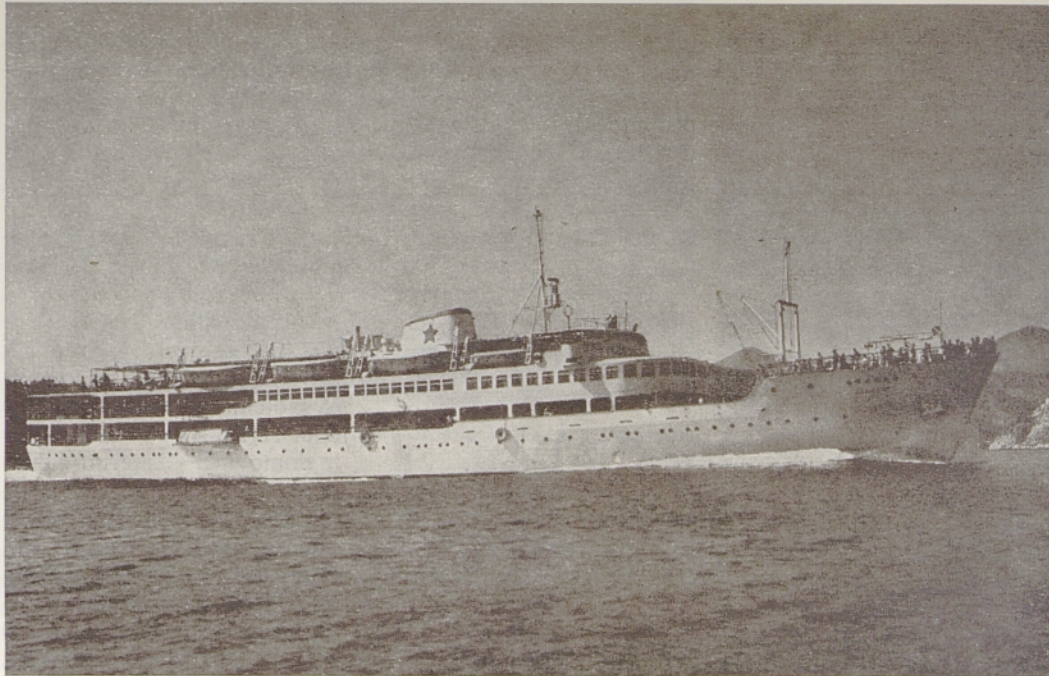
Kakor prejšnja leta, je Slovenski klub Planica v Wollongongu spet sodeloval v paradi narodnosti Wollongong Show. V naši skupini je sodelovalo 35 narodnih noš, med katerimi sta zlasti izstopali Pavla Grudnova in Marija Košorok, ki sta bili v ljubljanskih nošah. Slovenska skupina v narodnih nošah je bila najbolj številna. Povrke so se udeležili z avtomobilom, ki so ga prevlekli v belo in vsega prepeli z rdečimi nageljni in zelenjem. Prejeli so drugo nagrado, prav tako je bila druga nagrada priznana klubu Planica tudi pri oceni narodnih noš. Čestitamo!

DRUGA KMEČKA OHCET BO APRILA

Pisali smo že, da se Slovenski klub Planica v Wollongongu po izredno uspehi prvi kmečki ohceti letos spet z vno pripravljaja na organizacijo te velike slovenske folklorne prireditve. Določili so že tudi datum in sicer bo druga kmečka ohcet v Wollongongu v soboto, 16. aprila. Na prvi ohceti sta se poročila dva para, na letošnji se bodo pa, kakor računajo prireditelji, najmanj štirje. Sploh bo ta ohcet v večjem obsegu kakor je bila prejšnja. V svatbeni povorki bodo sodelovale tudi skupine drugih narodnosti in tudi druga slovenska društva. Slovenski klub Planica vabi vse slovenske organizacije širom Avstralije, da sodelujejo na tej slovenski kmečki ohceti. Vse podrobnosti in navodila boste zvedeli na naslovu: Slovenian Club Planica P. O. Box 84, DAPTO, NSW 2530.

Ivan Letnik

Ladja »Jadran«, ko je še rezala valove Jadranskega morja

KDO JE KAPITAN JOHN?

„NAJVEČ STA MI DALA OČE IN MATI“

Ena izmed največjih znamenitosti torontskih ljubiteljev ribjih specialitet je prav gotovo restavracija na ladji »Captain John's Harbour Boat Restaurant«, ki se ji je v preteklem poletju pridružila še »Captain John's Flagship Jadran« z banketnimi dvoranami, ki lahko sprejmejo do 700 gostov. In zdaj tudi že vsi vedo, da je kapitan in lastnik obeh ladij izseljenec iz Jugoslavije Ivan Letnik. Tudi mnogi naši rojaki obiskujejo ti dve restavraciji, bodisi zaradi njega osebno, zato ker je pač rojak, in eden izmed redkih, ki se je v sorazmerno kratkem času izredno uveljavil v kanadskem poslovnem svetu, bodisi zaradi odlične kuhinje, po kateri slovi kapitan John.

»Posel je moral teči naprej,« mi je začel pripovedovati Ivan Letnik. »Prva ladja je bila premajhna in razmišljal sem o tem, kako bi vse skupaj razširil. Tukaj poleg stare restavracije je bil še prostor, zato sem začel razmišljati o

nakupu nove ladje. S tem namenom sem bil tudi v Grčiji, ravno v tistem času pa je bil vojaški udar na Cipru, zato sem odpotoval domov v Maribor in Lenart. Iz Maribora sem telefoniral na Jadrolinijo na Reko, če imajo naprodaj kaj primerne. Povabili so me na ogled ladje »Jadran« in tako smo se začeli dogovarjati o odkupu. Vse skupaj je trajalo leto dni in pol, in ladja »Jadran« je po burni plovbi pristala v Torontu.« »Zanima me, kako ste začeli svojo uspešno življenjsko pot v tujini. Kako ste šli prek meje?«

»Med počitnicami sem svaku pomagal prodajati suho robo in tako sem nekega dne v poletju 1956 s krošnjo na rami odšel prek meje v Avstrijo. Takrat sem bil star 17 let. Nekaj časa sem to še prodajal po obmejnih vaseh, nato pa so me zaprli v Lipnici. Dva tedna sem bil v zaporu, potem pa sem odšel delat k nekemu kmetu. Po treh mesecih sem zbolel, bil nekaj

časa v bolnišnici, nato pa sem odšel v Kanado. Naša ladja je pristala v Quebecu. Priseljske oblasti so mi dale 7 dolarjev, v Toronto sem prišel z dvema. Nisem vedel, kam naj grem, kaj naj počnem. Po treh dneh pa sem dobil službo pomivalca posode v neki restavraciji. Takrat nisem znal niti besedice angleško, le nekaj nemško.« »To je bil res kar zanimiv začetek. In kako ste se potem postavili na svoje noge?« »Ob mojem prvem delu v Kanadi sem se izučil za kuharja in tako sem leta 1961 odprl svojo restavracijo. Ko sem se po desetih letih bivanja v Kanadi leta 1966 vračal v domovino, sem potoval s francosko potniško ladjo »France«. Tudi vračal sem se s to ladjo. In takrat sem dobil idejo, da bi bilo v Torontu mogoče urediti restavracijo na ladji. Leta 1969 sem kupil star odslužen trajekt »Normac«, zgrajen leta 1902, ki je medtem služil mnogim namenom in gospodarjem.«

Ivan Letnik je najel nekaj delavcev, delal sam po 16 ur in več na dan in v nekaj mesecih je že odprl prvo restavracijo na ladji. Seveda je ladjo še sproti prenavljal, sedanji videz je dobila leta 1973. V zadnjem času je opravil večino del sam Ivan Letnik. In stari restavraciji kapitana Johna se je zdaj pridružila še ladja Jadran, ki je za njeno preureditev sam izdelal načrte, vodil obnovo in opravil ogromno fizičnih del.

»Money doesn't make me happy,« pravi Ivan Letnik. »Ko bi delal zaradi denarja, ne bi delal tega.«

»Ne morem si kaj, da vam ne bi izrazil občudovanja, kako ste v devetnajstih letih iz nič ustvarili zelo veliko premoženje, če tako rečem. Čemu se imate zahvaliti za ta uspeh?«

»Bil sem samouk. Kanadčani bi rekli self-made-man. In tudi čas, v katerem sem začel delati, je bil za Kanado edinstven. Vse je bilo v pravem trenutku. Ogromno pa mi je

pri vsem mojem delu pomagalo tisto, kar sem dobil od mojega očeta. Tistega ne moreš kupiti nikjer na svetu. Najbolj sem srečen ob tistem, kar sta me naučila oče in mati. Največ sta mi dala onadva. Delam rad vse, najbolj pa me veseli, kadar delam v kuhinji. To res znam.«

Mama Ivana Letnika še vedno živi v njegovem rojstnem kraju v Lenartu v Slovenskih goricah, njegova sestra in

njen mož pa še vedno prodajata suho robo v Mariboru. Vsaj enkrat na leto skoči za nekaj dni na obisk v domovino, ki je ni nikoli zatajil. »Ko pridem domov,« pravi, »se samo pogovarjamo. Veliko si imamo povedati.«

Med prvimi gosti obnovljenega »Jadrana« so bili prav naši rojaki, ki jih je Kanadsko-slovenska skupina za kulturne izmenjave povabila na koncert ansambla Mihe Dov-

žana. Ivan Letnik je bil vesel tega dogodka in izražal je prepričanje, da bo odslej steklo tudi tesnejše sodelovanje s slovenskimi rojaki v Kanadi.

»Zelo rad bom dal tudi delo našim ljudem, če bodo dobro delali. A to moram reči: Tu ni poglavarjev, tu so sami Indijanci.« Sam sem bil priča, da ta pogovor najprej uveljavljam pri sebi.

Ivan Letnik je redkobeseden

mož. A vse, kar ti pove, ima svojo težo in pravi pomen. Težko se je z njim pogovarjati tudi zaradi tega, ker za to nikoli nima dovolj časa. Ta najin pogovor sva opravila v restavraciji na ladji »Jadran« že krepko po polnoči, ko so se obiskovalci že začeli razhajati. »Pa pridite še kdaj sem! Morda pa se kdaj vidimo doma,« pravi ob slovesu.

JOŽE PREŠEREN

TISKOVNI SKLAD

AVSTRALIJA: Alojz Fajfar 3.— a\$, Družina Tomažič 0,96 Lstg, Franc Vojvoda 10.— a\$, Marija, Štefan Žekš 4,31 Lstg, Franc Pečovnik 1,17 Lstg, Franc Pančur 2,96 Lstg.

AVSTRIJA: Josef Mautz 35.— Sch, Anton Rosc 45.— Sch.

BELGIJA: J. J. Sintič 95.— Bfr, Katarina Čargo 500.— Bfr, Ivan Kodeh 45.— Bfr, Olga Rafolt-Gorjanec 90.— Bfr, Družina Trkaj 100.— Bfr, Družina Spital 100.— Bfr, Anton Stembergar 190.— Bfr.

FRANCIJA: Elizabeta Šoln 10.— FF, Antoine Jankovic 50.— FF, Maria Salmic 5.— FF, Ivan Hladnik 5.— FF, Jernej Bartol 5.— FF, Marija Kropivšek 25.— FF, Ivan Mlakar 5.— FF.

HOLANDIJA: Marjana Vischer-Goltnik 7.— Hfl.

JUGOSLAVIJA: Mary Rakovetz 100.— din, Anton Robnik 30.— din, Frances Kobilica 10.— din.

KANADA: Franc Kreiner 3,25 c\$, Marija Juha 4.— c\$, Jože Jarc 1.— c\$, John Drobnich 2.— c\$, Vera Fifonja 0,50 c\$, Leo Kline 10.— c\$, Jurij Papa 2.— c\$, Gabrijel Uljan 2.—

c\$, John Luzar 3.— c\$, Slovensko društvo »Sava« Breslau 30.— c\$, Ludvik Dermaša 2.— c\$, Cilka Kralj 1.— c\$, Vinko Babnik 25.— c\$, John Sporar 3.— c\$, Ludvik Ficko 3.— c\$, 3.— c\$, Vladimir Urbanc 3.— c\$, Mirko Kump 2.— c\$, Josef Černigoj 1.— c\$, Janez Drčar 19.— c\$, Družina Frumen 4.— c\$.

MEXICO: José Leben 1.— US\$.

NEMČIJA: Stanko Farazin 4.— DM, Rudolf Markuš 2.— DM, Ernest Jamšek 7.— DM, Aleš Ridl 2.— DM, Franc Hribar 4.— DM, Karolina Winter 50.— din, Marija Schnell 8.— DM, Martin Perc 6.— DM, Filip Žgur 4.— DM, Justina Kramberger 65.— din, Ančka Lavš 3.— DM, Alojz Čoklč 4.— DM, Ani Trček 4.— DM, Ana Bučar 6.— DM, Rezika Štefanič 15.— din, Julijana Lamprecht 11.— DM, Vinko Korber 21.— DM.

ŠVEDSKA: Jože Ciglar 5.— Skr, Franc Indof 10.— Skr, Bogdana Arih 80.— din, Alojz Meglič 45.— din, Anton Jakše 25.— din, Adolf Bukovec 5.— Skr, Ivan Rancinger 4.— Skr, Ivana Čok 10.— Skr, Danica Winski 6.— Skr.

ŠVICA: Stane Planko 16.— Sfr, Družina Kus 3.— Sfr, Aleksander Gergar 18.— Sfr.

ZDA—USA: Martin Matjan 3.— US\$, Roza Kovač 3.— US\$, Mary Lenarčič 1.— US\$, Mary Tursich v spomin na pok. mamo 1.— US\$, Jennie Zaitz v spomin na pok. moža Antona 4.— US\$, Mary Stanovnik 2.— US\$, Mary Cek 1.— US\$, Eugene Lipic 3.— US\$, Jennie Jensenovec 2.— US\$, Frances Kavcich 1.— US\$, Viktorija Vertacnik 4.— US\$, Jennie Janetič 4.— US\$, William L. Volk 4,50 US\$, Mary Grom 1.— US\$, Frank Damijan 1.— US\$, John Valencic 8.— US\$, Louis Matko 3.— US\$, Lucas F. Zupan 10.— US\$, Mary Iskra 8.— US\$, Pauline Starc 8.— US\$, Frank Jamnick 1.— US\$, John, Marta Recek 4.— US\$, Mary Kozar 3.— US\$, Frances Vodopivec 5.— US\$, Julia Gorschin 4.— US\$, Helena Kapla 1.— US\$, Franc Kalan 4.— US\$, Ursula Matos 2.— US\$, Marian Kovacic 8.— US\$, John Kucic 2.— US\$, Frank Kobilca v spomin na pok. sina Franka 9.— US\$, KOLLANDER WORLD TRAVEL, 100.— US\$, Rudi Pryately 10.— US\$, Ivana Sambol 5.— US\$, Joseph Klarich 2.— US\$, Anton Richter 2.— US\$, Elizabeth Fortuna 1.— US\$, Marija Skušek 2.— US\$, George Bole 1.— US\$, Amalia Bolko 3.— US\$, John Bahorich 4.— US\$, Anna Buck 2.— US\$, Josph Cadonic 4.— US\$, Frank Kosem 2.— US\$, Kathe-

rine Krainz 4.— US\$, Drago Drakulic 1.— US\$, Raymond Kladnik 4.— US\$, Jennie Brumen 4.— US\$, Antonia Jenič 1.— US\$, Jennie Strumbel 2.— US\$.

Prispevki so bili vplačani do 18. decembra 1976. Uredništvo in uprava se vsem darovalcem iskreno zahvaljujeta.

PRISPEVKI ZA POSOČJE

Ana Krasna, Jugoslavija 500.— din, Julija Borlak, Belgija 455.— din, Jožica Likar, Kanada 16.— US\$, Andy, Theresa Gorjanc, USA 20.— US\$, Venceslav Mlekuž, Kanada 100.— can\$, Jennie Opalk, USA 13.— US\$, Louis Yarm, USA 6.— US\$, John Klanchar, Jugoslavija 20.— US\$, Jugoslov. podporno društvo Sv. Barbara Jeanne d'Arc, Francija 1000.— FF, Frank Jamnick, USA 2.— US\$, A. Mikuž, Anglija 4,70 Lstg.

Ob Kolpi — Foto: Mirko Kambič

Ko smo bili pred leti na dopustu v domovini, smo mimogrede obiskali tudi neko družino blizu Metlike. V Beli krajini nisem bil nikoli prej. Preden smo prišli v mesto, smo zavili na levo. Cesta se vije med samimi vinogradi. Razgled je bil zelo lep. Ker je bil dan sončen in vroč, smo naš avto ustavili ob neki zidanici, da bi kaj popili.

Gospodar nas je radovedno povpraševal, od kod smo prišli, pa tudi mi smo bili radovedni, kako kaj tam žive ljudje. Med drugim sem se jaz pozanimal tudi za to, zakaj je sredi lepih vinogradov na enem kraju toliko samega grmovja. Kmet mi je pojasnil, da so tam razvaline starega gradu, kjer je pred več sto leti domoval grof Karel Weiss. Zdaj je grajske razvaline preraslo grmovje. Poleti ljudje ne hodijo radi tam mimo, ker je polno kač.

Grof Karel Weiss je bil zelo hudoben človek, ki je trdo izkoriščal kmete iz bližnje vasi, ki so mu morali tlačaniti. Imel je tudi tri biriče, ki so bili prav tako neusmiljeni in so za vsako malen-

VAŠE ZGODBE

GROFOVA HČI

kost pretepali tlačane. Ljudje so biriče klicali: Gašper, Miha, Boltežar. Bili so pravi hudiči. Pri gradu je bil lep grajski vrt, zanj je skrbel ostareli vrtnar. Ko je čisto onemogel, ga je zamenjal drug vrtnar. To je bil Peter Gerbar iz domače vasi. Ponj je prišel neki dan grajski birič. Pojdi z menoj, mu je rekel,

boš služil v gradu. Ubogaj, če ne... in je počil z bikovko.

Tako je vaščan Peter Gerbar začel delati na grajskem vrtu. Stari vrtnar mu je pokazal, kako naj dela in tako se je polagoma vživel.

Grof Weiss je imel hčerko edinko Zofijo, ki se je šolala v Zagrebu in je samo poleti

prihajala domov. S seboj je prinesla nekaj semen, ki jih je dala vrtnarju, da jih poseje.

Mladi vrtnar Peter je bil zelo nadarjen. Domači župnik ga je naučil brati in pisati. Bil je edini v vasi, ki je znal te učenosti. Pred grajsko gospodično je bil zelo sramežljiv, saj še nikoli ni srečal tako zalega dekleta. Zofija ni bila ošabna. Rada se je pogovarjala z vrtnarjem, ko se je sprehajala po vrtu. Večkrat ji je natrgal šopek rož, da z njimi okraši mizo v salonu. Polagoma se je Zofija navadila na mladega vrtnarja, ki je tako lepo skrbel za vrt in bil tako vljuden. Celo ponoči je včasih sanjala o njem. Seveda je tudi Peter vse bolj mislil nanjo, čeprav je večkrat videl mlade plemiče snubače, ki so prihajali zaradi Zofije na grad. A dekle jih ni maralo. Nekoč je to odkrito povedala vrtnarju Petru. Rekla je: »Naš stari župnik nas je učil, da smo pred bogom vsi enaki, zakaj ne bi bili tudi na tem svetu.« To je rekla, milo pogledala Petra in ga hitro poljubila. Potem pa je odhitela.

Peter je bil presrečen. Jeseni, ko se je začel lov, je graščak povabil lovce na lov srnjakov in jelenov tam nad Kolpo. Zbralo se jih je vse polno. Bili so dobre volje, saj ni manjkalo v gradu pijače in dobrih jedi. Graščak je odločil, da bo vrtnar Peter za gonjača. Tudi hčer je povabil na lov, a Zofije lov ni zanimal in izgovorila se je, da ne utegne, ker se odpravljala nazaj v šolo.

Neki večer je graščak zalotil vrtnarja in hčer, ko sta se v vrtu poljubljala. Takoj je v njem dozorel načrt, da se vrtnarja iznebi. Dogovoril se je z biričem Gašperjem, da ga na lovu ustrelji. Ta pogovor pa je za priprtimi vrati poslušala Zofija in je svojega Petra opozorila na nevarnost. Poskrbela je tudi za neprobojni oprsni in pokrivalo, da se je s tem zavaroval.

Zgodaj zjutraj so se odpeljali na lov. Nad Kolpo je začelo pokati. Birič Gašper, ki mu je šlo za nagrado, je vneto zasledoval Petra in čakal priložnost, da ga ustrelji. Kmalu jo je našel in ustrelil. Peter pade, kakor sta se dogovorila z Zofijo, in se zavalil po bregu. Pri tem sproži velik kamen, ki štrbunkne v Kolpo. Gašper pa hitro zbeži, trdno prepričan, da se je načrt posrečil in da je nesrečnega Petra reka odnesla na Hrvaško. Veselil se je visoke nagrade. Po uspešnem lovu so se lovci veseli vrnili na grad. Le Petra ni bilo in Zofija je bila v skrbeh, kako je z njim. Gostom so pripravili imenitno lovsko večerjo. Vsi so bili razigrani, le Zofija je bila tiha in zamišljena.

Ko se je noč že skoraj prevesila v jutro, so gostje zaspali. Grad se je zavil v tišino. Tedaj je prišel Peter na dogovorjeno mesto, kjer ga je že čakala zaskrbljena Zofija, ki je vse skrbno pripravila za beg. Bila je presrečna, ko ga je zagledala. Objela sta se. Peter je bil le lahko ranjen in klobuk je imel prestreljen. Noč je bila svetla. Sedla sta v enega od čolnov, ki so bili privezani ob bregu in se zapeljala po reki proti Hrvaški na desnem bregu. Tam ni imel mogočni graščak nobene

pravice več, da bi ju preganjal.

Nedaleč od brega je gorela luč. Reklo se je na Marofu. Sprejeli so ju in povedala sta, odkod sta prišla. Pregledali so Petrove rane in ugotovili, da niso nevarne. Obvezali so ga in jima prijazno postregli. Zofija pa je doživela še eno veselo presenečenje. Na Marofu je srečala prijateljico Ljudmilo, ki se je skupaj z njo šolala v Zagrebu. Odkrito je povedala, kako sovražna sta njen oče in mati do mladega vrtnarja Petra, ki ga ima rada. Da je oče najel zavratnega morilca, da bi ga na lovu ustrelil in sta zato pobegnili.

Vse je ganila njuna zgodba in obljubili so jima pomoč. Peter Gerbar ni ostal dolgo na Marofu. Moral je v Karlovac k vojakom. Zofija in prijateljica Ljudmila, ki sta se v Zagrebu učili zdravilstva, sta pa odprli majhno bolnišnico in s tem kar lepo zaslužili. Graščak Karel Weiss je precej časa iskal svojo hčer, ki je izginila brez sledu. Oba z ženo sta bila zagrenjena ob spoznanju, da niti edini otrok noče živeti z njima. Grof je postal redkobeseden in mrk. Na to, da je biriču Gašperju obljubil nagrado, če ubije vrtnarja Petra, je čisto pozabil. Birič se ga pa tudi ni upal spomniti.

Peter je pri vojaki hitro napredoval, ker je znal brati in pisati, kar so takrat znali le redki moške.

Karlovac ni bil daleč od Bosne, ki je bila takrat pod turško oblastjo. Turki so večkrat poskušali priti tudi na Hrvaško; začela se je vojna. Peter je moral v vojsko na turško mejo v Bosno. Boril se je kot nižji oficir pri konjenici. Ko je komandant v boju padel, je Peter prevzel poveljstvo. Nekoč je polkovnik z vsem štabom padel v turško zasedo, na kar je prihitel Peter s svojo četo in jih rešil.

Za to junaštvo ga je sam cesar na Dunaju povišal v kapetana in mu podelil plemiški naslov. Postal je vitez plemeniti Gerbar.

Vojna se je malo unesla. Vojaki so bili utrjeni, veliko jih je bilo ranjenih ali bolnih,

zato so te na bojiščih zamenjali drugi. Ranjene in bolne pa je po ukazu glavnega poveljnika Peter Gerbar povedel dalje v Belo krajino, da si malo opomorejo.

Tri leta so minila, odkar Peter ni videl Metlike in prav tako tudi Zofija. Ta je bila zdaj že njegova soproga in tudi sinka sta že imela. Peter je bil vesel srečanja z ženo in otrokom in mislil si je, kakšno bo neki srečanje s starim grofom. Bilo je jeseni in imeli so povelje, da gredo proti gradu, kjer naj se namestijo ljudje in konji. Peter je medtem odhitel po ženo in otroka in ju pripeljal na svoj nekdanji dom v vasi. To je bilo zanje res veliko presenečenje in veselo srečanje. Peter je domačim pokazal odlikovanje in rekel: »Poglejte, to odlikovanje je viteški red. Postal sem vitez in odslej nihče od naše družine ne bo več grajski tlačan. V gradu niso našli grofa. Bil je po službenih opravkih v Črnomlju. Vojake so sprejeli biriči. Namestili so jih pod streho. V grajski kleti pa so spravili municijo in jo dobro zastražili. V neki kleti je Peter našel zaprtih precej ljudi. Vprašal je paznika Gašperja, kaj so naredili, pa mu ta ni vedel odgovoriti. Peter je ukazal: »Takoj jim odpri! Tukaj jaz ukazujem kot vojaški poveljnik.« Gašper je nerad spustil jetnike, Peter pa je ukazal svojim stražarjem: »Zdaj pa zaprite notri tega biriča, in dobro pazite, da ne bo ušel, naj se pokori zato, ker me je nekoč poskušal ustreliti.«

Po Metliki se je hitro zvedelo, da je njihov nekdanji vaščan Peter Gerbar postal vitez. Kaj takega še niso doživeli. Prišel je župan in občinski moške.

Pripravili so imenitno gostijo. Bila je na zahvalno nedeljo in tudi glavar iz Črnomlja se je udeležil. Grof Weiss o tem ni nič vedel, ker se je pripeljal domov šele na predvečer. Veselica je bila na občinskem travniku za cerkvijo, kjer je bil posebej ograjen prostor za višjo gospodo. Tudi mašo so imeli na prostem, potem pa so pevci zapeli in muzikanti zaigrali cesarsko himno. Bil je največji

praznik, kar jih pomni Metlika. Grof in grofica sta bila tako presenečena, ko sta zagledala hčer in vnuka, da skoraj nista mogla do besede. Še bolj sta bila presenečena, ko sta v mladem vitezu, ki so ga vsi tako častili, spoznala nekdanjega vrtnarja Petra. Čudno je govoril ta mladi vitez. Drugače kakor drugi plemenitaši. Zahteval je, da grajski gospod odpusti svoje biriče, ki so strahovali vaščane in da razdeli svojo zemljo, ki je ima toliko preveč, tistim, ki jo obdelujejo. »Ljudje so pridni, dajte jim svobodo ne pa bič in veliko bolje vam bo šlo, kakor doslej.«

Grof se je sprenevedal, nazadnje pa je popustil in ustregel željam svojega mladega zeta viteza Petra, saj je videl, kako rada ga ima hčerka Zofija in kako srečno se nasmiha njegov mali vnuk.

Birič Gašper je bil tri dni zaprt v temni kleti, kamor je tolikokrat zapiral druge. Ves v strahu se je tresel, kdaj pridejo ponj in ga obišče smrt. Žena je moledovala zanj: »Pustite ga, otroka imava.« Res so ga spustili. Le culico je moral zavezati in oditi za vselej z gradu kakor tudi ostali biriči. Čez tri mesece je Peter moral s četo nazaj v Karlovac. Gospod Weiss in njegova soproga sta še dolgo vrsto let srečno živela v svojem gradu, kjer je bil oskrbnik Petrov brat, ki je tudi znal pisati in brati. Peter in Zofija pa nista nikoli več stanovala v tem gradu. Šla sta na Štajersko, kjer jima je polkovnik, ki mu je Peter nekoč rešil življenje, zapustil lepo graščino. Po smrti graščaka Weissa sta Peter in Zofija vse prodala kmetom iz Metlike in okolice, katerih potomci tam še danes žive. Na nekdanji Weissov grad spominjajo ruševine, prerasle z grmovjem, sredi vinogradov. Tudi rod Weissov in Gerbarjev je že izumrl. V spominu pa je ostala zgodba grajske gospodične Zofije in viteza Petra.

IVAN GRADIŠNIK
UPOKOJENI RUDAR
SAINS EN GOHELLE,
FRANCIJA

V tem mesecu — 8. februarja — slavimo pri nas Prešernov dan, to je slovenski kulturni praznik. Najbrž veste, da je tega dne, leta 1849 v Kranju umrl naš veliki pesnik Francè Prešeren, ki je napisal mnogo lepih pesmi, med drugim tudi Sonetni venec, Krst pri Savici, Sonete nesreče in druge. V počastitev tega praznika so tega dne po vsej Sloveniji mnoge proslave. Odrasli in otroci se spominjamo tega našega velikega pesnika, umetniki, ki so se v minulemu letu izkazali, pa dobijo za svoje umetniško delo priznanje in Prešernove nagrade.

V tem mesecu slavimo še en praznik — Pust, ki se ga veselimo vsi, zlasti pa vi, otroci. Oblečeni v maskare rajamo, se mastimo s pustnimi krofi in ob tem se niti ne spominimo, da se maskaramo v spomin na stare, davne dni, ko se je človek našemil zato, da bi odgnal nesrečo in priskljal srečo. V slovo od mrzle zime in v pozdrav veseli pomladi.

Zdaj je končno tudi Martinov Jože spoznal, da moč le ni vse. Pred očitajočimi pogledi otrok je sramežljivo sklonil glavo in pomencal z nogo. Potem se je Tinčku opravičil.

Za tisti dan je bilo otrokom drsanja dovolj. Tinčka in Toneta so pospremili domov, da bi se čimprej preoblekla in sedla na toplo peč.

Lovci so posedli okrog ognja, si razdelili kruh in ga začeli jesti. Ko so pospravili zadnje drobtinice, so se nenadoma spomnili na pečenega zajca.

»Kruh je bil dober,« so rekli, »toda zajec bi moral biti še boljši. Kje je torej zajec?«

Lovci so razkopali žerjavico, preiskali vsak grm, toda o pečenem zajcu ni bilo ne duha ne sluha.

»Zajec je pobegnil,« je rekel hromec.

»Kako bi pobegnil,« je ugovarjal glušec, »saj sem mu sam slekel kožuh.«

»In jaz sem ga spekel na ražnju,« je povedal slepec.

Ker nikakor niso mogli ugotoviti, kam je izginil zajec, so začeli sumničiti drug drugega.

»Nekdo izmed nas ga je moral pojesti,« so ugotovili enoglasno.

»Prepričan sem, da ga je pojedel slepec,« je dejal hromi lovec. »Sam je priznal, da ga je on vrtel na ražnju.«

»Nisem ga jaz pojedel,« se je branil slepec. »Ti si ga. Videl sem, kako si stekel z zajcem za grmovje.«

»Da, hromec je bil,« je potrdil še gluhi lovec. »Slišal sem da je mlaskal z jezikom, ko ga je jedel.«

»Lažeta! Nisem bil jaz, glušec ga je snedel. On je vzel zajca z ražnja.«

Lovci so se prepirali in prepirali, toda noben ni hotel biti kriv, da je pojedel pečenko. Iz prepira je kmalu nastal pretep in ko je vsak dobil nekaj bunk, so se ohladili. Vzeli so puško in šli v vas k trgovcu in jo prodali, z denarjem pa so nato kupili pri gostilničarju pečenega zajca. Čeprav je vsem zelo teknil, so sklenili, da na lov ne gredo več.

PAVLE ROŽNIK

TRIJE ČUDNI LOVCI (PREKMURSKA PRAVLJICA)

Bili so trije lovci, ki jim ni bilo enakih v krajini med Muro in Rabo. Prvi je bil slep, drugi gluh, tretji hrom. Ker so imeli samo eno puško, so vedno hodili skupaj na lov. Glušec je iskal zajce, slepec jih je streljal, hromec pa pobiral. Kar so ustrelili, so skupaj pojedli.

Nekega dne so ustrelili v gozdu tolstega zajca. Slekli so mu kožuh, zakurili ogenj in ga nataknil na raženj. Ko je bil zajec pečen, so se spomnili, da nimajo ne kruha ne soli.

»Pojdi v vas in zamenjaj zajca za kruh in sol,« sta naročila hromcu gluhi in slepi lovec.

Hromec je pograbil zajca, stekel h gostilničarju in ga zamenjal za kruh in sol. S kruhom pod pazduho se je vrnil k prijateljsoma.

KAJ IMAŠ RAJŠI?

»Očka, se greva, kaj imaš rajši?« je vprašala Majda, ko se je naveličala ponavljati poštevanke.

»Prav. Samo ne poznam te igre,« je odgovoril očka.

»Je zelo preprosta in zabavna. Jaz bom spraševala, ti boš pa odgovarjal.«

»Začni!«

»Kaj imaš rajši: A ali B?«

»B«

»Kaj imaš rajši: V ali K?«

»K, kajpada.«

»Kaj imaš rajši: R ali T?«

»Najrajši imam Ž!«

»Izbrati smeš med R in T.«

»Pa naj bo R!«

»Hahaha,« Majda je prasnila v smeh. »Rajši imaš bicikel kot avto, klobuk kot vilo, ra-

dio kot televizijo.«

»Drži. Zdaj boš ti odgovarjala, velja?«

»Začni!«

»Kaj imaš rajši: L ali R?«

»Rajši imam lubenico kot ravnilo.«

»Kaj imaš rajši: T ali S?«

»Rajši imam teto kot strica.«

»Kaj imaš rajši: P ali U?«

»Rajši imam pravljico kot usnjen pas.«

»Tvoji odgovori so bili napačni. V resnici imaš rajši liziko kot računstvo. Torta ti je bolj pri srcu kot slovensčina. Rajši se potepaš kot učiš.« Ta igra mi je zelo všeč.«

»Meni pa sploh ni všeč,« je odgovorila Majda in se spet lotila učenja, čeprav ima rajši lizika, torto in potepanje.

ZARKO PETAN

MARTINOV JOŽE

Na zamrznjenem potoku je bilo vse živo. Skoraj vsi vaški otroci so hiteli po debeli skorji. Kdo se bo najhitreje in najdlje zadržal? Čeprav je bilo sredi ostre zime in je blede sonce komajda z medlimi žarki segalo do zasnežene zemlje, so bili otroci rdečih lic.

Tekmovanje jih je tako prevzelo, da so se pogumnejši že upali pridrsati do brega, kjer je bila plast ledu najtanjša, voda pa vseeno zelo globoka.

Toda še najbolj drzno se je zaganjal po ledu Martinov Jože. Bil je znan bahač in pretepač. Vsi otroci so se ga bali, ker je imel trde pesti. Pravkar je mimo njega pridrsal Zelnikov Tinček. Jože ga je spotaknil in se na ves glas zarežal, ker je Tinček tako nesrečno telebnil, da je prebil led. Nekaj časa je lovil ravnotežje na razbiti ledeni ploskvi, potem pa zdrsnil v vodo. Vsi otroci so onemeli. Tudi Jožetu je zaprlo sapo. Vedel je, da bi moral dečku, ki še ne zna plavati, pomagati, a si ni upal v vodo. Kot bi trenil, je že skočil za njim Zalarjev Tone. Bil je tih, skromen fantič in nihče se ni zmenil zanj, ker se ni nikoli širokoustil. S težavo je pomagal prezeblemu Tinčku iz vode.

LOJZE KOVAČIČ

POGUMNI MOŽ

Pred hišo stal je v snegu mož, pogumen mož, imel je brke kakor mrož in nič ni bal se zime mrke.

Imel ni hlač in suknje nič in bil je bos, ko v grmu kos, a bolj ko zeblo ga je v nos, bolj bil je zdrav in bolj bahav.

Pa sonček spet je posijal, a v snegu mož je vztrepetal: imel je brke kakor mrož kakor mrož, a sonca se je bal.

In neko noč je mož odšel, vse, kar imel, je s sabo vzel, le brke za spomin je pustil, potepin. JOŽE ŠMIT

ZIMA

Beli bregovi, svetle noči, tihe snežinke, drobne gazi. Tudi k samotni koči je gaz, v koči trpljenje, beda in mraz.

V bajtah na samem zima in glad — v srcih pa skrita vera v pomlad.

ANICA ČERNEJEVA

ČRTOMIR ŠINKOVEC UGANKA

Včasih cel hleb, včasih samo krajec hleba, pelje na potep se preko neba. (вуні)

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

SPOMINI NA LANSKO POLETJE

Počitnice sem preživel v Mariboru. Tja sva z mamó potovala z letalom. V Mariboru sem obiskal staro mamó, dedeja, tete in strice. Igral sem nogomet, se sončil in plaval s prijatelji in bratranci. Šli smo tudi v počitniško hišico stare mame, kjer smo zvečer zakurili in pekli čevapčiče. Ko je minilo 14 dni, je prišel še oče in skupaj smo odpotovali v Umag na morje. Plavalimo in z očetom sem raziskoval morskó dno. Dobro smo tudi pili in jedli. Nekoč smo si sposodili jadrnico. Z očetom sva jadrála po razburkanem morju.

IZTOK KLEMENC,
7. RAZRED SLOV. ŠOLE
KARLSRUHE

Počitnice sem preživel v Jugoslaviji. Potoval sem z vlakom do Ljubljane, naprej pa s taksijem do Solčave. Tam imam staro mamó in teto. Z Joškotom sva lovila ribe. Bili smo tudi na morju v Crikvenici. Tam smo se kopali, sončili, pili in dobro jedli. Bilo je zelo lepo. Po šestih tednih smo se vrnili v Nemčijo.

RAINER GOTTWALD
5. RAZRED SLOV. ŠOLE
KARLSRUHE

Počitnice sem preživel v domovini. Domov v Maribor smo potovali z avtom. Tam delamo novo hišico. Bil sem tudi na svatbi strica Marjana. Bilo je zelo veselo. Rad sem tudi pomagal stari mami. Ko je bilo počitnic konec, smo se vrnili nazaj v tujino.

ANDREJ BRAČKO,
2. RAZRED SLOV. ŠOLE
DENKENDORF

Na počitnice sem se odpeljal s stricem v Maribor k stari mami. Pri njej je bil stric Filip, ki ima hčerko Vesno. Staraje 14 let in sva dobri prijatelji. Pri stari mami sem bila štirinajst dni. Z Vesno sva nato šli za teden dni na morje v Moščenško drago. Spali sva v hotelu. Vsak dan sva se šli kopat in sončit. Tisti dnevi so

hitro minili. Zvečer sva zložili svoje reči v potovalko, zjutraj pa sva morali zgodaj vstati in iti na avtobus. V Mariboru sva prispeli ob 15. popoldne. Na postaji naju je čakal stric Filip. Z njim sva se vrnili domov. Zadnjih sedem dni počitnic sem preživela na domu strica Filipa v Beltincih.

SUZANA MEDVED
6. RAZRED SLOV. ŠOLE
V ULMU

Počitnice sem preživel v Jugoslaviji. S setro in starši smo potovali v Novo mesto. Tam gradimo hišo. Obiskali smo teto, staro mamó, prijatelje in znance. Vsi so nas prijazno sprejeli in pogostili. Večkrat smo se šli tudi kopat v topliški bazen. Nekega dne smo šli nabirat gobe. Našli smo nekaj jurčkov in lisičk. Po šestih tednih smo se vrnili v Nemčijo.

IRENA MEDLE,
3. RAZRED SLOV. ŠOLE
KARLSRUHE

Počitnice sem preživel v Radgoni. Tam imamo hišo. Obiskali smo sorodnike in prijatelje. Doma sem se igral s Simonó in Boštjanom. Bilo je zelo lepo.

SABINA SENICA
2. RAZR. SLOV. ŠOLE
KARLSRUHE

Sem učenec slovenske dopolnilne šole v Hildnu, ZRN. Lani sem letoval skupaj s svojimi vrstniki iz ptujske občine v Biogradu. Že prvi dan počitnic sem se spoznal z Počitnice sem preživel v Mariboru. Tja sva z mamó potomorskimi ježki; toliko jih je bilo, da je včasih kdo tudi stopil nanj, kar seveda ni prijetno. Seveda se zato kopanju in igram v vodi nismo odrekli. Vedno smo komaj čakali, da je bilo konec popoldanskega počitka in smo spet odhiti k morju. Dnevi so nam kar prehitro minevali.

DUŠAN PIŠEK, HILDEN

Mnogo je življenjskih poti. Privedejo nas v različne kraje, med različne ljudi. Na tej poti bogatimo svojo osebnost ali pa puščamo del sebe, in kmalu ugotovimo, da nam tisto, kar smo odložili v nekem kraju, v neki deželi — manjka. Nismo popolni, nismo celoviti. Želja — najti tisto, kar nam manjka, pa nas ponovno spravlja na pot, v bližnje in daljne kraje.

Ali bomo našli? To je vprašanje, ki nas spremlja nenehno. Toda, ali bomo našli, ni odvisno le od prevoženih kilometrov, ampak od našega cilja iskanja: ali iščemo sebe, ali iščemo druge?

Odgovor na vprašanje je pogosto težaven, ker se zgodi, da iščemo nekaj, kar je na meji med iskanjem sebe in iskanjem drugih.

Iščemo otroka! Da, res je to druga oseba in vendar del nas samih, del naše osebnosti. Saj skozi otroka doživljamo tisto nepozabno nadaljevanje nas samih, naše osebnosti. Radi bi do konca užili tisti ponos, ki nas navdaja v trenutku, ko postanemo starši, ko se kmalu ponosni začnemo spraševati, koliko nam je podoben, katere osebnostne značilnosti kaže; dobre ali slabe? Vseeno, le da vemo, da so to naše značilnosti, ponovno rojene v otroku. Toda, naša iskanja in pričakovanja ne ostanejo le na tem. Še več svojih pričakovanj vtremo v ta mala bitja, ki naj bi bila nadaljevanje nas samih: njih nadaljnje življenje si zamišljamo po svoje. Vidimo jih v mislih, kako rastejo natanko tako, kot smo si zamislili. Tudi reagirajo tako, kažejo nam sebe in svoja doživljanja. Molijo proti nam svoje roke, željne nežnosti, ljubezni in varnosti.

Tako si zamišljamo. S takšnimi mislimi se odpravimo na pot iskanja. Iščemo!? Najdemo? Kako?!

Vsak po svoje. Tako tudi naš, na tujem zaposleni rojak:

»Poročil sem se pred mnogimi leti z nemško državljanke. Zelo lepo se razumeva, nekako drug drugega dopolnjujeva. Nekaj časa je živela pri nas doma, v domačem kraju. Potem pa sva

POMENKI

OTROCI ZA AVTO

šla v njeno domovino. Najino razumevanje in zadovoljstvo je kalilo spoznanje, da ne moreva imeti otrok. Vse zdravnike sva obredla, toda zaman. Otrok moja žena ni mogla imeti.«

Leta so minevala v tem čakanju in iskanju. Veliko razgovorov sta imela zakonca, kaj lahko storita. Sklenila sta nekaj, kar zmore redko kateri. Toda, naj nam pove sam:

»Žena je vedela, kako rad bi imel otroke. Ko sem jo vprašal, če bi lahko imel otroke s kakšno drugo žensko, ni takoj odgovorila. Po dolgih razgovorih in po nekajletnem molku o tem mi je sama predložila, da naj poskušam kje dobiti žensko, ki bi bila pripravljena biti mati mojemu otroku.

Veliko sem potoval, takšno imam pač službo. Na nekem potovanju sem spoznal dekle. Čudno, toda zgodilo se je nekaj. V družbi, v kateri sva se spoznala, mi je bila simpatična. Tudi jaz njej, kot je vse kazalo. Beseda je dala besedo. Povedal sem o svoji veliki želji, da bi imel otroka. Nič ni bila začudena. Tako

preprosto je dejala: »Jaz ti ga lahko rodim!«

Verjeti nisem mogel. Saj o tem sem včasih sanjaril. Glej, zdaj pa to postaja resničnost.«

Zgodilo se je. Na poteh življenja se sreča tudi človek, ki razume drugega, človek, ki se ponudi, da pomaga drugemu s svojimi sposobnostmi materinstva.

Kmalu se je rodil otrok — sin. Sreče ni bilo konca. Mož se je še bolj vrgel na delo. Ona je ostala v domovini, začel je skrbeti in obnavljati kotichek, v katerem bo živela mati njegovega otroka in otrok. Ob rami mu je stala njegova razumevajoča žena. Sodelovala je z njim pri njegovih načrtovanjih in snovanjih. Z združenimi močmi sta oba prispevala sredstva, da bi mlada mamica v miru lahko dočakala rojstvo otroka in tudi nadalje vzgajala otroka. Lepo, človeško sporazumno. Toda...

Toda, bolj malo so vedeli o materi moževih otrok.

»Kmalu potem, ko je zanosila je razumljivo pustila službo. Saj ni revica mogla delati. Ničesar nisem imel proti. Vse

bi storil, saj je pričakovala mojega otroka. Po dveh letih pa me je prevarala. Sin je rastel, večkrat sem moral poseči vmes, ker ni dovolj skrbela zanj, toda zaman. Ostalo je po njenem. Da, prevarala me je. Ponovno je zanosila, čeprav se zdaj nisva dogovorila. Kaj sem mogel. Tu je, kar je, sem si mislil.

Problemi so se večali, njena skrb za otroke je bila čedalje slabša. Bolezni, nered v prehrani so storili svoje. Otroci so bili čedalje slabše preskrbljeni. Odločil sem se!«

In res, odločitev je bila jasna. Mati in otroci naj pridejo v Nemčijo, saj bodo v oskrbi vseh imeli več reda, več zdravstvene nege. Mati otrok ta način življenja in reda ni vzdržala. Zgrabilo jo je domotožje. Pobralla je otroke in odšla v domovino. Bolezni otrok so se vrstile. Zanimarjala jih je, saj je želela živeti drugače. Bili so ji v breme. Včasih so sosedge priskočili na pomoč, zlasti takrat, kadar je mamo prišlo, da si malo privoščijo življenja.

In naš oče?

Materialno je skrbel za vse tri. Imeli so vse pogoje, saj je redno pošiljal sredstva za preživljanje in še več. Vsako leto je s svojo ženo vzel otroke na počitnice, na morje, hribe. Zanimarjanja in brezskrbnosti matere svojih otrok ni mogel prenesti. Predlagal je, da jih v celoti prevzame on in s svojo ženo skrbi za njih. Ni privolila, ker bi s tem ogrozila svojo eksistenco, saj je živela od sredstev, ki jih je pošiljal oče otrok. Pri-govarjanja so privedla precej daleč. Kajti...

»Dejala je, da lahko dobim otroke, če ji kupim mercedes. Tudi to sem pripravljen storiti, pa čeprav bom s težavo zbral toliko denarja. Toda bom. Samo, da bo otrokom dobro.«

Tako se nam zgodi, da v iskanju sebe skozi druge zanamirimo vrsto pomembnih dejavnikov. Med mnogimi tudi to, da zaradi svoje nepremišljenosti sploh ne hodimo po poti, ampak tavamo v temi življenja. Žalostno, da tavajo tudi otroci.

AZRA KRISTANČIČ
DIPL. PSIHOLÓG

turnejo po Švici in Zahodni Nemčiji, kjer so jim gotovo prislunili tudi mnogi naši delavci, zaposleni v teh dveh zahodnoevropskih deželah.

PLOŠČA S ŠTEVERJANSKIM HITOM

Na lanskem števerjanskem festivalu domače glasbe — šestem po vrsti — je zmagal ansambel Francija Lipičnika iz Zagorja ob Savi z razigrano poskočnico »Mladost je norost«. Čeprav je bilo v dneh po festivalu obljubljen, da bo plošča z zmagovito pesmijo posneta v najkrajšem času, se je to zgodilo šele pred kratkim. Vseeno — boljše pozno kot nikoli — pravi Lipičnikovi fantje, ki so poleg zmagovite pesmi za malo ploščo posneli še drugo »števerjansko vižo«: valček »Bratom v Števerjanu«.

MAJDA IN RADOJKA V CANNESU

Veliki mednarodni sejem gramofonskih plošč družb MIDE v Cannesu na Azurni obali, gotovo ena največjih tovrstnih prireditev na svetu, je letos prvič slišal tudi slovensko pesem. Na enem od koncertnih večerov sta namreč nastopili tudi Majda Sepe in Radojka Šverko, obe kot pevki Produkcije kaset in plošč RTV Ljubljana, ki sicer redno sodeluje na glasbenem sejmu v Cannesu.

Ljubitelji ansambla Toneta Kmetca, že leta najbolj čislane narodno-zabavne skupine na Štajerskem in sploh v severovzhodnem koncu Slovenije, so te dni obogatili svoje diskoteke še z eno izdajo iz vižarske bere »ptujskega Tone«.

Veseljak, ki jih stresa izza ušesa, kot bi trl orehe, in ga prešerno razigranega pozna vse od Ptujskega polja do Triglava, je svoje novoletno presenečenje naslovil »Ljubezen pod marelo«. Poleg naslovne melodije je na novi plošči še enajst drugih, šegavo ubranih polk in valčkov. Instrumentalnih in pevskih. Pri slednjih sta v ospredju Marija Vajda-Kmetec in Ivan Švajgl, zadnja pridobitev Kmetčevega ansambla. Po plošči že lahko sežete in si jo tudi zavrtite, kmalu pa bo na voljo tudi kaset »Ljubezen pod marelo« z godci Toneta Kmetca. A dovolj o tem.

Kot večina domačih ansamblov so imeli tudi Kmetčevi fantje v dneh okoli novoletnih praznikov vse polno dela. Silvestrovanje, pa redni koncerti in še snemanja na zagrebški televiziji za oddajo »Jugoslavija, dober dan« — namenjeni našim rojakom na delu v tujini — z drugimi besedami: selili so se z nastopa na nastop. Vseeno pa

jih tudi ta izjemna obremenjenost ni odvrnila, da ne bi že zdaj razmišljali o načrtih, ki jim jih ne manjka.

Na prvem mestu je vodja in duša ansambla Tone Kmetec omenil turnejo po Kanadi in Združenih državah Amerike, na katero se že lep čas pripravljajo.

20 LET ZADOVOLJNIH KRANJCEV

Nikjer ni pisalo in tudi jubilejnega koncerta ni bilo, a vendar je dvajseti »rojstni dan« Zadovoljnih Kranjcev že mimo. Lani, v letu 1976, sta minili dve polni desetletji, odkar s svojimi vižami in napavi razveseljujejo staro in mlado.

Skromnost ali skrivnost?

Ne eno ne drugo, pač pa čisto prijateljska gesta članov ansambla do pevca Staneta Mancinija: letošnje leto bo slavil 25 let nastopanja, pa so se Kranjci odločili, da njegov in svoj jubilej proslavijo skupaj. Razigrano in slavnostno, kot se za tak praznik tudi spodobi. Datum dvojnega jubilejnega koncerta ta hip še ni določen, gotovo je le, da bodo Zadovoljni Kranj-

ci in Stane Mancini posebej za to priložnost izdali jubilejno ploščo, pripravili pa tudi serijo koncertov.

OB ZILI IN DRAVI

V dneh pred novoletnimi prazniki je pri tovarni gramofonskih plošč Helidon izšla že druga plošča iz serije »Koroški pevski zbori«. Vedno lepe koroške narodne in umetne pesmi — lepo število med njimi jih je izpod peresa Pavla Kernjaka — pojo združeni mešani in moški zbor France Pasterk iz Lenarta in Št. Vida v Podjuni, moški zbor SPD Loga vas, moški zbor SPD Bilka iz Bilčovsa, instrumentalne skladbe pa igra trio Tonija Maka. Na plošči z naslovom »Ob Zili in Dravi« je zbranih šestnajst koroških narodnih.

AVSENIKI NA SLO- VENSKEM PLESU

Ansambel bratov Avsenik je praznovanje ob podelitvi petnajste zlate plošče sklenil z nastopom na tradicionalnem Slovenskem plesu, ki je bil 8. januarja v Celovcu. Že naslednji dan so vrli godci »izpod Robleka« krenili na

drav vsem rojakom po Ameriki in Sloveniji.

URŠULA KOROPEC — RUPPE

(Draga sorodnica, ki te poznam le po vesteh v Prosveti, iz katerih vem, da si pridna društvena delavka, hvala za novo naročilnico in lepo pismo. Kaj ko bi si enkrat pritrkala malo časa in sedla ter opisala katerega izmed dogodkov iz tvojih 56 let ameriškega življenja za Rodno

grudo? Lepo prosimo. Topel novoletni pozdrav tebi in tvoji sestri Antoniji Jenič od sorodnice — Ine Slokan pri Rodni grudi, hčere tvojega strica Javornikovega Jurka iz Laporja.)

OBLETNICA

Pošiljam vam sedem dolarjev kot novo naročnino za Rodno grudo. Nova naročnica je moja sestra Antonia Jenič. Ker rada bere, sem ji dala nekaj izvodov Rodne grude, ki se ji prav dopade.

Danes 7. decembra 1976 ko pišem to pismo, je minilo natanko 56 let, odkar smo mati in nas sedem otrok (starih od devet in pol do sedemnajst let) zapustili naš rojstni dom v Laporju pri Slovenski Bis-

trici in šli v Ameriko. V Milwaukee smo prispeli 15. januarja 1921. Oče je bil že osem let tukaj. Okolice, kjer smo takrat živeli, se še vedno živo spominjam. Kar v glavo mi ne gre, da so ta leta tako hitro minila. Toliko dogodkov, dobrih in slabih, se je zvrstilo med tem časom. Večkrat se pogovarjamo posebej o tem, kako se je spremenilo naše življenje od prav preprostega do sedanjega skoraj »avtomatičnega«. Srčen poz-

MATERINŠČINA

PRI KORENINAH

melodijo stavkov in oblikovanje posameznih glasov, s potrebnim čutom za dolžino, širino in intonacijo. Da to ni tako lahko, vemo iz svoje neposredne okolice, kjer človeka s tujo materinščino včasih še po dolgih letih zlahkoma ločimo od domačina. Malo manj kočljiva je taka priselitev v tuje jezikovno okolje, kadar pridemo v jezikovno dosti razgibano, iz vseh vetrov zneseno področje. Tu vsakdo vleče malo po svoje, čeprav v bistvu govorijo vsi isti, za večino tuji jezik. (To velja predvsem za kraje z močno industrijo, kjer se morajo zbrati iz raznih dežel številni delavci.) Tu je potem posameznih odklonov od jezikovne pravilnosti ali normiranosti lahko toliko, da je dostikrat celo težko ujeti tisto pravilno, nevtravno jezikovno obliko.

Tako se je mogoče primerilo tudi vam, da ste prišli na področje, ki je naseljitveno ali priseljitveno zelo odprto, tako da vsak čas prihajajo nanj ljudje od vseh strani in prinašajo svoje jezikovne posebnosti. Kakor ste v stari domovini znali prisluhniti sosedu in njegovi narečni govorici in barvi, da ste ga znali uvrstiti na slovenskem zemljepisnem področju na pravi kraj, tako znate zdaj na tujem loviti jezikovne odtenke in ugibate, od kod je koga prineslo. Kar dobro znate na primer ločevati slovanskega priseljence od romanskega ali od arabskega, od indijskega in podobno.

Ravno tako pa znajo vaši sosede prisluhniti vam in vas postaviti v povsem določeno jezikovno skupino. O vas na primer rečejo: »Sicer kar dobro govori angleško, a s slovanskim naglasom.« V čem je ravno ta naglas, je včasih mogoče teže opisati kakor opaziti, tak naglas pa mogoče niti ni pri vseh povsem enak, vendar ima recimo vaš naglas gotovo nekaj prevladujočih slovanskih zna-

čilnosti, ki vaše sosede navedajo k nezmotljivemu sklepanju.

In če imajo vaši sosede možnost, da se seznaniijo z vami in z vašo govorico še podrobneje in če imajo zadosti izkušenj, lahko vaš »slovanski naglas« še podrobneje določijo in rečejo o vas celo, da govorite s slovenskim naglasom. Kar spomnite se, kako ste sami znali, če ste imeli zadosti izkušenj, podrobno določiti, od kod je kdo doma, ne samo v širšem smislu, na primer s Primorskega, temveč prav podrobno, na primer iz Sežane, iz Idrije, iz Sečovelj in podobno.

Se pravi, da le je neka prevladujoča posebnost vsake materinščine, ki pospremi človeka tudi v novi, drugi jezik, naj bo že povsem tuji jezik ali pa tudi po družini sorodni jezik. To so korenine, ki v človeku dolgo ostanejo in ga spremljajo kot podzavestna dota in so njegova hotena ali nehotena vizitka sredi tujega sveta. To so torej značilnosti posameznih jezikov, o katerih bi človek na prvi pogled pomislil, kakor da jih mogoče spričo tolikšne jezikovne pisanosti sploh ni.

In ravno o teh značilnostih in zakonitostih, ki izvirajo iz njih, se bomo pogovorili kdaj prihodnje, za danes pa naj nam primer, ki smo ga vzeli nalašč v pretres — en sam človek svojega jezika v tujem jezikovnem svetu — pove, v čem je največja nevarnost, da človek jezikovno utone: v tem da si sam, da se nimaš s kom pogovoriti po svoje. Kolikor več nas je skupaj istega jezika, toliko močnejši smo, toliko bolj ostajamo lahko pri svojih koreninah, ki smo jih dobili v dediščino, toliko bolj domače se počutimo, toliko manj nam je tujina v breme v tistih urah, ko nismo v službi, ko nismo v uradu, temveč s človekom, v najtišjih, najzaupnejših pogovornih.

JANKO MODER

PRODAM STARO HIŠO ob asfaltirani cesti, z vrtom, 3100 m² zemljišča, voda, elektrika. Stari trg, Trebnje na Dolenjskem.

LADO KREVS
WILHELMSHÖHE 9
5182 ESCHWEILER
DEUTSCHLAND

ŽELJE

Pošiljam vam naročnino za revijo Rodna gruda in kalendar. Vsem v uredništvu in vsem Slovincem po svetu želim srečno novo leto ter da bi vsi naročili revijo Rodna gruda. Nikomur ne bo žal JOHN SPORAR, SCARBOROUGH, ONT KANADA

HIŠA NA VINICI

PRODAM HIŠO Z VRTOM ENODRUŽINSKO NA VINICI PRI ČRNOMLJU NASLOV: PODGORELEC JURIJA, KRŽIČEVA 6 61000 LJUBLJANA

TRANSTURIST TRAVEL LIMITED

JE SLOVENSKA POTNIŠKA AGENCIJA, KATERE LASTNIK JE TONY VRŠIČ. UKVARJA SE Z ORGANIZACIJO REDNIH IN CHARTERSKIH POLETOV V JUGOSLAVIJO IN PO VSEM SVETU. OGLASITE SE PRI NAS, VAŠE POTOVANJE VAM BOMO UREDILI PO VAŠIH ŽELJAH!

TRANS — TOURIST TRAVEL LIMITED 1004 BURNHAMTHORPE ROAD EAST MISSISSAUGA ONTARIO, CANADA L4Y 2X6 (1/2 MILE WEST OF DIXE RD.)

Kakor vsak jezik je tudi slovenščina ponekod bolj, ponekod manj v neposrednem stiku z drugimi jeziki, bolje rečeno: Slovenci, ki jim je materin jezik slovenščina, prihajajo včasih bolj, včasih manj v stik z zastopniki drugih narodov, ki so jim materinščine drugi jeziki.

Ob takih stikih nastajajo zanimiva jezikovna stanja, iz katerih se porajajo teoretična in praktična vprašanja, o katerih se tudi mi že nekaj časa pogovarjamo.

Taki življenjski položaji ustvarjajo tudi v stari domovini na videz enkratne, nepovnljive rešitve, če jih gledamo vsako posebej, če pa jih pregledamo zadostno količino, se pokaže, da se v nekaterih — bistvenih ali nebistvenih rečeh bolj ali manj ujemajo. Tako nastajajo pregledi in sklepi, ki se načelno ne odmikajo dosti od povprečja, čeprav so lahko precej odmaknjeni od katerega od posameznih primerov.

Podobno se dogaja slovenščini, ko se kot manjšinski jezik ali kot jezik posameznega človeka, posamezne družine, posamezne skupine ali jezikovnega otoka srečuje z jezikom večine. Pri tem mislim zlasti na naše ljudi povsod po svetu.

Tudi pri tem nastajajo zanimive stvari. Vi sami jih sicer iz prakse bolj poznate kakor jaz iz teorije, a kljub temu naj vam danes opišem vsaj eno možnost, ker se mogoče sami niste še nikoli posebej pomudili pri takih vprašanjih in jih še niste zavestno registrirali ali pa se vam zdijo tako sama po sebi razumljiva, da sploh ne pomislite nanje. Vzemimo prav poseben primer, ko pride človek kot posameznik v jezikovno tuje okolje. Tu mu ne preostane nič drugega, kakor da se prilagodi okolju, da sprejme tuji jezik in ga prej ko mogoče kar najbolje obvlada, da ne ustvarja med novim okoljem vtisa tujca, prišleka. Če je okolje, v katero pride, jezikovno zelo strnjeno in enotno, potem je njegova prilagoditev veliko težja, saj mora z velikim poslušom in razgledanostjo ujeti ne le tuji besedni zaklad, temveč tudi

Letošnji načrt izdajanja priložnostnih znamk Skupnosti jugoslovanskih PTT predvideva zaenkrat 14 izdaj s 34 znamkami. Po dosedanjih podatkih bomo dobili naslednje priložnostne izdaje:

1. 200-letnica rojstva srbskega prote, književnika, politika in vojvode Matije Nenadovića (1777 Brankovina pri Valjevu — 29. 11. 1854 Valjevo), znamka z reprodukcijo slavljenčevega portreta za 4.90 din v nakladi 450.000 kosov, izide 4. februarja;
2. stoletnica smrti makedonskega pesnika in publicista Rajka (Ksenofonta) Žinzifova (15. 2. 1839 Veles — 16. 2. 1877 Moskva), znamka za 1.50 din s slavljenčevim portretom v nakladi 1.000.000 kosov, izide 10. februarja;
3. rastlinstvo, 6 znamk s slikami vrtnega cvetja v skupni nominalni vrednosti 33,80 din v nakladi 225.000 kompletnih serij, izide 8. marca;
4. 150-letnica Hrvatskega glasbenega zavoda v Zagrebu (»Muzičko društvo« je 18. 4. 1827 priredilo svoj prvi koncert), znamka za 4.90 din v nakladi 450.000 kosov, izide

FILATELIJA

NAČRT IZDAJ ZA LETO 1977

4. aprila;
5. stoletnica rojstva slovenskega književnika in zdravnika Alojza Kraigherja (22. 4. 1877 Postojna — 25. 2. 1959 Ljubljana), znamka s slavljenčevim portretom za 1.50 din v nakladi 1.000.000 kosov, izide 11. aprila;
6. Evropa-CEPT, dve znamki z reprodukcijama pejsažev (po priporočilu Evropske konference pošt in telekomunikacij) v skupni nominalni vrednosti 14,90 din v nakladi 900.000 kompletnih serij, izide 4. maja;
7. 85-letnica rojstva predsednika republike Josipa Broza Tita, 3 znamke v skupni nominalni vrednosti 14,40 din v nakladi 250.000 serij, izide 25. maja;
8. mednarodni dan varstva človekovega okolja, dve znamki s slikama cvetice in živali v nominalni vrednosti

- 14,90 din v nakladi 350.000 kompletnih serij, izide 5. junija;
9. stoletnica rojstva bosenskega književnika Petra Kočiča (29. 6. 1877 Stričići v Bos. krajini — 27. 8. 1916 Beograd), znamka s slavljenčevim portretom za 1.50 din v nakladi 1.000.000 kosov, izide 15. junija;
10. IX. otroški festival »Veselje Evrope« v Beogradu, 2 znamki z reprodukcijama otroških risb v skupni nominalni vrednosti 14,90 din v nakladi 300.000 kompletnih serij, izide 3. oktobra;
11. muzejski eksponati, 6 znamk s slikami ljudskih glasbil v skupni nominalni vrednosti 33,80 din v nakladi 250.000 kompletnih serij, izide 25. oktobra;
12. umetnost v Jugoslaviji skozi stoletja, 6 znamk z reprodukcijami avtoportretov

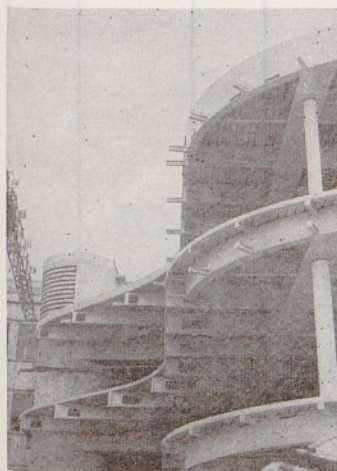
naših slikarjev (na eni bo tudi avtoportret slovenskega slikarja Ivana Vavpotiča, očeta »verigarjev«, prvih slovenskih in jugoslovanskih znamk) v skupni nominalni vrednosti 33,80 din v nakladi 250.000 kompletnih serij, izide 26. novembra;

13. II. konferenca o evropski varnosti in sodelovanju v Beogradu, ena znamka (podrobnosti še niso znane, izide verjetno v novembru ob otvoritvi konference) in
14. balkanska filatelistična razstava »Balkanfila VI« v Beogradu, ena znamka (podrobnosti še niso znane, izide verjetno v novembru).

Vse izdaje bodo izšle v običajnih malih polah po 9 kosov. Skupnost jugoslovanskih PTT pa bo ta program predvidoma dopolnila še z nekaj priložnostnimi izdajami. Zaradi lanskih sprememb poštne tarif pa bodo letos izšle še dodatne frankovne znamke s turističnimi motivi (nominalne vrednosti in motivi še niso znani — za 3 motive iz Slovenije so predloženi Bovec, Nova Gorica, Murska Sobota, Radenci, Novo mesto in Otočec).

ŽE OB KONCU LETA 1977 BO VKLJUČENA V LJUBLJANI V PROMET NOVA MEDNARODNA IN TRANZITNA AVTOMATSKA TELEFONSKA CENTRALA SISTEMA METACONTA 10 C, KI JO MONTIRAJO STROKOVNJAKI PTT IN ISKRE.

Z VKLJUČITVIJO TE CENTRALE BOMO V SKLOPU IZBOLJŠAV V TELEFONSKEM PROMETU ZNOTRAJ NAŠE DOMOVINE OMOGOČILI TUDI HITREJŠE IN KVALITETNEJŠE TELEFONSKE ZVEZE Z INOZEMSTVOM IN PREKOMORSKIMI DRŽAVAMI.

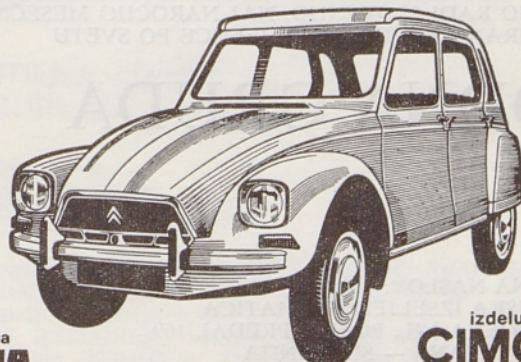
združene
ptt organizacije
slovenije, ljubljana
n. sub. o.

ljubljana, cigaletova 15

Diane 6

AVTOMOBIL
S POSLUHOM ZA VARČNOST

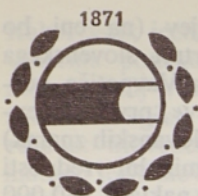
Motor: 602 ccm
Moč: 32 KM/DIN
Poraba: 6,1 l na 100 km
Max. hitrost: 120 km/h

olja
INA

izdeluje
CIMOS

CITROËN DIANE 6

TOBAČNA TOVARNA LJUBLJANA o. sub. o.

Ljubljana, Tobačna ulica 5

- PROIZVODNJA TOBAKA
- PROIZVODNJA CIGARET
- BLAGOVNI PROMET S TOBAKOM, TOBAČNIMI IZDELKI IN GALANT. BLAGOM
- PROIZVODNJA USNJENE GALANTERIJE
- EKONOMSKA PROPAGANDA IN ZALOŽNIŠTVO
- IZVOZ IN UVOZ

TOZD PRODAJA o. sub. o.
61001 LJUBLJANA, TOBAČNA ULICA 5

OOOUR DUVAN ČAČAK o. sub. o.
32000 ČAČAK, ul. VOJVODE STEPE 5

OOOUR BOSANAC OBRADA DUVANA o. sub. o.
75360 ORAŠJE NA SAVI, ul. 8. APRILA br. 46

SKUPNE SLUŽBE
61001 LJUBLJANA, TOBAČNA UL 5, p. p. 487
TEL. (061) 22 481
TELEX 31-250, 31-308
TEK. RAC. 50103-601-23098

TOZD PROIZVODNJA CIGARET o. sub. o.
61001 LJUBLJANA, TOBAČNA ULICA 5

TOZD TOBAK PRODAJA NA DEBELO IN DROBNO o. sub. o.
61001 LJUBLJANA, TOBAČNA ULICA 5

OOOUR SENTA OBRADA DUVANA o. sub. o.
24400 SENTA, SUBOTICKI DRUM 17

TOZD TORBICA USNJ. GALANTERIJA o. sub. o.
61001 LJUBLJANA, JESENKOVA ul. 3

TOZD EPID-PARALELE o. sub. o.
61001 LJUBLJANA, SAMOVA ul. 9

DRAGI BRALCI, ŠTIRIINDVAJSETI ZBORNIK SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE

SLOVENSKI KOLEDAR 1977

JE VAŠ KOLEDAR! VSEBINSKO PESTRA IN SLIKOVNO BOGATO
OPREMLJENA KNJIGA, KI JO BOSTE Z VESELJEM PREBIRALI
VSE LETO, VAS BO SEZNANLA Z ŽIVLJENJEM IN DELOM
ROJAKOV V JUGOSLAVIJI IN PO VSEM SVETU.
NAROČITE KOLEDAR 1977 ČIMPRED PRI SVOJIH ZASTOPNIKI
ALI PRI NAS! SPOMNITE SE SORODNIKOV, PRIJATELJEV,
ZNANCEV, KI JIM TO ZANIMIVO KNJIGO LAHKO NAROČITE
ZA DARILO!
SLOVENSKI KOLEDAR 1977 STANE 90,00 DINARJEV,
ALI 5,00 USA DOLARJEV OZIROMA ENAKOVREDNOST
V DRUGIH VALUTAH.

OBENEM PRIPOROČITE VSEM, KI JIH IMATE RADI, IN TISTIM,
KI IMAJO RADI SLOVENIJO, NAJ NAROČIJO MESEČNO
ILUSTRIRANO REVILJO ZA SLOVENCE PO SVETU

RODNA GRUDA

PIŠITE NA NASLOV:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
CANKARJEVA 1/II., POŠTNI PREDAL 169
61001 LJUBLJANA — SLOVENIJA
JUGOSLAVIJA

POŠLJITE IZPOLNJENO NAROČILNICO IN TAKOJ VAM BOMO USTREGLI!

NAROČILNICA

DALJE

POŠLJITE REVILJO RODNA GRUDA OD
SLOVENSKI KOLEDAR ZA LETO 1977

NA NASLOV:

PODPIS:

PREDELAVA PLASTIČNIH MAS

termopol
SOVODENJ

Telefon: (064) 89-056

PRED POLDRUGIM DESETLETJEM JE BILO V SAVODNJU V ZGOR-
NJEM DELU POLJANSKE DOLINE USTANOVLJENO PODJETJE ZA
PREDELAVO PLASTIČNIH MAS, ENO PRVIH TE VRSTE PRI NAS.
Z VZTRAJNIM DELOM, PREDVSEM PA Z DOBRO KVALITETO SMO
SI PRIDOBILI RENOME DOBREGA POSLOVNEGA PARTNERJA.
Z IZPOPOLNJEVANJEM ASORTIMANA NAŠIH IZDELKOV SI UTI-
RAMO POT DO SLEHERNEGA POTROŠNIKA.
V VSE VEČJI PORABI IZDELKOV IZ PLASTIČNIH MAS SO NAŠE
MAPE, ALBUMI, ETUIJI, TORBICE, VREČKE IN KOMPLETI ZADO-
VOLJILI ŽELJE TUDI NAJZAHTEVNEJŠIH KUPCEV.

lesnina

LJUBLJANA

TOZD

SPLOŠNO MIZARSTVO
MG grosuplje

OPREMLJA S SVOJIMI KVALITETNIMI, SODOBNIMI IZDELKI,
HOTELE, BANKE, BOLNIŠNICE, OTROŠKE VRTCE, SKRATKA VSE
POSLOVNE PROSTORE.

MOTVOZ IN PLATNO

TEKSTILNA TOVARNA
GROSUPLJE

TABORSKA C. 34
TELEFON H. C. 771-311
BRZOJAV MOTVOZ GROSUPLJE

IZDELUJEMO KVALITETNE POLIPROPILENSKE KANINE ZA
EMBALIRANJE IZDELKOV TEKSTILNE, KEMIČNE IN
PREHRAMBENE INDUSTRIJE.
NADALJE IZDELUJEMO POLIPROPILENSKE VREČE SUKLJANKA
ZA KROMPIR, ČEBULO IN POVRTNINO TER GOSTO TKANE
VREČE ZA MOKO, SLADKOR IN RAZNA SEMENA.
POLEG MOTVOZOV IN VRVI IZ KONOPLJE IZDELUJEMO TUDI
MOTVOZ IN VRVI IZ POLIPROPILENA.

DOM NA KOMNI — 1520 m — FOTO: WALTER ŠVARC

SLOVENIJA

REVIIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

FEBRUAR

1977

LETNIK 24

ENGLISH SECTION
PAGES 19-26

2

Last autumn, a book by the well-known Danish publicist and connoisseur of present-day Yugoslavia, Gunnar Nissen, was published in Copenhagen. With more than a hundred pages, Nissen describes the liberation struggle of the people of Yugoslavia, its postwar social and industrial development, the level of social and economic development that has been achieved, and the steps which are being taken today towards the further development of self-managed socialism. It emphasizes Yugoslav achievements in solving the national question and development of self-management, whereas a special section of the book has been devoted to the policy of non-alignment and the international prestige which Yugo-

ENGLISH SECTION

„TITO'S YUGOSLAVIA“ BY GUNNAR NISSEN

slavia enjoys in the world today.

For Nissen Yugoslavia is »a rare instance« of a war-ravaged country which has succeeded in building a modern state within a relatively short time, for all the many difficulties which have followed

its overall development, in which the cultural values of its nations and nationalities are being nurtured with success and enriched. The strength and unity of the multinational Yugoslavia has been illustrated by the Danish publicist with a series of

examples from the hardest days of the socialist revolution and postwar development, period of political and economic pressures and interference in the internal affairs of the country, which, according to Gunnar Nissen, has built and in a fair degree perfected the original social system, based on self-management in every sphere of life.

The publication is illustrated by a series of documents and statistical surveys which give a really all-embracing picture of Yugoslavia both during the stormy times before it was founded and during development in the socialist self-managed society today.

FROM »YUGOSLAV LIFE«

SLOVENIA IN THE TRAFFIC WHIRLWIND

Slovenia lies at a busy spot in the middle of Europe. Local and foreign traffic is increasing so rapidly that we simply can't keep up with it. Paths of all sorts cross in Slovenia, whether they are roads or railways or of course air-routes, which run from East to West or from North to South, and in all directions.

If, for example, you pay a visit to Ljubljana Railway Station and spend a few hours there you'll see numerous international expresses pass by, coming from Germany and Switzerland and heading for Greece and Turkey, arriving from Split and Ploče to reach the coast of the English Channel a day later; trains from Paris and Rome with their destinations: Belgrade, Budapest and Moscow. If you stand at the »Delavski dom« crossroads near Hotel Lev in Ljubljana at holiday-time you can see, apart from cars with local registration plates, cars with French, German, Scandinavian, British, Dutch, Swiss, Czech, Polish and Hungarian registration plates. They're all hurrying to

the Sea, to the Istrian Peninsula, to the Kvarner Bay or else via Bela krajina or Zagreb to Bosnia and on to the South.

Only a smaller part of all holiday-makers drive through Maribor; it seems that this route has been reserved for workers temporarily employed abroad, for our own and especially for Greeks and Turks.

In this way Ljubljana lends its streets to international highways, for which the necessary by-passes haven't yet been built. Ljubljana has become a considerable victim of its own excellent position from the traffic point of view. It will cost a great deal of money, and a considerable time will have to pass before Ljubljana can shake off this heavy load, which is stifling its traffic arteries.

THE SLOVENE ROAD CRISS-CROSS

The fact is that as we don't know which roads should have priority, and which item modernization, we simply push from one extreme to the other, calculating, measuring, carrying out traffic censuses and planning. All of us know

well, that nearly all Slovenian's roads carry heavy traffic and are in urgent need of renewal. Our roads are of great significance not only for us but for a largish part of Europe.

We've got the famous Slovene road »cross« which is always a real cross to us; it's the double (crossed) backbone of our road network. Our dreams are: when the cross is turned into a motorway system, then things will be much easier. The large amount of traffic, both internal and international transit traffic, will pass over Slovene ground better, faster, and, most importantly, more safely.

We have achieved quite considerable successes if we fear in mind the fact that we have achieved them more through our own efforts than with the help of others. The first real motorway — between Vrhnika and Razdrto — has been open for some time, with great success. The once nasty, dangerous and accident-causing snake-bends above Planina and a host of other traps for motorists travelling through the Postojna Gap, the lowest and easiest pass between Panonia and the Mediterranean, have been beaten.

This modern motorway, which is the pride of Slovenia, has bridged the most troublesome part of our road-cross. In 1976 a start was made to the construction of the Ljubljana — Vrhnika motorway. Work has been started at Dolgi most, where the city buses have a terminal stop.

There is no firm decision yet as to how the motorway is to continue from Razdrto. The first proposal was that the motorway should run downhill into the Vipava Valley and on to Nova Gorica and Gorizia. The Italian motorway has already reached the border there. At the border near Sempeter a really gigantic border-crossing with all the necessary facilities for handling a large number of lorries is being built. Some people, however, would prefer the motorway to run from Razdrto to Trieste, where the Italian motorway or fast road is already very near. It would be a distance of fewer kilometers to Trieste or rather to Opčine and perhaps there would be fewer civil engineering difficulties on the way than down the slopes towards the Vipava Valley.

Of course many people would like the motorway to run first down to Koper... What should be done?

All three directions are interesting and necessary, all three long for good-quality, modern roads. Nova Gorica, because the Italian road is already there at the border, Trieste because it's generally near, and Koper because it's Koper: a port, our coastline, etc. We can't build all three at the same time, not for lack of workers, machines or plans, but on account of money, of which there won't be nought for all these proposals. Some day all three will be built!

EASIER TO GET TO MARIBOR, HARDER TO DOLENJSKO

In 1976 a very much wanted section of motorway was opened between Maribor and Celje. This is not a real motorway with dual carriageways but a half-width motorway, which will be able to be widened without difficulty at a later date. Perhaps such a road will be sufficient for the time being, as not enough money was available to make a real motorway there, of the sort that runs past Postojna. Serious talks are going on, however, about the construction of a motorway from Maribor to the Austrian border at Šentilj, or at least past Maribor, which is being stifled by transit traffic as badly as Ljubljana. What about the Dolenjsko motorway? We shouldn't really call it a motorway, since it isn't a real one; it's just a fast main road. It is, in fact, separated from all local traffic, and farm carts and bicycles are prohibited on it. It is fenced off and has overbridges and underpasses. The road is safe from its surroundings, but not safe from the traffic on its asphalt and concrete.

This road, between Ljubljana and Zagreb, has become very dangerous. Some just call it the Black Road or Death Way. Accidents are very frequent, the number of casualties is constantly on the increase. What happens is that lorries get caught up together on the long steep hills

The village Belo near Ljubljana — Photo: A. Tomšič

which they ascend very slowly. Meanwhile private cars get stuck behind them in long queues and can't get anywhere. Finally, when the lorries have practically come to a halt many drivers lose their nerves and overtake recklessly, risking their lives and health.

It is planned that a parallel road should be built next to the present »motorway«. Then there would be two roads, two directions: a real motorway. However it will be some time before this plan is brought to fruition, so in all probability »slow-lanes« for slowly-crawling lorries will be constructed on the sloping sections first. This work should be carried out in two or three years time.

TUNNEL UNDER THE KARAVANKE MOUNTAINS TO BE BUILT

What about Gorenjsko? We've got a modernized fast road between Naklo near Kranj and Črnavce near Brezje. One branch of this modern road, which is quite satisfactory, reaches past Tržič as far as the entrance to the Ljubelj Tunnel. The Gorenjsko section of the road, which runs past Lesce and Žirovnica, is modernized and quite all right. Traffic, however, does always get caught up under the heavy load of tourist traffic between Ljubljana and Kranj, in Kranj itself, at Jesenice, and then all

the way along the river Sava Dolinka as far as the two border crossings.

Over the last few years there has been much talk about the Karavanke Tunnel. So many various proposals had been made as to where the Karavanke should be tunnelled through that it appeared as though nothing was going to come out of it. Now the final alignment for the road tunnel has been agreed upon by both sides. It will be about 5 km long and will be built quite near the well-known Karavanke Railway-Tunnel, not far from Jesenice, between Hrušica and Podrožca in Koroško. Construction work is to start already next year. Austria and, to a great extent, West Germany, too, are very interested in seeing the tunnel built. Both want a fast, modern link with the Mediterranean and via Slovenia and Yugoslavia with the Near East. The construction of the grand motorway toward Turkey, whose main structures are already in use, is drawing to an end. These structures are the two tunnels under the main mountain-passes in the Ture Mountains. The road south from Salzburg is advancing rapidly, too. The section between Spittal and Millstättersee has been completed. The road from Villach (Beljak) towards Zilja and on towards Trbiž is being constructed at a fast pace, too. At Trbiž the Austrian motorway is to link up with the Italian one. At Villach there is to be a big intersection, where three European motorways will link up: the one from West Germany via the Grand Ture Mountains, the one which will come twisting up from Vienna via Graz and Klagenfurt, and the one which will climb up from Udine in Italy via Trbiž. We are so very near this big crossroad that we must link it to our road system somehow. Thus the building of a tunnel under the Karavanke is no longer a dream, but already a clearly-defined plan, which will be realized in all probability by the end of this decade.

INTERNATIONAL AID FOR THE MAIN YU-TRANSVERSALE

Much interest has been shown by all the countries of the European Common Market, and especially by West Germany, in the modernization of the main Yugoslav magistrale. Yugoslav road No. 1, which runs from Gorenjsko through Ljubljana and Dolenjsko to Zagreb, from there to Belgrade, and then on to Niš into Bulgaria and across the latter country to the Bosphorus, is the route in which all Europe is interested. This is the route by which Europe's industrial heart should be linked to the Near East and Asia. It is for this very reason that international monetary aid is being made available for the modernization of this road. This aid will certainly accelerate the development of our road network.

In parallel with the responsibilities which we have to shoulder for the road »cross«, the modernization of other important roads in Slovenia has to go on. The roads involved here are the ones which make Slovenia smaller and bring individual towns closer not only to Ljubljana, Maribor, Koper or Novo mesto but also to one another, making towns and villages closer to factories, and villages closer to towns, etc. It would be a hard job to count up all the places where asphalt has already been laid, where it is being laid now, and who had given or collected together the money necessary for construction and modernization. There are more and more cases of citizens and villages collecting money though self-contributory schemes, thus making it easier for the authorities to pay out their share. In many places they themselves are building the roads, and here and there (in the Kozjansko region, for example) they are being helped by Youth Working Brigades. The Yugoslav people's army has been a great road-builder, too. This is particularly true for the

good asphalted road (Livold-Brod) which has already reached the Kolpa River. Now we're waiting for the road on the other side in Croatia to be asphalted and modernized all the way up to Delnice; then we'll be able to reach the sea by road via Kočevje.

Much attention has been paid to our so-called parallel routes, which should be suitable for local and transit traffic. This is especially true for the Soča Valley Road and the road which goes past Idrija towards Ljubljana. Here and there we've got gaps which just can't get round to filling up. This is the case for the road links between Gorenjsko and Primorsko, and especially the Upper Soča Valley. A connection with Tolmin could be made easiest along the Selška Valley, through Železniki, over Petrovo brdo and down Baška grapa to Mostna-Soči. From the Škofja Loka side the road has been asphalted as far as Železniki, as far as Podrošča pod Sorico the road is still good, but then from there up to the top of the ridge it's very bad. The road down Baška grapa is being modernized, and quite a number of sections have already been asphalted by the local people past Grahovo, Kneža and Hudajužna.

LINKS BETWEEN THE VARIOUS DISTRICTS OF SLOVENIA

A lot has been said about the road over the Vršič pass, but very little has been done so far. Those who say that the road over Vršič should be closed in winter still have the decisive word. Avalanches cover the road, and usually it's not possible to plough through it before May 1st usually later. The people of Kranjska gora would like to run a chairlift up there for skiing in winter and spring. It probably wouldn't be too difficult to build concrete »galleries« over the road, over which the avalanches

could slide. These galleries have been built in many places in the Alps and aren't even excessively expensive. In general the individual districts of Slovenia are poorly linked together. It's quite difficult to get from Štajersko to Dolenjsko, from Dolenjsko to Primorsko, from Primorsko to Gorenjsko, and from Gorenjsko to Štajersko, we always have to go right through Ljubljana. The fact that all these roads between the individual districts of Slovenia go through Ljubljana is very awkward, causes a lot of delays and puts a great load on the streets of Ljubljana. These are the big plans, but there are many small plans which bring small but significant successes. Even in Slovenia not many people know that the road which leads from the Črna Valley above Kamnik to Podvolovljek and Luče in the Upper Savinja Valley has at last been finished. For quite a number of years now trippers have been making their way from Solčava via Macesnik and under Olšava to Koprivna and Črna na Koroškem. Access to the Pohorje Mountains is available from several points by well-built roads, which have been asphalted in a large number of places. Many of the roads on the Pohorje slopes link together and from a real road labyrinth, in which real foresters, who built the roads, can sometimes hardly find their way. In Primorsko a road has even reached lonely Čadrg and climbed up to the villages below Rodica and Črna prst. The Mangart road, which reaches to a height of over 2000 metres, is maintained every year, in the summer. The road from Kobarid to Livek has been asphalted and widened. Roads are being built and have been partly already asphalted in the Brkini region near Ilirska Bistrica and in the Kozjansko region. There are plenty of new roads in Slovenske Gorice, too. The Zasavje road has got stuck in its narrow valley and in an empty purse. It's still necessary to turn away from the Sava River

behind Zagorje and, after many bends, to find your way to Zidani most, whence the road, which is mainly finished and good, runs along the south bank of the Sava to Krško.

ROADS TO ALL FARMSTEADS

Apart from these local roads all round Slovenia small roads to farms are being built. You can see them best from an aeroplane. In all directions you can see scars on the meadows, which reach out from the ordinary roads to scattered farms, which, only a decade ago, were only lined by a cart-track with the outside world. There are very few farms left in Slovenia which can't be reached (except in winter, of course, because of the snow) by car. But every Slovene farm can be reached by a motor vehicle of some kind, if not by car, then by moped. This is undoubtedly very important as in this way the Slovene villages have got closer to the towns. It's easier to go to work in town from the village, it's easier to keep going in the village; the road forms the link with the market, with the shops, to the doctor and the cinema, etc.

Lots of plans, but not much money, but, if we look at the situation in the right way, much has been done already.

FORMER AND FUTURE RAILWAYS

Of course traffic plans aren't only concerned with roads; recently there has been much talk about our railways. The whole railway-line from Maribor to Sežana has been electrified, and on down to Koper, which is of great significance. Electrification will soon reach Šentilj on the Austrian border.

The Gorenjsko line has been electrified for a long time. The Dolenjsko line, which doesn't carry a great deal of traffic, won't be modernized too soon. Along this rather »dead-end« line run only lo-

cal trains to Bela Krajina and less frequently across the republic's border to Karlovac. The Kočevje line, and the Kamnik line carry goods traffic only. The Vrhnika line is no longer open, nor is the line between Jesenice and Planica, or between Velenje and Dravograd. Neither do trains run on the Murska Sobota — Hodoš line any more. Trains run as far as Murska Sobota, but not on to Radgona, where the rails still haven't been lifted.

These line closings caused a lot of anger at the time, and many people still aren't convinced of their necessity, and especially so if the rails were lifted. This is particularly true of the former Jesenice—Planica line, which went on towards Trbiž. Time will show who was right.

The passing of time demands the modernization of our main lines, so that traffic can flow more rapidly, particularly to the main ports of Koper, Rijeka and Trieste, which are all crying out for a good, fast, cheap link with their hinterlands. It appears that in the near future considerable attention is going to be paid to the so-called Bohinj Line, which runs from Jesenice through a tunnel, down Baška grapa to the Soča Valley and on down to Gorica and Trieste. The idea is that this line should contribute towards the relieving of the Gorinjsko and Tržaško Lines through Ljubljana.

There is an almost fantastic idea that a super-railway should be built which would run nearly all the way in tunnels to Koper and Trieste. This super-line would disappear into the ground at Vrhnika, reappear long enough to »catch its breath« at Podnanos, and then disappear again into the ground all the way until it reached Koper. 60 kilometers of line would run in tunnels. It seems a fantastic plan, but after all the newly-built line between Belgrade and Bar has got almost twice as long a total length of line in tunnels. In this way the best possible rail link between the ports and the hinterland would be achieved. Attention

is being paid to a similar idea in Croatia, where the construction of a line is being planned from Karlovac along the Kolpa Valley to Osilnica and from there through a tunnel beneath the Gorski Kotar mountains to Bakar, where the new part of Rijeka Port stands. Such tunnels are economic necessities. Modern drilling techniques, which cut prices, ease work and shorten construction time, make them possible.

UNDERGROUND CANAL BENEATH NANOS

The plan to build a navigable channel between the Danube /Sava Rivers and the Adriatic Sea sound even more fantastic. This channel would cut across Slovenia; along the Sava as far as Vrhnika, where it would turn into an underground canal which would gradually drop down to the Vipava Valley by means of underground lock-gates. The ships would then sail on along the widened Vipava River to the Soča, and then on to the Gulf of Trieste.

The many meetings which have been held so far between Italian and Yugoslav experts

and the paragraph about this plan in the final contract between Italy and Yugoslavia prove that the plan is not just a dream. The plan should be carried out because the North Adriatic ports of Rijeka, Koper, Trieste, Tržič, Venice and Ravenna are threatened by the construction of two big canals: the one being built by the Germans past Nürnberg between the River Danube and the River Main, and the one being built by the French between the Rhone and the Rhine. These two canals will provide a direct link between the Mediterranean and the industrialized heart of Europe in North-East France and West Germany. Undoubtedly, a lot of traffic will be taken away from the North Adriatic ports by these canals. For this reason there is a great need for a canal to be built across Slovenia in order to save all the above-mentioned ports. There is another plan. This would involve the construction of a navigable channel along the River Kolpa and from there on, again through a tunnel, to the Bay of Bakar. It appears, however, that the first plan has a lot more supporters than the second. Thus in this way Slovenia has found her-

self to be in a whirlwind not only of traffic, which is not all her own, not only Yugoslav, but European, but in a whirlwind of the most various transportation plans and trends, which are of all kinds: everyday and necessary, fantastic and probably at the same time just as necessary.

SLOVENE TOWNS AFLOAT ON THE OCEANS OF THE WORLD

The title of this article is rather unusual but quite in accordance with the actual situation. The Slovene shipping enterprise »Splošna plovba« (»General Navigation«) of Piran, which has, in recent years, gained a great reputation for itself both at home and abroad, has named a great number of its ships after Slovene Towns. Thus the ships proudly bearing the names of Slovene towns can now be seen plying the oceans all over the world. All of these ships are ocean-going vessels with carrying-capacities of from 9,000 to over 34,000 tons. »Splošna plovba« decided to name its ships after Slovene towns quite some time ago but did not fol-

The part of Kamnik

low this decision consistently from the very beginning. Its new ships were first named after various Slovene districts or after Slovenes who had distinguished themselves in the past; it is only recently that the ships have begun to be named after Slovene towns. This practice has been particularly obvious during the last two years during which period »Splošna plovba« has bought or ordered as many as nine new ships.

At the start, the one and only Slovene shipping company owned only a few old wooden motorized sailing-boats which were used for minor shipping services along the coast. These vessels were extremely outdated and certainly could not meet the needs of modern navigation of the new Yugoslavia. They would have been more suitable for firewood than for the transport of cargo. Yet we must mention them, since they represent the beginning of the Slovene merchant fleet in the liberated country. They were the following: the »Semedela«, the »Devin«, the »Labor«, the »Raven«, the »Lubnik«, the »Rašica«, the »Burja«, the »Pinko Tomažič« (built at the Piran ship-building yard), the »Portorož« (a former river-

boat), the »Soča« and the »Sežana« (both taken over from the Navy), the old tugboat »Urh«, and others. Meanwhile, »Splošna plovba« was trying to find suitable new ships abroad and soon managed to buy first the M. V. »Sirob« (later renamed the »Martin Krpan«), the M. V. »Gorenjska« and their first overseas liner, the »Rog«. In this way Slovene seamen sailed out over the world's oceans in their own ships under their own flag, for the first time in history. Afterwards »Splošna plovba« took over a few old steamers upon the decentralization of the former shipping company Jugolinija, which until then had been the only company in Yugoslavia for dealing with ocean-going navigation. Among these old steamers were the following: the »Neretva«, the »Bihač«, the »Ljubljana« (the first »Ljubljana« after World War II), the »Pohorje«, the »Zelengora«, the »Kornat« and the »Dubrovnik«. The first ship called the »Gorica« was soon sold and replaced by a more up-to-date »second« »Gorica«. New ships which were purchased abroad soon followed: the three identical mixed cargo and passenger ships from Belgium, the

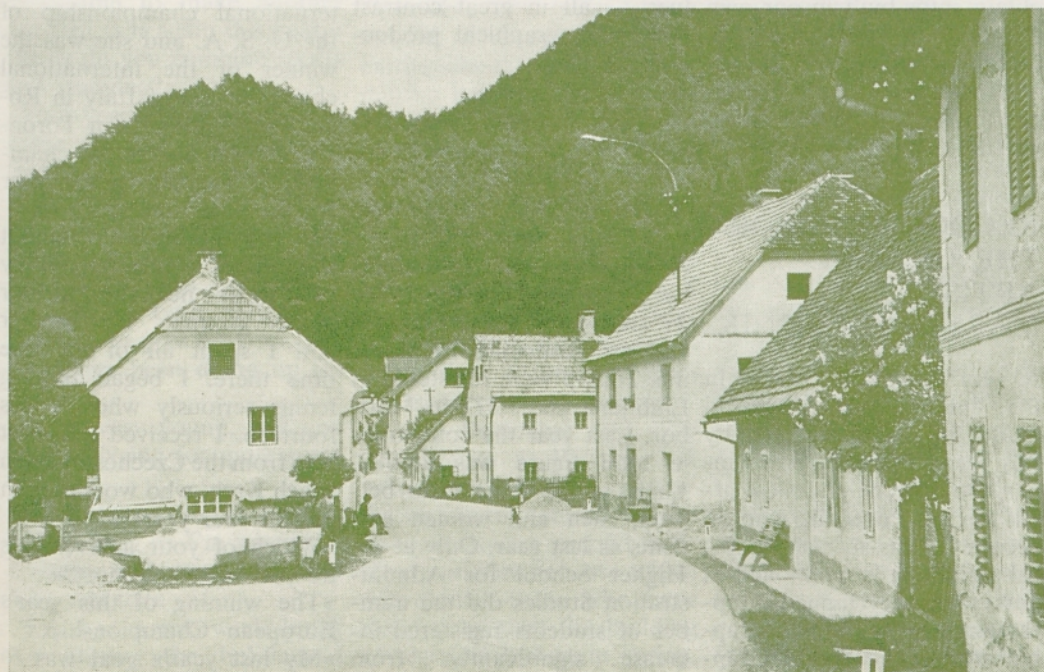
»Bled«, the »Poreč« and the »Bohinj«, and one new motor vessel from Japan, the »Piran«. »Splošna plovba« further enlarged its fleet by purchasing a considerable number of motor-vessels, built either in our own country or else abroad. Here we must mention the following ships: the »Goranka«, the »Korotan«, the »Trbovlje«, the »Ljubljana«, the »Bela Krajina«, the »Bočna«, the »Naprijed«, the »Ljutomer«, the »Krpan«, the »Koper«, the »Postojna«, the »Portorož«, the »Kras«, the »Brežice«, the »Litija«, the »Branik«, the »Borovnica«, the »Logatec«, the »Kidrič B.«, the »Kraigher B.«, and the M. V. »Nanos« which was used for plying up and down the coast. Thus an important phase in the growth of our merchant fleet was successfully concluded.

It is understandable that not all the above mentioned ships still belong to »Splošna plovba«. Some have been sold because they became out-of-date or unsuitable, others, again, because the company was making efforts towards the specialization of its activities, which was, of course, the right thing to do. Thus all the small ships used for local

transport along the coast, including the »Nanos«, were sold some years ago. All the big steamers, the motor vessels »Bled«, »Borec«, »Bohinj«, the »Bela Krajina«, and several others were soon sold too. They were replaced by new, more up-to-date and bigger vessels, some of which were partly automated. Modernization had its price. The company followed new developments in the world's ship-building industries carefully. They were trying hard to keep up with the fast growth of the ship-building industry both at home and abroad, but they often encountered great difficulties, which seemed almost unsurmountable at the time. The situation was particularly difficult in the case of our own ship-building industry and resulted in a crisis affecting not only the Slovene but also all Yugoslav shipping companies. As is well known, our ship-building yards have, over the past few years, been building ships exclusively for foreign shipping companies, thus forcing Yugoslav shipping companies to purchase their new ships abroad. For this reason the Yugoslav merchant fleet reached a period of serious stagnation and dropped from 19th to 24th or 25th place on the world scale. »Splošna plovba« itself dropped from its previous third place to fifth place on the Yugoslav scale.

It has been only during the last two years that the Slovene fleet has revived and grown considerably, so that it now occupies third place again in Yugoslavia. This improvement was reached when several second-hand yet still modern ships and some brand-new, very up-to-date ships were purchased in Japan. Four second-hand and three brand new ships are already plying the seas under the Yugoslav flag. The importance of this increase in the fleet can be best illustrated by some figures; in 1974 »Splošna plovba« owned a fleet with a total carrying-capacity of 249,889 tons; by 1976 this figure had been increased to 407,271 tons, that is by as much as 62 %. In the first

Motnik near Kamnik

half of 1977 another two »beauties« from Japan will be ready, and then the carrying-capacity of the Slovene merchant-navy fleet will amount to 444,171 tons. The newly-acquired ships from Japan have been given the following names: the »Vrhnika«, the »Novo mesto«, the »Nova Gorica« and the »Kočevje« (all bought second-hand), and the »Kranj«, the »Maribor«, and the »Velenje« (all three brand new). The two new ships to be handed over in 1977 are to be called the »Celje« and the »Kamnik«. The biggest Slovene ship is the »Novo mesto« (with a carrying-capacity of over 34,000 tons), next comes the »Nova Gorica« (over 32,000 tons), while the »Kranj«, the »Celje«, the »Kamnik«, the »Velenje« and the »Maribor« are all bigger than the »Ljubljana«! Thus we can see that our »floating towns« which bear the names of real towns on land do not take into consideration the actual size of the latter but rather follow their own logic. This of course, does not matter. The main thing is that we've got them, and that they'll soon be joined by new Slovene »towns«, which will ply the seven seas.

In connection with the naming of our ships after Slovene towns we must also mention that the »Ljubljana« is the name most frequently used for various ships. It is almost certain that no Slovene or Yugoslav town has had so many ships called after it as Ljubljana. The first vessel to bear this name was a sailing-boat, the »Laibach«, way back in the middle of the 19th century. Its owner was a Slovene and so was the man who christened the ship. The second boat to be called the »Ljubljana« was a passenger steamship from Rijeka (the former »Sušak«), then there was a destroyer bearing this name, and an old-fashioned river paddle-steamer on the Danube. After World War II »Splošna plovba« owned two ships called the »Ljubljana«. The seventh »Ljubljana« is a passenger hydrofoil, of the »Raketa« type. The names of

other Slovene towns have been mostly used for the first time.

The modernization and growth of the Slovene merchant fleet are in full swing. According to the middle-term development plan a further nine ships are to be purchased. Among them there will be three new semi-container liners, each with a carrying-capacity of 15,000 tons and two bulk-carriers, each with a carrying-capacity of 30,000 tons. Arrangements are being made for the purchase of some second-hand ships as well. Here we must mention ships for horizontal loading of cargo, each with a carrying-capacity of 7,000 to 9,000 tons; and two huge tankers (80,000 tons each) are being considered, too. Since the purchase of all these ships is planned within the scope of the middle-term plan for the modernization and development of the Slovene fleet, we can expect to get more »floating towns« in the near future.

The Yugoslav ship-building industry will, no doubt, play an important role in the further development of our merchant fleet. The self-management agreement which was recently concluded between our shipping and ship-building enterprises will finally settle matters in this field. It is high time that our shipping-companies were able to obtain ships built in our own ship-building-yards under acceptable conditions. It is only in this way that our shipping-enterprises will be able to go on successfully.

RECOGNITION FOR THE GRAPHIC ARTIST MARJAN POGAČNIK

A very important success in the international graphical world has been achieved by this year's Jakopič Prize winner, the Slovene graphical artist Marjan Pogačnik, who on account of his special graphical technique is mentioned in numerous encyclopaedic representations of modern graphic art. At the World Graphical

Competition 77, which was organized by the Californian College of Art and the San Francisco Modern Art Museum, a prize was awarded to him (and equally to Aman from Japan, Buttler and Randal from the USA and Dumikowski from Poland) for two graphical studies, which were chosen from a total of 4085 sheets sent in for the competition. The award was made to Pogačnik for his graphical study entitled »Flowers for everyone«, whereas his second work, entitled »Early in Spring« was chosen to be put on show at a special exhibition in the above-mentioned museum.

The significance of the prize awarded to Pogačnik — with respect to the fact that special awards have also been made right now to graphical artists like Asakawa and Motherwell from the USA, to Titus Carmel from France, to Lohse and Lowensberg from Switzerland and to Rainer from Austria, that is to say to artists who are already very active — is that it represents a recognition of a fresh and up-to-date graphical solution, and of maturity of ideas and openness. This is evident in Pogačnik's picture, which is deeply etched into the plate and which with its characteristic whiteness maintains its authenticity, its unrepeatability and the original finality of its symbolic values — all in great contrast with mass graphical production.

29,602 NEW STUDENTS THIS YEAR

A total of 29,603 students were registered for the 1976/77 study year at universities and art academies in Slovenia. 20,376 were registered in Ljubljana and 9227 in Maribor. Last year the comparable total figure was 28,082. There is the same ratio between men and women students as last year. Only at the Higher School for Administration Studies did the number of students registered increase significantly: from

1633 to 2066. As well, a total of 140 more students than last year decided to take up their studies at the Teachers Training College.

It's pleasing to learn that 433 more students have signed in for part-time education at Kranj than last year. There won't be enough medical staff for quite some time still, as only 23 more students signed in at the various medical schools than in the last school year.

WHO IS MIRJANA JAUŠOVEC

All sports fans know Mirjana Jaušovec well as she has been the best Yugoslav tennis player for the last few years. She has been recently given the highest sports acknowledgement in Yugoslavia — the Bloudek Plaque — for her achievements in 1976. The beginning of her sports career is closely connected with the Branik tennis club in Maribor and its tradition. During the latest tournament season Mirjana proved that her success in the teenage division was not incidental. This year she won the European Championship for women and was extremely successful at the tournaments in which the world's top tennis-players took part; she reached the semi-final at the international championship of the U. S. A. and she was the winner of the international championship of Italy in Rome and of Canada in Toronto. She was also tennis champion of Yugoslavia, this year for the sixth time in a row.

»I got enthusiastic about she told us. «Since our family used to live near the Maribor tennis grounds, my brother and I spent all of our free time there. I began playing tennis seriously when I was fourteen. I received the most help from the Czechoslovakian coach Krch, who worked with me for four years.«

»Which of your achievements do you value the most?«

»The winning of this year's European Championship.«

»My last year's goal was to

Winter in the village of Koreno — Photo by: A. Tomšič

make my way among the first fifteen tennis players in the world and the first ten in Europe. I not only achieved this goal but also managed to get much higher up on the scale. Therefore I would consider it a success if I maintain this position in the coming year. The 'jump' I made in 1976 was extremely large and it would be almost impossible to make another one like that again this year.»

»How do you combine sports and studying?»

»This year I was away from home for eight and a half months. For this reason it is very difficult to coordinate my sport and studying obligations. Nevertheless, my life goal is to finish my studies. In view of both obligations I'll have to give up a lot, just as I have been doing up till now.»

»Being very young, will you go on playing for quite some time?»

»I'll go on as long as I like it and as long as I'm winning.»

»Where will your next tour take you to?»

»I've had a two-week break and during the holidays I

went skiing. I'm now going on a tour around the United States. The tour includes 12 tournaments with the 32 best tennis-players in the world taking part in them.«

NEW HOMES AT POSOČJE

On the Day of the Republic, November 29th, quite a large number of people from the earthquake-hit area of Tolminsko received the keys for 105 new houses. Thus a lot of families whose old homes had been destroyed by the earthquake celebrated the great Yugoslav holiday in new homes, warm under their own roofs. The inhabitants of the villages of Breginje, Podbela and Žaga hurried up to move their belongings from the trailers into the new houses. By December 10th, 300 new houses at Posočje had welcomed their owners. According to plans all 497 individual houses and 33 buildings for common use which will shelter those who have decided to start the building of classical houses in spring,

are to be finished by the end of 1976. What damages were actually caused by the May and September earthquakes? The first estimates included only the damages caused to the houses; recently specialists have made assessments about the damage caused to waterworks, sewage and electricity facilities, roads and industrial objects. Including these estimates, the earthquake in Posočje caused 325 million dinars worth of damage. By December, the amount of money gathered to help the reconstruction had reached the figure of 189,5 million dinars. Our fellow-countrymen living abroad have contributed a considerable share to this sum. Their contributions are cited specially in »Rodna Gruda« as they come.

When all family houses have been put up, the new administration buildings at Bovec, Kobarid and Most na Soči will have to be considered as soon as possible. It has been planned to spend 2,5 million dinars on a new rest-home for retired people in Tolmin, a 10 million dinars deposit for the repair of schools, 2

million dinars to the Cultural Community of Tolmin for the repair of the halls in Tolmin and Bovec, 100,000 dinars for the repair of Gregorčič's native house in Vrsno, 4.6 million dinars for the repair of three protected houses in Breginj and Mašer's house in Kobarid. Money has been made available for the restorations of the one and only old house left after the earthquake in Podbela, where a museum and inn is to be made. So far 171 million dinars of the 189.5 million dinars so far collected for the repair of earthquake damage have been spent. Most of the money has been paid out to building firms for the work far carried out. Altogether it will cost 320 to 350 million dinars to build the 475 prefabricated houses and provide them with water, electricity and drainage.

Thus with the help of the whole community the wounds inflicted by the earthquake on Posočje are being healed. But they won't be healed completely for quite some time, and lots of help will still be necessary.

El título les parecerá sin duda algo raro, pero sin embargo concuerda total y realmente con la situación actual de nuestra marina mercante. Y no sólo ya diremos »por los mares sino por los océanos del mundo«.

La compañía de navegación de Pirán (ciudad del litoral esloveno) Co. Gral. de Navegación, es sin duda una de las empresas que en lo que va del año ha llegado a ocupar uno de los puestos más importantes dentro del concierto mundial naviero. En pocos años ha sabido conquistar un gran renombre no sólo en Yugoslavia sino en el mundo entero. Para ello invirtió mucho dinero y trabajo. Una de las cosas que la caracterizaron fue el poner a sus naves nombres de ciudades eslovenas. Es así que ahora tenemos por todos los mares del mundo naves que navegan con orgullo bajo la bandera de nuestra patria con nombres de ciudades eslovenas. Todas las naves son del tipo transoceánico y tienen una capacidad media de transporte entre 10 y 34.000 ton. de peso bruto.

El determinar que sus naves lleven nombres de ciudades de Eslovenia es una de las primeras decisiones que aceptó la Compañía Gral. Naviera de Pirán. Al comienzo comenzaron a bautizar las naves con nombres de localidades famosas y apellidos de hombres ilustres de la historia eslovena. Más tarde decidieron que se pusiesen a las nuevas naves nombres de ciudades eslovenas lo cual se notó especialmente en estos últimos años, es decir en el transcurso de los años 1975 y 1976 que fue cuando la Compañía Gral. de Navegación de Pirán compró nada menos que NUEVE naves mercantes nuevas!

En los albores de la marina mercante fue la empresa naviera mercante eslovena la única que poseía un número pequeño de barcos a motor,

mejor dicho veleros de madera vieja y cansada. Estos se usaban para la navegación costera y de corto alcance. Los podríamos denominar maderos flotantes que no cumplían con la función elemental que tenían. Es así que entonces había que comenzar todo de nuevo. Es decir, si no reunían las condiciones de navegación que exigía la moderna marina mercante yugoslava entonces... Entonces se decidió que esas naves no servirán sino para hacer de ellas material de combustión y que terminarían así en el fuego y no para el transporte de mercadería en general. Sin embargo no podemos ir de lado e ignorar sus nombres. Si bien hoy día las denominaríamos barquitos de madera, no debemos olvidar que fueron la piedra fundamental y el comienzo de nuestra marina mercante, es decir la fuerza inicial de la actual empresa de navegación general en Eslovenia y Yugoslavia. La patria ya libre e independiente les rinde homenaje diciéndoles gracias! Ellas fueron: »Semedela«, »Devin«, »Labor«, »Raven«, »Lubnik«, »Rašica«, »Burja«, »Pinko Tomažič« (nueva construcción en los astilleros de Pirán), »Portorož« (la ex nave de navegación litoral), »Soča« y »Sežana« (cedidas por la marina de guerra), el viejo remolcador »Urh« y algunas otras.

Mientras se navegaba con estas cáscaras de nuez, la dirección general de nuestra marina mercante fue adquiriendo y buscando naves de carga en el mercado extranjero. Al principio tuvo suerte y pudo comprar así primeramente la nave a motor »Sirob« (más tarde Martin Krpan), luego adquirió la nave »Gorenjska« (también mercante) y la primer nave transoceánica ROG. Es así

que los marinos eslovenos podían por vez primera navegar a través de los acéanos con su nave propia y lo más importante bajo la bandera nacional!

Más tarde la Empresa Naviera Eslovena recibe de la entonces Jugolinea una serie de barcos viejos. Debido a la descentralización de la citada empresa yugoslava, que era la única empresa que se dedicaba en aquel entonces a la navegación oceánica, pudimos ver aumentada la flota naviera mercante eslovena. Los viejos barcos a vapor recibidos fueron los siguientes: Neretva, Bihač, Ljubljana (primera, pues era de postguerra), Pohorje, Zelenogora, Kornat y Dubrovnik. La primer »Gorica« fue vendida enseguida, a cambio de ella se compró una nave mercante más moderna »Gorica« segunda. Y así fueron adquiriéndose a continuación varias naves mercantes nuevas en el extranjero. En Bélgica p. ej. tres barcos mercantes trillizos, es decir completamente iguales. Eran del tipo medio mercante (con cabinas para pasajeros de clase turista). Se las denominó con nombres de lagos eslovenos: BLED, BOVEC y BOHINJ. En el Japón se compró Pirán, en aquel entonces esta nueva nave mercante a motor era la más grande de Yugoslavia! Les siguieron a continuación las nuevas naves mercantes a motor encargadas en el extranjero y también algunas de ellas construidas en los ya reconstruidos astilleros yugoslavos, Goranka, Korotan, Trbovlje, Ljubljana, Bela Krajina, Bočna, Naprijed, Ljutomer, Krpan, Koper, Postojna, Portorož, Kras, Brežice, Litija, Branik, Borovnica, Logatec, Kidrič B. y Kraigher B.

Para la navegación costera y del litoral se compró la nave a motor NANOS. Con ésta quedó cerrado así el primer ciclo de la primer época de nuestra marina mercante.

Es por todos sabido que nuestros astilleros ya varios años construyen barcos casi exclusivamente para las em- Y que nuestras empresas de navegación están obligadas a encargar sus naves en el exterior. Es por ello que durante un tiempo nuestra marina mercante estaba estacionada. Esto produjo que cayera en el orden mundial del decimonoveno al vigésimo cuarto puesto. La Empresa Naviera Gral. de Pirán se deslizaba así del tercer puesto que mantenía desde hacía años dentro de la marina mercante yugoslava, al quinto puesto dentro del orden nacional.

Recién en estos dos últimos dos años se nota un resurgimiento de la marina mercante eslovena. Revivió el trabajo en los astilleros. Se ve con gran alegría el progreso alcanzado. De esta manera pudo lograrse que nuevamente ocupe nuestra empresa el tercer puesto dentro del orden nacional. Y esto ocurrió gracias al trabajo común. Así pudo comprarse varias naves mercantes usadas pero en muy buen estado y con todos los requisitos más actuales. La compra fue efectuada al Japón. Al mismo país también se le ha encargado la construcción de las más modernas naves mercantes que construye en estos momentos. Actualmente ya están navegando cuatro naves usadas y tres nuevas. En el año 1974 la Emp. Gral. Navieras extranjeras. era de Pirán tenía 249.889 ton. de carga empleable, hoy ya posee 407.271 ton. de carga transportable disponible. Esta capacidad es loable de felicitarse! Es decir nada menos un aumento del 62 %!

A principios del año 1977 ya navegarán dos nuevas bellezas mercantes, éstas serán construidas en el Japón. Entonces la Emp. Gral. Naviera de Pirán tendrá un total de 444.171 ton. de capacidad!

PREDELAVA PLASTIČNIH MAS

termopol
SOVODENJ

Telefon: (064) 89-056

PRED POLDRUGIM DESETLETJEM JE BILO V SAVODNJU V ZGOR-
NJEM DELU POLJANSKE DOLINE USTANOVLJENO PODJETJE ZA
PREDELAVO PLASTIČNIH MAS, ENO PRVIH TE VRSTE PRI NAS.
Z VZTRAJNIM DELOM, PREDVSEM PA Z DOBRO KVALITETO SMO
SI PRIDOBILI RENOME DOBREGA POSLOVNEGA PARTNERJA.
Z IZPOPOLNJEVANJEM ASORTIMANA NAŠIH IZDELKOV SI UTI-
RAMO POT DO SLEHERNEGA POTROŠNIKA.
V VSE VEČJI PORABI IZDELKOV IZ PLASTIČNIH MAS SO NAŠE
MAPE, ALBUMI, ETUIJI, TORBICE, VREČKE IN KOMPLETI ZADO-
VOLJILI ŽELJE TUDI NAJZAHTEVNEJŠIH KUPCEV.

lesnina

LJUBLJANA

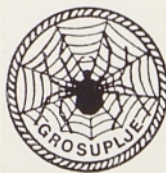

TOZD

SPLOŠNO MIZARSTVO
MG grosuplje

OPREMLJA S SVOJIMI KVALITETNIMI, SODOBNIMI IZDELKI,
HOTELE, BANKE, BOLNIŠNICE, OTROŠKE VRTCE, SKRATKA VSE
POSLOVNE PROSTORE.

MOTVOZ IN PLATNO

TEKSTILNA TOVARNA
GROSUPLJE

TABORSKA C. 34
TELEFON H. C. 771-311
BRZOJAV MOTVOZ GROSUPLJE

IZDELUJEMO KVALITETNE POLIPROPILENSKE TKANINE ZA
EMBALIRANJE IZDELKOV TEKSTILNE, KEMIČNE IN
PREHRAMBENE INDUSTRIJE.
NADALJE IZDELUJEMO POLIPROPILENSKE VREČE SUKLJANKA
ZA KROMPIR, ČEBULO IN POVRTNINO TER GOSTO TKANE
VREČE ZA MOKO, SLADKOR IN RAZNA SEMENA.
POLEG MOTVOZOV IN VRVI IZ KONOPLJE IZDELUJEMO TUDI
MOTVOZ IN VRVI IZ POLIPROPILENA.

